

د خوب مانا (تعبير)

(والله اعلم)

ليکوال:

پير محمد باوري

بسمِ تعالیٰ

د خوب مانا (تعبیر)

لیکوال:

پیر محمد باوري

خپروونکی: خپله لیکوال

کمپوز او ډیزاین: عثمان عاصي

چاپ کال: ۱۳۹۹ ش / ۲۰۲۰ ع

چاپ شمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

د مخونو شمېر: ۱۸۲

ټول چاپي حقوق په خپروونکي اړه لري!

خوب څه شي دئ؟

هر انسان چي کله بیده کيږي خوب ويني. خوب ويني چي ماشوم سوی دئ، بېرېري، ږغېري، الوزي، له خوبه خوند اخلي، خلک چي پېژني يا نه پېژني خوب ته ورځي. کوم ځایونه چي پېژني يا ئې نه پېژني مینه کوي، کرکه کوي او داسي نوري په زرگونو پېښي ... خو کله چي راوینس سي ځيني ئې په یاد او ځيني ئې هېرېري.

خلک په دې باور دي چي دا خوبونه کله کله رښتیا کيږي او د راتلونکي په اړه انسان ته خبر ورکوي. هر خوب ځانگړی مفهوم او معنی لري.

په پخوانیو کیسو کي راغلي چي یوه بادشاه خوب لیدلی وو او بیا ئې خوب رښتیا سو او یا هم بېلابېل تعبیرونه ورکول کېدل، پخوانیو پادشاهانو به ځانته سلاکاران، پهلوانان، مسخره کوونکي او هم دا راز د خوبونو له پاره تعبیروونکي درلودل.

دغه راز زما خپله په یاد دي چي پخوا به مذهبي واعظانو هم په مسجدونو کي داسي تبلیغ کاوه چي قیامت رانژدې سوی دئ او پلاټکي مشر او امام داسي خوب لیدلی دئ او له خلکو به ئې غوښتل چي توبې وباسي او خیراتونه وکړي.

په قرآنکریم کي هم د خوب ذکر سوی دئ، مثلاً د سورت یوسف په څلورم او پنځم ایت کي راغلي چي حضرت یوسف علیه السلام خوب لیدی

چي يوولس ستوري، لمر او سپوږمۍ سجده ورته کوله. پلار ئې د خوب تعبیر وکړ چي پادشاه کيږي، خو خپلو ورونيو ته خپل خوب مه وايه چي کوم بد پلان ورته جوړ نه کړي.

د مصر پاچا هم خوب ليدلی وو او د دربار تعبیر کوونکي ته ئې ويلي وه چي د خوب تعبیر ئې وکړي، خو په دربار کي هيچا و نه سو کولای چي د هغه د خوب تعبیر ورته ووايي. په دې وخت کي يوسف عليه السلام په زندان کي دئ. يو تن پېشخدمت پاچا ته وايي چي زه يو څوک پېژنم چي ډېر هوښيار او څيرک سړی دئ. هغه کولای سي چي ستا د خوب مانا په ښه وجه سره وکړي. هغه اوس په زندان کي دئ يوسف نوميري.

هغه يو وخت په زندان کي زما د يوه ملگري او زما د خوب مانا او تعبیرونه وکړل او وروسته په رشتيا هم هغه څه پېښ سول چي راته مانا سوي وه.

د يوسف عليه السلام دغه خبري د سورت يوسف په ۳۶م آيت کي هم راغلي دي چي يو ئې وايي: ما خوب ليدی چي د واینو شيره باسم او بل وايي چي د ډوډۍ شکور مي پر سر وي او مرغان له هغه څخه ډوډۍ خوري. دغه خبره د دوولسم سورت په ۴۱م آيت کي راغلې او وايي هغه يو چي د واینو شيره باسي ډېر ژر به په دربار کي دنده پيدا کړي او پاچا ته به واین اچوي چي وې چيني او هغه بل چي د ډوډۍ شکور ئې په خوب ليدلی دئ په غاړه به وځړول سي، مرغان به ئې غوښي خوري چي بيا وروسته همداسي وسول.

پادشاه ورته وايي چي ورسه او يوسف ما ته راوله، هغه ځي او يوسف عليه السلام ورته راولي چي د پاچا خوب ورمانا کړي.

پادشاه خوب لیدلی وو چي اووه دانې ډنگر غوايي او اووه دانې چاغ غوايي خوري او اووه دانې د جوارو وچ بوټي اووه دانې هم تازه بوټي په خوب ويني (سورت يوسف: ۴۷ - ۴۹ آیتونه). يوسف عليه السلام ئې د خوب مانا داسي کړېده:

اووه کاله به حاصلات پرېمانه وي او يوازي هغومره به مصرف کړي چي ستاسي د خوراک له پاره کفايت وکړي او نور ئې ذخيره او سپما کړئ، چي اووه کاله به حاصلات بېخي لږ وي او سپما سوي حاصلات دي ورسره مصرف سي او وروسته کاڅتي پای ته رسېږي. حاصلات او اوبه بيرته خپل عادي حالت ته راگرځي.

څرنگه چي حضرت يوسف عليه السلام ويلي وه هماغسي وسول. پاچا پوه سو چي يوسف عليه السلام ډېر پوه او هوښيار سړی دی. هغه ئې خپل لومړی وزير وټاکه. يوسف عليه السلام خپله ټوله کورنۍ مصر ته راوستله او هلته ځای پر ځای سول او پلار ئې د سترگو ديد بيرته پيدا کړ او ټول په خوښي سره هلته ژوند کوي.

آيا خوب په رشتيا هم کومه مانا او مفهوم لري او کوم خبر رسوي؟

په دې باب بېلابېل نظريات موجود دي او د بېلابېلو ټولنو په کلتور پوري اړه لري، چي څرنگه د پېښو وړاندیز کوي.

د خوب علمي څېړني څه وايي؟

د خوب تعريف: غير آگاهانه تصورات، خيالات، هيځانات، تصويرونه، آوازونه او په انسان کي داسي نور څيزونه دي چي هغه ته (اونای رولوجي) ويل کيږي او خوب د خوب په وخت کي ليدل کيږي چي د انسان سترگي په ډېر سرعت سره حرکت کوي او انسان گومان کوي چي وينس دئ، په داسي حال کي چي هغه ویده وي او په غيرارادي توگه تر سره کيږي.

دا چي خوب څه هدف لري او کوم پيام رسوي معلوم نه وي، خو ډېر بحثونه راپارولای سي، اما ډېری کسان په دې باور دي چي خوب هيڅ کوم هدف او مقصد نه رسوي او دا يوازي يو بايوکيميکل جريان دئ چي د خوب په وخت کي رامنځته کيږي.

خوب ته د انسان د وينس حالت تاثيرات هم ويلای سو چي د وينس په وخت کي ئې انساني ماغزه ثبتوي او وروسته ئې تکرار او يا هم يوه برخه په بل ډول په خوب کي وينی.

د خوب ډېري کمي برخي د انسان په حافظه کي پاتيري او تقريباً ۹۰ فيصده ئې کله چي انسان راوينس سي له ياده ځي. د خوب موده فرق کوي له څو ثانيو څخه نيولې بيا تر نيم ساعت وخت نيسي او کله چي راوينس سي بيا ئې زياتره برخه بيرته هيريږي. په خوب کي د ليدو تر څنگ اوازونه هم اورېدل کيږي، څېرې او رنگونه هم وينو.

آيا خوب ليدل انسان ته گټه که زيان لري؟

خوب ليدل انسان ته تاوان نه رسوي او شايد گټه لا هم ولري او د انسان مزاج ښه کړي.

د خوب يو لوی تيوريسن اتریشی زگ موند فرويد وايي:

د انسان مغز د شعوري او غيرشعوري فعاليتونو مسئوليت پر غاړه لري، هغه د پسيکوانالتيک تيوري چي د روحي ناروغيو درملنه لاس ته راوړه. زگ موند فرويد د خوب او د هغه د مانا په هکله ليکلي دي چي خوب ژور او عميق احساسات، تحريکات، هيځانات او افکار تعريف کړي دي چي اکثراً د کوچنيوالي د دورو له خاطرو څخه بيان کوي. وروسته وايي: بې له دې چي د خوب ليدلو مضمون په نظر کي ونيسو جنسي ميلان او لېوالتيا هم ښکاره کوي، لکه موږ چي د شيطان بازي ورته وايو.

ډاکتر مسعود انصاري خوب ليدل د ذهن د ناآگاه فعاليت يو اړخ بولي. هغه په خپلو څو کتابونو کي چي د اسلام په باره کي ئې ليکلي دي، ليکي چي: د وينښتيا په حالت کي د ذهن آگاه اړخ د انسان ټول فعاليتونه تنظيم او پر مخ وړي، مگر کله چي بيديري د ده د ذهن آگاه اړخ هم د ده د بدن سره يو ځای بيديري او فعاليت نه کوي. په دې وخت کي د انسان د ذهن

غیر آگاهانه اړخ چي د وینستوب په وخت کي غلی وي او هیڅ ډول فعالیت نه لري واک په لاس کي اخلي او انسان په ډول ډول خوبونو د کوچنیوالي د وخت، ځوانۍ، ښه خوبونه، ډاروونکي خوبونه او داسي نورو ته راکاږي. خوب هم دا ډول غیر آگاهانه تصورات، خیالات دي چي په بې خوابۍ، د الکهولو په چټلو، د ډېري ډوډۍ په خوړلو اړه لري، او انسان و ډول ډول خوبونو ته راکاږي.

خوب ولي هېرېږي؟

ویل کيږي د خوب په وخت کي په مغزو کي تغیرات راځي، د مغز هغه برخه چي معلومات ثبتوي خوب نه سي کولای چي ثبت ئې کړي، له دې کبله څه وخت چي راوینښیږو دسټي مو خوب هیريږي. ښځي او نر مختلف خوبونه ويني. نارینه اکثراً فزیکي فعالیتونه، زور ازمایي، د وسلې استعمال او نور نارینه په خوب ويني، مگر ښځي بیا ښایسته جامې، زېورات او فېشن په خوب ويني. هغه حوادث چي انسانان په خوب ويني د دوی له کنټرول څخه وتلي دي، ښه خوب د ټولو انسانانو خوښ دئ او له وحشي او ډاروونکي خوب څخه کرکه کيږي.

لیدلي به مو وي کوم کارونه چي په وینښه څوک کوي هغه بیا په خوب ويني، د ښوونځي درسونه، ازمويښي، همصنفیان، معلمان او داسي نور. که څوک خالي معذرت نیولی وي په خوب کي تشناب ته ځي، مگر ستونزه ئې نه حلېږي، تر څو راوینښ نه سي او ولاړ نه سي.

د خوب تعبیروونکي درناوی د پوښتني په وخت کي:

کله چي یو څوک د خوب مانا کوونکي ته ورځي، لومړی باید سلام وکړي او کښېني. خدای او رسول یاد کړي او له پاک خدای څخه مرسته وغواړي، بیا نو خپل خوب بې له دې چي لږ یا ډېر ئې کړي ټکي په ټکي عرض کړي. تل باید رشتیا ووايي تر څو چي خوب ئې په حقيقي ډول مانا سي.

د خوب مانا کوونکی باید ښه صبر او حوصله ولري چي د راغلي کس بیان په ښه غور سره واورې او د پلار د نامه پوښتنه ئې وکړي. د هغه حال او احوال باید ښه په دقیق ډول وپوښتي او بیا ئې خوب ورته مانا کړي.

د خوب مانا باید د لمر راختلو او لمر لوېدلو په وخت و نه غواړي، تر څو چي یا لمر سم راختلی نه وي او یا سم لوېدلی نه وي او څوک چي خوب وويني باید و بې عقل، لهوني او خپل دشمن ته ئې و نه وایي.

که چا خوب لیدلی وي او له مانا څخه ئې ډاږيري درې واره دي قل هوالله ووايي او خوب دي ووايي او دا دعا دي وکړي: خدایه! ته توانا یې او زه ناتوانه یم، ته دانا یې زه عاجزه یم، ته پر هر شي قادر یې که زما خوب ښه وي نهکي زما روزي کړې او که بد وي له ما څخه ئې ليري کړې.

له خوب لیدلو څخه خوند واخلي!

که په وینه څوک سالم او روغ سوچ ولري همدا سوچونه په خوب کي پر انسان غلبه کوي او په خوب کي ئې ويني.

که په خوب کي یو ښه انساني خوب وويني، د چا لاسنیوی دي کړی وي، چا ته دي خیر رسېدلی وي، د چا سره دي مرسته کړې وي او یا دي

څوڪ و نېكو كارونو ته هڅولې وي. كله چي له خوبه راوينس سي پر خپل خوب خوند اخلي او د پاك خداى شكر باسي.

او كه دي په خوب كي ډاروونكي، غيرانساني، د سيمي او انسان په ضرر عمل او كړنه تر سره كړې وي كله چي راوينس سې پر خپلو كړو پېښمانه يې، خولې درباندي راغلي وي او دېر بېرېدلى يې، بيا هم شكرونه كارې چي ښه سو دا ناوړه كارونه مي په وينښه نه دي كړي او له دې ناوړه عمل څخه وژغورل سوم.

هو دا سوچ او فكر هغه كس كولاى سي چي په وينښه هم د ښو او نېكو كړنو او اعمالو پلوى وي، كه په وينښه وړانكارى وي نو بيا هيڅ پېښماني نه كوي، ولي چي دا ډول كارونه د ځان دنده بولي، په كولو ئې هم هيڅ نه شرميري

نو كه غواړى له خوب ليدلو څخه او هم په وينښه له ژوند څخه خوند واخلي، روح او وجدان مو آرام وساتئ، نېكه لاره ځانته غوره كړئ، زيار وباسئ چي له بدو او ناروا كارونو څخه لاس واخلي، ولي چي په هماغو كارونو چي تاسي بوخت ياست هغه په خوب كي درځي. لكه دا ټوكه:

يو سړى ډاكتر ته ورغى، ورته وې ويل: په خوب كي څو نجوني زما كوټې ته راسي، زه چي و هغو ښايستو نجونو ته وگورم هڅه وكړم چي ټينگي ئې كړم، كله چي ورولاړ سم هغوى د كړكيو له لاري وتښتي. بيا نو ټوله شپه ناآرامه يم.

ډاكتر ورته وويل: سمه ده، زه درمل دركوم چي دغه نجوني بيا په خوب كي درنه سي.

سړي ورته وويل: نه خير دئ رادي سي، كله چي زه ورولاړ سم راڅخه
 تښتي دي نه، سړي غوښتل په خوب كي هم خوند ځني واخلي.

[۱]

آزادي

که څوک په خوب کي وويني چي آزاد سي او يا ئې څوک آزاد کړي، داسي مانا لري که ناروغ وي خدای پاک شفا ورکوي، که پوروړی وي له پور څخه خلاصیږي، که حج ته نه وي تللی حج ته ځي، که بندي وي له بنده خلاصیږي، که گناهکار وو توبه کاري، که غمگین وو خوشحاله کیږي. په لنډه ډول آزادي په خوب کي ډېر نېک او بختور شی دی.

آسمان

که څوک ځان په خوب کي په اول آسمان کي وويني مانا ئې دا ده چي اجل ئې نژدې سوی دی او که ئې ځان په دوهم آسمان کي وليدی په دې مانا چي علم او پوهه لاس ته راوړي. که ئې په دریم آسمان کي ځان وليدی په دې مانا چي نړۍ وال عزت او بریا تر لاسه کوي او که ئې ځان په څلورم آسمان کي وليدی په دې مانا چي له لوړپوړو چارواکو سره نژدې کیږي او که ئې ځان په پنځم آسمان کي وليدی مانا ئې بېره او ډار دی او که ئې په شپږم آسمان کي ځان وليدی په دې مانا چي بخت او ښېگڼه تر لاسه کوي.

او که چيري له آسمان څخه ملايکي راکښته سوې او د ده له څنگ څخه تېري سوې په دې مانا چي د علم او پوهي دروازه د ده پر مخ خلاصيري، که څوک ځان پر آسمان باندي وويني په دې مانا چي په سفر به ولاړ سي او په هغه سفر کي به ئې ډېري برياوي په برخه سي. او که د آسمان پر مخ الوتي وو په دې مانا چي د برکت سفر به ئې په برخه سي.

که له آسمان څخه کوم مرغه خبري ورسره وکړې په دې مانا چي خوښي به ئې په برخه سي او که آسمان ته ولاړې په دې نيت چي بيا مځکي ته نه راځي پاچهي او بزگي ئې په برخه کيږي.

که څوک له آسمان څخه رغ اوري دا هم د خير او برکت مانا لري. که چا په خوب کي وليدل چي له آسمان څخه غسل اوري په دې مانا چي د خلکو له پاره د خوښې او نېکۍ زېږي دي. که له آسمان څخه رېگ او خاوري اورېدلې که لږ وي د ښو مانا لري که ډېري وي بده مانا او بدبختي راولي.

او که چا وليدل چي له آسمان څخه لړمان، ماران او يا ډېري اوري په دې مانا چي پر هغه سيمه د پاک خداي عذاب نازلېږي.

او که چا ځان په خوب کي له آسمان څخه راوځړاوه په دې مانا چي کارونه ئې پر مخ ځي او بريايي ئې په برخه کيږي.

که چا په خوب کي وليدل چي د آسمان دروازې پرانستي وي يا خلاص سوې په دې مانا چي په هغه کال کي د خلکو دعاوي منل کيږي، ډېر بارانونه اوري. اوبه ډېري وي.

که چا شين آسمان په خوب وليدی په هغه هيواد کي خير و برکت، صلح و تېکاو راځي.

که آسمان سپين وو، په دې مانا چي هلته رنځ او ناروغۍ وي. او که ئې آسمان سور په خوب وليدی هلته بيا شخړه او وينه تويېدنه وي. او که ئې تور آسمان په خوب وليدی په هغه سيمه کي بلا، فتنه او بدبختي راځي. که آسمان صاف او پاک وو په دې مانا چي د دين رڼا ئې په برخه کيږي.

که ئې آسمان داسي په خوب وليدی چي دده پر سر آسمان شين سو، په دې مانا چي رزق او روزي ئې ډېريري. پوه او حکيم کيږي او د ده له لاسه څخه خلکو ته روزي رسيږي.

او که چا آسمان ته سجده کوله او د هغه عبادت ئې کاوه په دې مانا چي بې دينه او گمراه کيږي.

که چا په خوب کي اشپزي يا پخلی کاوه که ئې ښه خوندور خواړه پاخه کړل گټه ورته رسيږي او که ئې بې خونده خواړه پاخه کړل زيان ور رسيږي. که چا په خوب کي وليدل چي له آسمان څخه ډبري لکه باران اوري په دې مانا چي د هغه ځای پر خلکو بده بلا راځي.

او که له آسمان څخه غنم او اوربشي اورېدلې په هغه سيمه کي د خدای تعالی ډول ډول نعمتونه چي د خلکو د سوکالۍ لامل گرځي ډېريري.

آذان

که چيري يو مؤمن مسلمان آذان واوري او يا پخپله د لمانځه له پاره آذان وکړي داسي مانا لري چي حج ته به ولاړ سي.

که ئې آذان په مسجد يا منبر کي وکړ دا مانا چي خلک د خدای تعالی لاري ته رابولي او که ئې په خپله بستره کي آذان وکړ په دې مانا چي د خپلي

ښځې سره مينه لري او که ئې آذان په خپل کور کې کاوه په دې مانا چې
مفلس او ملنگ ځني جوړيږي او د کور کوم غړی ئې وفات کيږي. او که
ئې آذان په کوڅه کې کاوه په دې مانا چې جاسوس او مخبر به سي.
که چا خپلې ښځې ته آذان کاوه په دې مانا چې له دې نړۍ څخه ځي.
که چيرته ماشوم آذان کاوه په دې مانا چې د مور او پلار سره د خداى په
اماني اخلي.

او که ئې به حمام کې آذان کاوه د ژوند د تريخوالي په مانا دي.
که چيرته بندي په محبس کې آذان کاوه او اقامت ئې وايه له زندان څخه
خوشي کيږي.

که ئې په ريشخند آذان کاوه په دې مانا چې له منځه ځي او که ئې د غره
پر سر آذان کاوه دا مانا لري چې پاچهۍ ته رسېږي او يا پاچا ته رشتيا خبري
کوي.

او که ئې د جنگ په وخت کې آذان کاوه په دې مانا چې بزرگۍ ته
رسېږي، که ئې د کور په کونج کې آذان کاوه په دې مانا چې په کار کې
خيانت کوي.

آس

آس په خوب کې ليدل د عزت، پت، بزرگۍ او لوړوالي مانا لري.
که چيري پر آس سپاره واست او هغه ستا په امر او قومانده وو، مانا ئې
عزت او بزرگي ده او هم دولت او کامراني تر لاسه کوي.
که د هغه آس زين، کراسته يا قيضه نه وه په هم هغه اندازه په بزرگي کې
زيان دئ.

که د چا آس ښه گڼه لکۍ درلوده په هم هغه اندازه ئې نوکران، خادمان په چوپړ کي وي.

که چيرته ئې د آس لکۍ لنډه او پرې سوې وي په دې مانا چي نوکران او خدمتگاران ئې په چوپړ کي نه وي.

که چيرته د آس کوم غړی کم وي او يا زيان ولري په هغه اندازه ئې عزت او شرف زيان لري.

که چيرته ئې له آس سره جنگ کاوه او هغه ياغي وي ستا قوماندۀ او فرمان و نه مني په دې مانا چي مصيبت او گناه کوي.

که چيرته په خوب کي پر لغږ آس سپور وې په هغه اندازه مصيبت او گناه ئې ډېره وي او که آس د بل چا وي نو گناه ئې و خاوند ته رسېږي. که چيرته آس شاتوری وو او ستاسي فرمان ئې منی په دې مانا چي بزرگي او شرف مو ډېر دی.

که څوک پر آس سپور وو او هغه پر بام يا دېوال ولاړ وو په لږه يا ډېره گناه اخته کېږي. که چيري په خوب کي څوک پر آس سپور وي او هغه والوزي او يا لکه مرغه وزرونه ولري په هوا سي په دنيا او دين کي شرف او بزرگي تر لاسه کوي. خاوند ئې سفر هم کوي.

که څوک پر ابلق آس سپور وي مانا ئې دا ده چي هر کار چي وکړي هغه شاهدي ورکوي.

که پر ژړ آس سپور وي مانا ئې دا ده چي په لږه ناروغي اخته کېږي. که له آس څخه ولوبېدې په دې مانا چي له شرف او بزرگۍ څخه لويږي. که د شاتوري آس څخه ولوبېدې په دې مانا چي له گناه او مصيبت څخه لاس پر سر کېږي.

که چیرته په خوب کي پر آس سپور وي، په وسله او زغره مجهز وي په دې مانا چي بزرگي او شرف پیدا کوي. داسي چي هيڅوک مقابله نه سي ورسره کولای او پر غليم تل بريالی وي. او که ئې آس غغلاوه چي جنگ وکړي له ده څخه گناه کيږي او هم بېره ورته رسيږي.

که چیرته پر آس سپور وي او هغه جومات ته يووړی په دې مانا چي هيڅ خير او برکت نه لري.

که چیرته بېگانه آس د چا کور يا کوڅې ته ورغی په دې مانا چي يو نامتو او شريف سړی د دوی و کور او کوڅې ته ورځي. او که آس د کور او يا کوڅې څخه وووت په دې مانا چي شريف او بزرگ سړی د دوی له کوڅې څخه ورکيږي او يا مړ کيږي.

که چا په خوب کي وليدل چي پر رهداره آس سپور دئ، په دې مانا چي غښتلې او راستکاره ښځه به وکړي.

که ئې د آس غور پرې وو په دې مانا چي نوکران او خدمت کوونکي ځني ځي، که ئې آس سر واخيست په دې مانا چي به خپل کاروبار کي زيان ويني مگر بيرته ئې کارونه سميري.

که ئې چیرته بې لکۍ آس رانيوی او پر هغه سپور سو په دې مانا چي داسي ښځه به ئې په برخه سي چي اصل او نسب و نه لري. که څوک په خوب کي وويني چي پر آس هوا ته پورته سي او وروسته بيرته راکښته سي په دې مانا چي د يوه لوړپوړي حاکم له خوا په هلاکت رسيږي.

که چیرته خپل آس په لغته وواهه او يا ئې خوله ورواچوله په دې مانا چي مېرمن ئې د ده په پټه خيانت ورسره کوي. او که چا آس ورڅخه غلا کړ په

دې مانا چې ښځه به ئې مړه سي . او که ئې آس ورک سو په دې مانا چې خپله ښځه به طلاقه کړي .

که ئې خپل آس خرڅ کړ په دې مانا چې عزت او پت به ئې لږ سي او يا به ئې ښځه ځني بېله سي .

که چيرته چې پر آس سپور وو په دې مانا چې په لوی لاس په بېکاره او ناکاره کارو لاس وهي چې په هغه کي به ډېر شرمنده او پړ وي .

که د چا آس سرزوری وي په دې مانا چې نفس به ئې په خپل واک نه وي او که د چا آس د ده په امر او قوماندې وي او فرمانبرداري ئې کوي په دې مانا چې نفسي غوښتني ئې تر خپل واک لاندې وي .

د ځل آس په خوب کي د هغه بخت دئ ، په هره اندازه چې آس د ده په قوماندې وي په هغه اندازه ئې بخت او طالع ډېره وي . که چيرته د ځل آس چې په بل عبارت يابو هم ورته وايي و يوه کلي او يا ښار ته راغی په دې مانا چې يو بېگانه او غريب سړی په هغه ځای کي ښکاره کيږي .

که چيرته پر داسي يوه آس چې اوږده لکۍ ولري سپور وي د هم هغي اوږدې لکۍ په اندازه ئې دوستان او ملگري ډېر وي او که ئې لکې لنډه وه خپل ملگري او دوستان له لاسه ورکوي .

آش

که چا په خوب کي وليدل چې د پسه يا وري له غوښو سره آش خوري په دې مانا چې په هغه اندازه د نظامي کسانو څخه گټه تر لاسه کوي او که چا د غوايي له غوښو يا د سوی له غوښو ، قروتو او مستو سره خوړی لږ گټه تر لاسه کوي .

بل روایت بیا داسی دئی چي په خوب کي آش د سوی له غوښو او یا بل
تریو شي سره خوری د غم او ویر په مانا سره دئی.

آهنگر

که چا په خوب کي ولیدل چي آهنگري ئې کوله او په خپله آهنگر یا
پښ نه وو په دې مانا چي له چا سره په دښمني اخته کيږي.
آهنگر د حاکم او لوړپوړي په مانا دئی.
که چيري آهنگر په خوب وويني چي آهنگري کوي د خير او گټي په
مانا ده.

[الف]

اوبه

که مو په خوب کي ولیدل چي د اوبو پر مخ لکه د رود او یا سمندر روان یاست، د دې مانا پاکه او سپېڅلې عقیده او باور دئ او همدارنگه د ایمان قوت دئ.

او که مو په خوب کي روڼي او خوږې اوبه ډېري وچښلې دا مانا لري چي د اوږده عمر خاوند به یاست او ژوند به مو په خوښو او خوشحالیو کي تېر سي او که مو په خوب کي ترڅي او تروې اوبه ولیدلې د دې لوړو خبرو خلاف خبره ده.

که مو د سمندر خوږې او روڼي اوبه وچښلې په دې مانا دي چي له لویانو څخه به په هماغه اندازه نعمت تر لاسه کړی او که مو د سیند اوبه وچښلې مانا ئې دا ده چي بزرگي او نعمت ئې په برخه کيږي. ولي چي اوبه رڼا ده په تېره بیا روڼي اوبه. که اوبه څړي وي دا نو بیا زیار، زحمت، بېره او خواري ده.

که چا په خوب کي تودې اوبه چښلې د دې مانا رنځ او زیار دئ، که څوک په اوبو کي ولوېدی هم د رنځ او غم مانا لري چي په اخته کيږي. که چا اوبه په یوه ښایسته او بلورین لوښي کي خپلې ښځي ته ورکړې مانا مېرمن ئې امیندواره ده او کوچنی لري، که چيري لوښی مات سي او اوبه ئې

توی سی د دې مانا لري چې ښځه ئې مړه کيږي او اولادونه ئې یتیمان کيږي او که اوبه توی سوې لوبنۍ تش سو، د دې مانا لري چې اولاد به ئې مړ سي او مېرمن به ئې ژوندۍ پاته سي.

که ئې اوبه وړيا و خلکو ته ورکولې داسي مانا لري چې په دنیا او آخرت کي ئې خلکو ته خیر رسيږي او وران ځایونه جوړوي.

او که د روڼو اوبو پيال له لکه سپی داسي چيني په دې مانا چې ژوند به په عیش او عشرت تېروي.

که ډېري اوبه لکه باران د خلکو پر سر ووري يا توی سي په هغه کال کي د پاک خدای نعمتونه ډيريږي. او که په کور کي خړي اوبه ودريري بدبختي او نېستي وي په هغه کال کي.

که چا خپل باغ يا مځکي ته اوبه ورکولې د ويالې يا رود څخه څخه په دې مانا دي چې له ستونزو او غم څخه ژغورل کيږي.

په خوب کي خلکو ته اوبه ورکول نېک عمل او د دين ټينگښت دی، که څوک اوبو ته ورننځي او په هغه وخت کي غښتلی وي په ستونزمن کار لگيا کيږي او د له هغه څخه په خوښې راوړي. او که په روڼو اوبو کي ئې ټول ځان پټ سي په دې مانا چې دين ئې قوي او غښتلی کيږي.

که چيري ئې اوبه باغ ته بېولې په دې مانا چې ښځه کوي. که څوک په خوب کي وويني چې له پزي څخه ئې اوبه راځي په دې مانا دي چې زوی به ئې وزېږي.

که څوک وويني چې له پزي څخه ئې اوبه څڅيري په دې مانا دي چې پورونه ئې ادا کيږي او د رنځ او غم څخه ژغورل کيږي او که ناروغ وي ناروغي ئې جوړيږي.

که څوک په خوب کي وويني چي په يوه نابله ځای کي رفع حاجت (شاشي يا متيازي) کوي په دې مانا چي له هغه ځای څخه ښځه په نکاح کوي.

په خوب کي متيازي کول د بېوزلۍ له پاره چاره، د غلام له پاره آزادي، د ناروغ له پاره شفا، د بندي له پاره آزادي، د مسافر له پاره راتگ، د خليفه له پاره مرگ، د قاضي له پاره له وظيفې شړل او د سوداگرو له پاره په کاروبار کي د زيان په مانا دي.

که څوک په خوب کي وويني چي نس ئې لکه د ميندواري ښځي دومره غټ سوی وي هغه ته مال او دولت ډېر په لاس ورځي او بډای کيږي.

اور

که څوک اور په خوب وويني چي هغه ته زيان و نه رسوي داسي مانا لري چي له يوه حاکم سره نژدې سي او د ستونزو غوټه به ئې خلاصه سي. او که چا هغه په اور کي واچاوه او اور هغه وسوځي دا مانا لري چي حاکم پر هغه ظلم وکړي، مگر ژر د هغه له ظلم څخه وژغورل سي.

که ئې اور د ډېر تودوالي سره په خوب وليدی په دې مانا چي په تبه اخته کيږي او که ئې د ده د وجود غړي وسوځل په دې مانا چي په هغه اندازه ده ته زيان او رېږ رسيږي او که د اور تودوالی وروسېدی په دې مانا چي څوک د ده غيبت کوي.

که ئې په خوب کي پر چا اور يا لمبه شيندل په دې مانا چي د خلکو تر منځ دښمني او بې اتفاقي اچوي.

که په خوب کي چا وليدل چي جامې په اور سوځي په دې مانا چي د خپلو خپلوانو سره په شخړه او دښمنۍ اخته کيږي.

که چا په خوب کي پر ډېر لوی اور ځان توداوه په دې مانا چي ډېر لوړ مقام ته رسيږي.

که چا په خوب کي وليدل چي له مخکي څخه اور راوړي او رڼا کوي دا مانا لري چي هلته خزانه پټه ده.

که چا په خوب کي اور خوړی په دې مانا چي د يتيمانو مال خوري.
که د چا له خولې څخه اور راوتی په دې مانا چي د رواغ او بهتان وايي.
که چا په خوب کي وليدل چي پر څنگ کې او بل دئ او هغه ته زيان رسوي په دې مانا چي هغه ته خير او نېکي رسيږي.

که چا په خوب کي وليدل چي داسي اور ئې بدن سوځوي چي رڼا نه لري په دې مانا چي په بده ناروغي اخته کيږي او که اور رڼا درلوده په دې مانا چي د هغه په خپلوانو کي د چا زوی زېږي، يا ډېري پيسې تر لاسه کوي او لوړ مقام ته ځان رسوي.

که څوک پر اور باندي ولاړ وو، په دې مانا چي هغه ته درد او رنځ رسيږي.

بې له دوده اور په خوب کي قوت، زور، شان او دبدبه ده.
که څوک په خوب کي اور بلوي چي ځان په تود کړي او يا بل څوک له سړو څخه ورغورل سي په دې مانا دي چي کوم شی وغواړي له هغه څخه گټه پورته کوي.

که چا په خوب کي په دېنگ پسي اور بل کړی وي چي کوم شی پوخ کړي په دې مانا دي چي مېرمني ته به ئې گټه رسيږي.

که په خوب کي چا اور بل کړ چې له رڼا څخه ئې کار واخلي ستونزي ئې له منځه ځي او خپل مطلب ته رسيږي.

که چا په تنور يا دېگدان کي بې له دې چې کوم شی پوخ کړي اور بل کړ، د خپل دوست او يا د کورنۍ له غړي سره څخه او دښمني کوي. که چا غوښتل چې به خوب کي اور بل کړي او هغه نه بلېدی او رڼا ئې هم نه کوله په دې مانا چې د خپلي پوهي څخه گټه پورته کوي. که چيري دا سړی حاکم وي ځای، مقام او دولت ئې ډېريږي.

او که چا په خوب کي اور لگاوه او هغه مړ سي د دې مانا دا ده چې د هغه د مرگ خطر هم سته، بايد خيراتونه، عبادتونه او نېک کارونه وکړي چې له دې خطر څخه وژغورل سي.

که چا په خوب کي پر لويه لار او بيابان باندی اور بل کړی وي چې خلک ئې له رڼا څخه خپله لاره ومومي دا په دې مانا دي چې له خپلي پوهي او حکمت څخه ئې گټه لاس ته راوړې ده او ښه لاره ئې نيولې ده.

که چا په تناره کي د اور يا څراغ له پاره سجده او عبادت کاوه، دا مانا لري چې د ښځو په چوپړ اخته کيږي.

که چا نغری يا دېگدان په خوب وليدی په دې مانا چې د کور مېرمن يا خدمه (مينځه) ده چې د کور خدمت کوي.

که چا په خوب کي د اور رڼا وليده او د هغې رڼا په مرسته ئې لار پيدا کړه، په دې مانا چې تقوا او پرهېزگاري ئې ډېريږي او که ئې په خپل کور کي اور بل وليدی چې له رڼا څخه ئې کور روښانه سوی وي په دې مانا چې کارونه ئې ښه کيږي او دولت ئې ډېريږي.

که چا په خوب کي وليدل چي کوم څوک يا پخپله د اور څخه شمع يا څراغ لگوي د خدای په لاره کي انساني گامونه اخلي او پر لار برابريري.

اوږه

که چا په خوب کي اوږه وليدل داسي مانا لري چي حلال رزق او روزي ئې ډبريري بېله ستونزو په لاس ورځي.

که اوږه لکه باران داسي اورېدل په دې مانا چي په هم هغه اندازه ئې مال او دولت ډبريري، چي هغه هيڅ هيله او اميد نه ورته درلود.

د اورېشو اوږه بيا د دين ټينگښت دئ او د غنمو اوږه بيا مال او دولت دئ چي د سوداگرۍ له لاري ئې لاس ته راځي.

په خوب کي اوږه پلورونکۍ په دې مانا دئ چي دين په دنيا پلوري.

ابليس (شیطان)

ابليس په خوب ليدل دشمني، درواغ او چل و فرېب او دوکې مانا لري.

که مو د ابليس سره شخړه درلوده او هغه ته مو ماته ورکړه د دې مانا لري چي د خير او برکت پر لار لهوال دئ.

که چيري ابليس ماته درکړي په دې مانا چي د شر او فساد پر لور روانېږي.

که چيري ابليس خبري درسره کولې په دې مانا چي هغه دي له نېکي لاري څخه راگرځوي.

که چيري ابليس نصيحت درته کاوه او ستا د هغه نصيحت خوښ سو، په دې مانا چي ستا ځان او مال ته زيان رسيري.

که دي د ابليس په غاړه کي کړۍ ورواچوله په دې مانا چي خپل دين ته خدمت کوي او په دې لاره کي خوښي تر لاسه کوي.

که ابليس کمزوری او اړ وو په دې مانا چي پوهان او ښک خلک قوت او زور اخلي.

که دي په خوب کي وليدل چي د ابليس تابع سوې په دې مانا چي د نفس په غوښتنه اخته يې.

که ابليس خوشحاله وو د خلکو کارونه په زغرده مخ پر وړاندو کيري.

که چا د ابليس غوښتنه په توره ووهله او هغه وتښتېدی داسي مانا لري چي لوړ مقام او ځای ته رسيري او پر خلکو باندي رحم، عدل او انصاف رواکوي.

که ئې ابليس مړ کړ داسي مانا لري چي د خپل نفس سره مبارزه وکړي او ښکته لار اختيار کړي.

اره

که مو په خوب کي وليدل چي په اړه باندي درخته اړه کوی، دا په دې مانا چي د درختي و خاوند ته زيان اړوی.

که مو وليدل چي په اړه باندي خپل زوی، ورور، خور يا بل څوک دوه ځايه کوی په دې مانا چي زوی، ورور، خور او يا بل دوست دي پيدا کيري.

که چا په خول کي وليدل چي اړه ئې په لاس کي ونيوله يا ئې رانيوله او يا بل چا هغه ته ورکړه داسي مانا لري که ئې زوی درلود د بل زوی خاوند

کیري او که ئې لور درلوده بله لور به پیدا کړي، که اولاد نه لری حیوان لري د هغه حیوان غوندي به د بل حیوان خاوند سي .
اره په خوب کي درې ماناوي لري: زوی، خور او شریک .

اژدها یا اژدهار

اژدها په خوب کي لوی دښمن او غټ ویر او غم دی .
که مو په خوب کي ولیدل چي اژدها مو درلودی په دې مانا چي د بزرگانو سره یو ځای کیري .
که مو د اژدها سره جنگ سو او هغه ته مو ماته ورکړه په دې مانا چي خپل دښمن ته ماته ورکوی .
که اژدها وچپچلی په دې مانا چي د دښمن څخه ډار په کار دی چي ممکن له منځه مو یوسي .
که پر اژدها باندي سپاره سی او هغه ستاسي تابع وي په دې مانا چي غټ دښمن ستاسي تابع کیري او ستاسي خبره مني .

اوبښ

که څوک پر اوبښ باندي سپور وي او هغه په منډه وي مانا ئې دا ده چي په سفر ځي . او که اوبښ پورته او کښته غورځاوه په دې مانا چي ویرجن کیري .

که څوک پر اوبښ باندي سپور وو او لار ځني ورکه سوه او په دې هم نه پوهېدی چي سمه لار کومه يوه ده په دې مانا چي په خپلو کارو کي سردرگومه او گيچ وي.

که چا اوبښه وموندله په دې مانا چي ښځه غواړي، که چيرته اوبښ مست او په خښم وو او څوک پر سپور وي په دې مانا چي پر ډېر غټ او لږ سړي باندي زورور کيږي.

که څوک په خوب کي د اوبښ سره جنگ کوي په دې مانا چي د يوه بېگانه سړي سره په شخته اخته کيږي. که چا د اوبښانو گله پېوله په دې مانا چي د لوړ مقام او ولايت خاوند به سي.

او که چا اوبښه لوشله په دې مانا چي د حاکم يا پاچا څخه پيسې تر لاسه کوي. او که د شيدو پر ځای د اوبښي له غولانځي څخه ويني راتلې په دې مانا هغه پيسې او مال چي ده ته رسيري هغه حرام دي.

که چا اوبښه رانيوله او يا چا ورته ډالۍ کړه په دې مانا چي ښځه به وکړي او يا به مينځه کور ته راولی.

که د چا اوبښه ورکه سي يا ئې غله بوزي په دې مانا چي له ښځي څخه بېليږي او يا د دوی تر منځ شخړه او بد سلوک رامنځته کيږي.

که په څوک کي د چا اوبښه مړه سی په دې مانا چي ښځه ئې مړه کيږي. که په خوب کي د چا اوبښه لنگه سي په دې مانا چي مېرمن به ئې لنگه سي. که چا په خوب کي د اوبښ غوښي خوړلې په دې مانا چي ناروغ به سي. که چا ته چا په خوب کي ډېري د اوی غوښي ورکړې په هغه اندازه مال او دولت پيدا کوي.

که چا اوبښ قرباني کړی وو او هر چا ته ئې غوښي ورکولې، په دې مانا چي يو غټ سپرې په هغه سيمه کي وژل کيږي او يا مړ کيږي .

که چا په خوب کي وليدل چي اوبښان په غنمو او اورېشو بار دي په دې مانا چي ده ته خير او برکت رسيږي .

که څوک پر يو کلن اوبښ باندي سپور وو په دې مانا چي ويرجن کيږي .

که چا په خوب کي د اوبښ پړۍ کشاوه په دې مانا چي د يوه لوی سپرې سره به په شخړه بوخت سي .

که چا ډېر اوبښان درلودل په دې مانا چي پر ډېرو خلکو به بادار او امير سي .

اوبښ مرغه (شترمرغ)

اوبښ مرغه په خوب کي بياباني سپرې دئ. که اوبښ مرغه ښځه وي بياباني ښځه وي. که چا ښځه اوبښ مرغه ونيوله او يا چا ورکړه په دې مانا چي هغه څوک دغسي بياباني ښځه کوي او يا دغسي ياغي مينځه راولي .

که څوک پر اوبښ مرغه سپور وو په دې مانا چي سفر کوي او په غټ او لوی کار باندي بوخت کيږي .

که چا اوبښ مرغه مړ کړ په دې مانا چي پر خپلو دښمنانو غښتلی کيږي .

که چا د اوبښ مرغه چرگورۍ درلود په دې مانا چي يو کليوال هلک په لاس ورځي .

که چا په خوب کي وليدل چي پر اوبښ مرغه سپور و هوا ته پورته سو او هغه د ده په قومانده وو او بيرته مځکي ته راکښته سو په دې مانا چي د يوه بل چا سره به په سفر ولاړ سي او ډېره گټه به تر لاسه کړي .

امامت

که چا په خوب کي د يوه قوم او يا کومي ټولني امامت وکړ مانا ئې دا ده چې د هغه قوم او ټولني مشر به سي او هغه ټول به ئې تابع سي .
که چيرته يوه لويه ټولنه د لمانځه په وخت کي له چا څخه وغواړي چې موږ ته امامت راکړه او هغه هم امامت وکړي مانا ئې دا ده چې د هغې سيمي امير او قوماندان به سي .

که چا په ناسته امامت ورکړ په دې مانا چې ناروغ به سي .
که پر اړخ پروت وو او په خوب کي ئې په لمانځه کي څه شي ويل په دې مانا چې ژر به وفات سي او هغه خلک به لمونځ ورکړي .
که يو امام يوه ټولنه په خوب وويني په دې مانا چې د هغه امام قدر او عزت ډير پري .

که څوک له امام سره کور ته ولاړ او يا امام هغه ته څه شي ورکړ او يا د يوې ټولني له امام سره ئې دوډۍ وخوړله په دې مانا چې ده ته غم او سرگرداني رسيري .

که چيرته چا په خوب کي له امام سره په جهاد کي وو داسي مانا لري چې په دولت او ولايت کي د کلي او ښار په مسجد کي شريکيږي .

انار

انار په خوب کي ليدل د مال مانا لري . که چيري څوک په خوب کي انار له وني څخه وشکوي او وې خوري په دې مانا چې د يوې ښايستې ښځي څخه گټه تر لاسه کړي .

که څوک خور انار په خوب کي وويني د مال ټولول دي .
 که څوک انار په ژمي کي وخوري په دې مانا چي د انارو د دانو په اندازه
 په لښتو وهل کيږي .
 د تريو انار خوړل ښه شگون نه لري .
 که څوک خور انار په خپل موسم کي خوري که مسافر وي سفر ئې په
 خير او برکت کيږي .
 که چا د انارداني په خوب کي درکړې د غم مانا لري .
 که چا خوړ انار له پوست سره خوري په دې مانا چي د زړه مراد ئې
 حاصليري .

انبور

انبور په خوب ليدل خاصه مانا لري . په دې ډول چي په آساني سره مال
 له بادشاه څخه تر لاسه کوي او که ئې خلکو ته ور وويشي او يا په انبور څه
 شي له اور څخه راوباسي او خلکو ته ئې ورکړي په دې مانا چي له پاچا
 څخه گټه تر لاسه کوي .

انځر

په خوب کي د انځرو ليدل بد شگون لري ، که څوک په خوب کي
 وويني چي انځر خوري يا ئې ټولوي او يا ئې څوک ورته بخشش کړي په
 دې مانا چي غم او وير ورته رسيږي . ښايي چي داسي کار وکړي چي د هغه
 له کولو څخه پښېمانه سي .

د ژړو انځرو لیدل د ناروغۍ په مانا دي، تور انځر د غم او د شنو او خوږو انځرو خوړل بیا زیان نه لري.

انجيل (آسماني کتاب)

که چیرته چا په خوب کي انجيل وایه په دې مانا چي له حق څخه پر باطل لور روان دی.

که چا انجيل په رواني وایه په دې مانا چي له حق لاري څخه پر باطله لار روانیږي او د مسیحیانو دوست کیږي او د هغوی له لوري یو څه گټه ورته رسیږي.

انگور

په خوب کي د تورو انگورو خوړل غم او پرېشاني ده او بې له هغه ډار او بېرته ده.

په بل روایت سره د انگورو هر څو دانې چي دي په خوب کي خوړلي وي په هغه اندازه لښتي یا چلاخي (شلاق) خوري.

د سپینو انگورو خوړل د انگورو په موسم کي بیا د خدای نعمت او خیر دی تر هغه ډېر چي هیله ورته لرې.

د سرو انگورو خوړل د لږ گټي مانا لري. د انگورو پوست چي کلک او سخت وي په دې مانا چي مال په ډېر زیان سره لاس ته راوړي او د سپینو او پستو انگورو خوړل په خوب کي د حلال مال په مانا سره دي.

د هغو انگورو شربت یا اوبه چي خټه یا تېره وي د حرام مال مانا لری.

د سرو انگورو خوړل بيا د عزت، پت او سرلوړي مانا لري.
په هره اندازه چي انگور خواړه او تازه وي د مال د ډېروالي او عزت په
مانا سره دي.

الوتل

که مو په خوب کي وليدل لکه مرغه له يوه ځايه بل ځای ته الوزی په
دې مانا چي په سفر ځی او هر څومره چي لوړ والوژی په هم هغه اندازه
لوړوالی او پوهه مومی.

که لوړ آسمان ته والوتلاست زیان در رسيږي او که ډېر لوړ الوتل مو
وکړه او آسمان ته ورسېدلست او هلته ورک سولاست په دې مانا چي له دې
نړۍ څخه ژر رحلت کوی.

که د قبلې له لوري مو الوتل ورکړل او بيرته خپل ځای ته راوگرځېدې په
دې مانا چي ډېر گټور سفر به ولرې.

که چيرته له خپل بام څخه و بل بام ته والوژي په دې مانا چي خپلي
ښځي ته طلاق ورکوي او د بلي ښځي په لټه کي وي.

که په خوب کي څوک و لوړو ستورو ته وختی په دې مانا چي حج ته
ځي.

که چيري له خپل کور څخه بېگانه کور ته څوک والوژي په دې مانا چي
اجل ئې پوره سوی دئ بايد توبه وباسي او سمه لار وښيي. که چيرته ئې
وزرونه درلودل او د مرغانو وزرونو ته ورته نه وه په دې مانا چي په ډېره
سخته او درنه ناروغي اخته کيږي، مگر بيرته روغتيا مومي.

الوتل په خوب کي پنځه ماناوي لري: لومړی سفر، دوهم حج، دریم بزرگي، څلورم د حال او احوال بدلېدل او پنځم ناروغي.

اغزی

اغزی یا ځوز په خوب کی پور او پوروړی دی. که د چا په ځان اغزی جگک سو او یا چا اغزی په جگک کړ په دې مانا چي له چا څخه پور اخلي او هم دا ډول د هغه اغزي په اندازه د هغه سړي څخه وراني خبري اوري او که په خوب کي په بل چا اغزي جگک کړي په دې مانا چي چا ته پور ورکوي. که چا په خوب کي ډېر اغزي درلودل مگر ده ته ئې کوم زیان نه رساوه په دې مانا چي ډېر پوروړي به لري مگر ټول پورونه ئې لاس ته ورځي بې له کومي ستونزي.

ایره

ایره بې مانا او باطل شی دی. که څوک په خوب کي وويني چي ایرې ټولوي په دې مانا چي مال ټول کړي، مگر د ده و لاس ته شی نه ورځي او ځيني کسان بيا داسي مانا او تعبیر کوي، لکه څوک چي پوهه تر لاسه کوي چي په هغه کي هيڅ خير او برکت نه وي.

اختر

که څوک لوی اختر په خوب وويني په دې مانا چي د پوهانو او هوشيارانو کسانو سره اړیکه او کار ولري.

او که ئې کوچنی اختر په خوب ولیدی په دې مانا چې له یوه پرهېزگاره سړي څخه به گټه تر لاسه کړي البته ديني گټه .
 که چا په خوب کي اختر ولیدی چې خلکو ښه کالي اغوستي دي ، که ښه پرهېزگاره سړی وي بزگري او درجې ئې لوړېږي او که بندي وي له بنده څخه خلاصیږي .

اور

د اور يا اورلگيت لیدل په خوب کي غم او ویر دئ .
 که له اور سره لوگی هم وي دا ډېر عذاب دئ . که څوک په توره شپه کي اور بل کړي تر څو خلکو ته لاره وښيي ، ډېر علم به تر لاسه کړي او خلکو ته به سمه لارښوونه وکړي او که له تیارې پرته اور بل کړي د بدعت مانا لري .
 او که چيري د ورځي اور بل سي دا جگړه او فتنه ده .
 که څوک په ژمي کي اور بلوي او ځان په تودوي شتمني به ئې ډېره سي .
 که څوک په خپل تنور کي اور بل سوی وگوري ښځه به ئې میندواره سي .

اودس

که څوک په خوب کي وويني چې په پاکو او روڼو اوبو اودس کوي په دې مانا چې خپل مقصد او مرام ته رسيږي او که اوبه خړي او ناپاکه وي چپه مانا ورکوي يعني مقصد ته نه رسيږي .

که چا په روڼو اوبو اودس تازه کاوه په دې مانا چي غمونه ئې پای مومي .
 که په بهره او ډار کي وي هغه هم پای ته رسيږي او ډاډه کيږي . پور ئې ادا
 کيږي او ناروغي ئې شفا کيږي .
 که چا د لمانځه له پاره اودس تازه کړی وي او مخکي تر لمانځه ئې
 اودس مات سي په دې مانا چي په خپلو کارونو کي پاته راځي . که چا اودس
 کاوه او بل چا ورته کتل په دې مانا چي د هغه سړي د ده په لاس يا د ده له
 لوري و توبې ته لېوال کيږي .

اخبار

که چا اخبار واخيست زېږی او خوشحالي به تر لاسه کړي . که چا ته
 کومه بڼه اخبار ورکړي رزق او روزي به ئې ډېره سی . که چا اخبار سره
 ونغاړی د مرگ وېره ورسره سته . که د چا په چپ لاس کي اخبار وي په خپلو
 کارونو کي به پښېمانه وي ، که چا ته اخبار ورکړل سي او په هغه کي يو تاوه
 سوې پاڼه وي لور به ئې پيدا سي او که څوک اخبار ته وگوري او وئې نه
 لولي ميراث به ئې په برخه سي .

امير يا مشر

په خوب کي د امير يا مشر ليدل د مشهور سړي په مانا دي . که څوک د
 لښکر مشري پر غاړه واخلي ، که ئې وړتيا او اهليت ولري خير او برکت سره د
 عزته به ورته ورسېږي که ئې وړتيا و نه لري د مرگ دليل ئې کېدای سي .

امانت

که څوک له چا څخه کوم شی په امانت واخلي او د هغه بیه معلومه وی، په هغه اندازه زیان ورته رسیږي. که څوک چا ته شی په امانت ورکړي او د هغه هم ډېر خوښ سي خیر او برکت ورته رسیږي.

اوږه

په خوب کي اوږه لیدل د سړي ملگری دی، که اوږه ئې ښکلی او غښتلی وي د نارینه توب او قوت په مانا سره ده. که ئې پر اوږه باندي کوم پېټی بار کړی وي د گناهونو په مانا سره ده.

اوبڼه

په خوب کي اوبڼه د ښځي په مانا سره ده، که څوک اوبڼه لوښی نېکه ښځه په نکاح کوي. که واده ئې کړی وي نارینه اولاد به پیدا کړي. که د چا اوبڼه مړه سي ښځه به ئې مړه سي. که چیرته اوبڼه ښار ته ننوزي د زیان او فتنې په مانا سره ده.

اوبدل

که کومه ښځه خوب وويني چي اوبدل کوي ورک سوی کس به ئې راسي. که چیرته کوم شی سست اوبدي سفر به وکړي، یا به ئې مېړه سفر

وڪري. ڪه چيرته وڍي يا وڻبڻه اوبدي خير به ورته ورسيري، ڪه ڇوڪ ٿي
وران اوبدي پر وعده به وفا نه ڪوي.

ڪه چيرته ڪتان اوبدي د حڪمت او پوهي د زده ڪري په مانا سره دي.

اوربشي

په خوب ڪي وربشي د لڙگتي په مانا سره دي، ڪه ڇا وربشي درلودې او
يا ڇا ورته ورڪڙې د هم هغو په انداز ڪته ورته رسيري او د روغتيا زهري هم
ورڪوي.

ڪه ڇا وربشي په محڪه ڪي ڪرلې د دې په مانا چي دولت ٿي ډيريري او
داسي ڪار به وڪري چي الله ځني خوښ سي.

الماری

د ڪتابونو الماری په خوب ڪي د قيمتي او ښڪليو خبرو په مانا سره ده او
ځيني وخت د شتمني ښځي يا شتمن سڙي په مانا سره وي.
د گٽو او اڀتياوو پوره ڪېدو په مانا سره هم ده. ڪه ڇا په الماری ڪي
مرغلري يا بل شي لکه سره زر او سپين زر وي د زهري او خوښي مانا لري.

اور مڙ ڪول

ڇا چي په خوب ڪي اور مڙ ڪڙ، د فتنې مخ به نيسي.

اقرار کول

که څوک په خوب کي د چا پر دښمني اقرار وکړي، له هغه سره به ملګرتوب لري. که چيري پر گناه باندي اقرار وکړي عزت او شرافت به ئې په برخه سي. د چا پر قتل اقرار کول رياست، ولايت او لوړ مقام تر لاسه کول دي.

انسان

که څوک په خوب کي نامعلوم سړی وگوري، اکثره وخت دغه څوک خپله ځان ويني. که په خوب کي وگوري چي په کوم ښه کار بوخت وي. دا ښه کار به پخپله وکړي. او که په بد کار بوخت وي نو په همدې بد کار به اخته سي.

که څوک په خوب کي يو مشهور څوک وگوري، دغه کس به لوړو مرتبو او مقامونو ته ورسيري.

ايرې

په خوب کي ايرې ليدل د حرام سوځول سوي مال په مانا سره دي. ځيني بيا وايي چي د پاچا له خوا رزق دئ، که څوک ايرې وگوري د پاچا په کار کي به ځان سترې کړي، مگر هيڅ شی به ئې لاس ته رانه سي او ځيني بيا وايي چي ايرې د باطلو خبرو او د بې گټي علم په مانا سره دي.

انځر

په خوب کي انځر لیدل حلال مال او ډېري گټي باندي دلالت کوي. که
 څوک لږ انځور وڅوري رزق به ورته حاصل سي او هم دارنگه د ښه نسب
 لرونکې او مالداري ښځي په مانا سره دي.

[ب]

بادام

بادام په خوب کي لیدل نعمت او روزي ده. مگر په ستونزو په لاس راځي. که مو به خوب کي بادام په لاس کي ونيوی په هغه اندازه به د نعمت او روزی خاوندان سي.

په بل روایت سره بیا بادام د پوهي په مانا سره دی او هم د روغتیا مانا ورکوي. که د بادام مغز وي خو ډېر ښه.

که په خوب کي چا بادام د پوست سره درلود یا چا ورکړ داسي مانا لري چي د بخیل او سوگت سړي څخه په ډېره سختي سره شی لاس ته راوړي که د ترخو بادامو څخه غوړي راوباسي دا ئې په گټه تماميږي.

باد پرېکول

که په خوب کي له چا څخه باد پرې سو چي رغ ئې وانه ورېدی په دې مانا چي وړانه خبره کوي او خلک ئې ملامتوي او د خلکو په منځ کي رسوا کيږي.

که له چا څخه په خوب کي باد پرې سو چي لوړ ږغ ئې وکړ او بد بوی هم ولري په دې مانا چي يو داسي کار به وکړي چي خلک ئې پرې کړي او بد او رد ورته ووايي .

که چيري ئې ږغ درلود او بد بوی ئې نه درلود داسي مانا لري چي د بې گټي کار له کولو څخه به لاس واخلي .

که له چا څخه باد پرې سو او خلکو پر وځندل او دی وشرمېدی په دې مانا چي له بېکارۍ او لټۍ څخه ژغورل کيږي .

بانجنې

د بانجنو خوړل په خوب کي که اومه وي يا پاخه به هره اندازه چي وي په هم هغه اندازه ئې غم او سختي ډېره وي .
که چا په خوب کي ډېر بانجنې درلودل مگر له هغو څخه ئې يو څه چاته بخشش کړل يا ئې وپلورل او يا ئې له خپل کور څخه دباندې وغورځول له غم څخه ژغورل کيږي .

باد

که چا په خوب کي سخت او تند باد وليدی په دې مانا چي د هغې سيمي د خلکو له پاره به بېره او ډار پيدا سي او که باد په دې اندازه سخت او تند او چابک وي چي ونې له بېخه وباسي او کورونه وران کړي په دې مانا چي د هغې سيمي خلکو ته لويه بلا، د طاعون ناروغي او وبا راځي .

سوږ باد په خوب کي د ناروغۍ په مانا سره دئ. نرم باد بيا د خلکو له پاره روغتيا منځته راوړي او د خوښۍ او نېکبختۍ دليل دئ.

او که باد څوک له يوه ځای څخه بل ځای ته وړي په دې مانا چي يوه ليري ځای ته به سفر وکړي او په هغه سفر کې به لوړوالی او بزرگي ور په برخه سي.

او که له باد سره دوړي او خاوري ملگري وي دا بيا د بېري او اندېښنې په مانا سره دي.

که باد ډېر تند او سخت وو او څوک ئې د آسمان و لور ته يووړ په دې مانا چي اجل ئې نژدې سوی دئ او که ئې د آسمان له لوري مخکي ته راکښته کړ په دې مانا چي ناروغ به سي او بيرته شفا مومي.

که نرم باد د لوېديځ له لوري وو په دې مانا چي د هغه ځای خلک به نعمت او مال ډېر تر لاسه کړي او که باد يا شمال ډېر نرم چلېدی د خلکو د روغتيا او راحت په مانا سره دئ.

او که د دې څخه خلاف وي د خير مانا نه ورکوي، که چيرته د باد د چلېدو څخه ږغ پورته کېدی په دې مانا چي د باچا له لوري څخه خلکو ته خير او برکت رسېږي.

باران

باران په خوب رحمت او برکت دئ. که باران ورو ورو اوږدې د هم هغي سيمي له پاره د خير او برکت مانا لري.

که چيرته د کال په سر کي او يا د مياشتي په سر کي باران اوږي په هم هغه کال او يا هغه مياشت کي خير او برکت ډېر وي حاصلات هم ډېر وي.

که چیرته خر او تېز باران اورېدی په دې مانا چې په هم هغه سیمه کې ناروغی او مړینه ډیریري.

که چیرته بې وخته چې د باران موسم نه وي سخت باران اوري په دې مانا چې په هغه سیمه کې به رنځ او بلا نازل سي.

که په خوب کې د چا پر سر باران اورېدی په دې مانا چې سفر ته به ولاړ سي مگر د گټې سر بیرته راوگرځي.

که د خلکو پر سر لکه توپان داسې باران اورېدی په دې مانا چې په هغه سیمه کې نابره مرگونه (مرگ مفاجات) ښکاره کېږي. که د باران له هر څاڅکي څخه رغ پورته کېدی په دې مانا چې عزت او درناوی ئې ډیریري. که چیرته د باران پر ځای شهد اورېدل په دې مانا چې په هغه سیمه کې نعمت، برکت او غنیمت ډیریري.

که چا د باران روڼي اوبه چښلې په دې مانا په هغه اندازه خیر او هوسایي ئې په برخه کېږي.

باراني جامې

که چا په خوب کې ولیدل چې باراني جامې ئې اغوستي دي او د حاکم به خدمت کې دئ، په دې مانا چې ښک او لوړ نوم ئې په ټولنه کې ښکاره کېږي.

که چیرته باراني د کالیو په بڼه یا شکل سره وي په دې مانا چې د دین او دنیا گټه ورته لري. که چا په خوب کې ولیدل چې باراني ئې د وړیو، پنبې او کتان څخه وې او رنگ ئې هم شین وي د بخت او طالع په مانا سره دئ او

که ئې رنگ ژړ وو د رنځ او ناروغۍ مانا لري او که ئې رنگ بانجنې وو د گناه او مصیبت مانا لري او که ئې رنگ سپین وو د خیر او گټې مانا لري.

بار وړل

کله چې انسان په خوب کې وويني چې بار ئې دروند وي، د بد گاوندي مانا ورکوي او کله کله د گناه مانا هم ورکوي. د ښځې له پاره دروند پټې د حمل يا د بد خاوند مانا ورکوي.

بخيلي

په خوب کې بخيلي کول په داسې ناروغي دلالت کوي چې هيڅ درمل و نه لري. ځينې وخت په خوب کې بخيلي د نفاق او د جهنم والا کارونو باندي دلالت کوي. داسې خوبونه اکثراً هغه کسان ويني چې په وينه کې هم بخيل وي. په خوب کې بخل ليدل بده معنی لري.

برېښنا

په خوب کې برېښنا ليدل له گمراهۍ وروسته د هدايت په مانا ده او د نظر د ډېرېدو مانا هم ورکوي. د ورک سړي د راتلو په زېري او رزق زياتېدو باندي هم دلالت کوي. په خوب کې د برېښنا ليدل له مشکلاتو او سختو د پراخۍ او سکون حالت ته راگرځېدو باندي هم دلالت کوي.

که چیرته دغه خوب په ژمي کې لیدلی وي، پر ډېرو نعمتونو، ښېگڼو او ابادو فصلونو باندې دلالت کوي، که چیرې ئې په دوېي کې لیدلی وي د دانو او غلو د لږېدو وېره ده.

بلنه

په خوب کې خواړو ته بلنه کول په نېک کار باندې د راټولېدو په مانا سره ده. که چیرې خلک د ډوډې له پاره رابولي، په یوه داسې کار به بوخت سي چې خلک به ئې ملامتوي.

بوس (پروړ)

په خوب کې بوس لیدل د زرغونتیا او ډېر مال په مانا سره دي. یو روایت دی چې ابن سیرین په وینښه بوسو ته وکتل او وې ویل: کاش چې دغه په خوب کې وای. بل ځای بیا راغلي دي: په خوب کې بوس لیدل په ډېر مال باندې دلالت کوي چې په وینښه به ورته ورسیري. مگر په ډېره ستړیا او سخت سره به تر لاسه سي. په ښار کې د بوسو زیاتېدل د کرهڼې او فصل ډېرېدو مانا لري.

بدن

په خو کې د بدن قوت لیدل د ایمان او دین قوت دی.

که څوک په خپل قدن کي څه زیادت وگوري او زیانمن نه وي، نو د نعمت زیاتېدو باندي دلالت کوي. که څوک ځان ډېر چاغ او مزی وويني، مال، شتمني او نعمت به ئې زیات سي او ډنگر کېدل پر فقر او مال کمېدو باندي دلالت کوي.

بېلچه

په خوب کي د مجرد له پاره ښځه ده. همدا ډول د غم، خپگان او قرض خلاصېدو باندي هم دلالت کوي. که څوک خپل لاس کي بېلچه وويني هر خير او فضل به تر لاسه کړي، د کار، عمل او ښځي په مانا هم راځي.

پرستن (تلتک)

په خوب کي پرستن لیدل ښځه ده، که څوک ئې د شپې واخلي او واده ئې نه وي کړی، نکاح به وکړي او یا به سکون او راحت تر لاسه کړي.

بیرغ

په خوب کي د عالم، زاهد، شتمن او نېک انسان په مانا سره دئ چي خلک ورپسې اقتدا کوي.

سره بیرغونه د جنگ اعلان دئ، ژړ بیرغونه د مصیبت رامنځته کېدو دلیل دئ، شنه بیرغونه د خير سفر دلیل دئ، سپین بیرغونه د باران په مانا سره دي او تور د کاڅتۍ په مانا.

که ئې مجرده ښځه په خوب وويني، د خاوند په مانا سره دئ.

بوډی

په خوب کي بوډی لیدل د عاجزی دلیل دئ. د اغوا، مکر، چل، دوکې، عیب او له ناامیدی وروسته د حمل مانا هم ورکوي. که کومه بوډی د چا کور ته راننوخې د دنیا د راتلو دلیل دئ او که ترې ولاړه سي دنیا او شتمني ځني ځي.

باز یا بانه

که چا په خوب کي باز ونيوی او یا چا ورکړ چي د ده تابع وي داسي ئې اموخته کړی وي چي پر لاس ئې ناست وي د لوړوالي، بزرگی او قدر مانا لري.

که چیرته سپین باز ئې پر لاس ناست وي د حاکم یا پادشاه څخه قدر او لوړوالی تر لاسه کوي، که چیرته ئې له لاسه څخه ولوېدی او مړ سو په دې مانا چي د خپل مقام او منزل څخه و بېچارگی او غریبی ته لوېږي.

که باز ئې پر بام کښېنستی په دې مانا چي له لوړو کسانو سره به ناسته ولاړه پیدا کړي او له هغو څخه به خیر او ګټه تر لاسه کړي.

که باز و کور ته ننوتی او یا ئې د مېرمنې تر لمنې لاندې پټ سو په دې مانا چي د ښه ښایسته زوی خاوند به سي.

که چیرته د باز په پښه کړی یا زنگوله وه په دې مانا چي خدای به ئې د لوړ خاوند کړي. که څوک په خوب کي باز ومومي او هغه مړ کړي دا بیا د بدبختۍ مانا لري.

که چيري باز د چا له لاسه څخه وتښتېدی په دې مانا چي له مقام څخه لويږي او که باز بيرته راغی او پر لاس ئې کښېنستی په دې مانا چي ډېري برياوي ئې په برخه کيږي.

باغ

په خوب کي د باغ ليدل د ښځي په مانا دي، که ئې باغ ته اوبه ورکولې په دې مانا چي له خپلې ښځي سره بیده کيږي. که ئې په باغ کي د ريحان گلان کرل په دې مانا چي صالح بچی به راوړي.

که چا په خوب کي شفتالو ايښوول په دې مانا چي زوی به ئې وزېږي چي ډېر ژر به علم او ادب زده کړي. که چا ريحان کرلي وه او ډېر ښه بوی ئې تلی او دماغ ئې تازه کاوه د ښه زوی خاوند به سي چي ډېر دلاوره، هوښيار او لایق به وي.

که چا باغ درلود او يا چا ورته ورکړ چي مېوه ئې خوري په دې مانا چي بډايه ښځه به ئې په قسمت سي.

بل ځای بيا وايي په خوب کي د باغ ليدل د يوه بزرگوار سړي چي ډېر ښايسته او بډای وي په مانا دي.

که په باغ کي اوبښان وه په دې مانا چي د دې ملک پاچا به پر خپلو دښمنانو بری مومي. که په باغ کي پسونه سوه په دې مانا چي د ملک له حاکم څخه به مال او نعمت په لاس راوړي. که په باغ کي مرغان وه په دې مانا چي د حاکم لښکر به ورته وفادار وي.

که چا له باغ څخه مېوه کور ته راوړه په هغه اندازه گټه ورته رسېږي. په بل روايت سره په خوب کي باغ اصلاً شغل او کاروبار دئ. که په باغ کي شين گياه وويني مانا ئې دا ده چي کاروبار ئې د برکت او نېک وي. که چيري باغ له مېوې او شينگياه څخه تش وويني مانا ئې دا ده چي کارونه ښه کيږي.

که چا په خوب کي باغ په خپل لاس نوی جوړ کړ او وني ئې پکښې کښنولې او پر مېوه راغلې په دې مانا چي ډېره غښتلې ښځه به ئې په برخه سي چي ډېر ښه اهل و صالح اولادونه ورڅخه ولري. که باغ د انگورو وي په هم هغه اندازه به مال او قدر په لاس راوړي.

باقلي (باغلي)

په خوب کي د باقليو خوړل که پاخه وي يا اومه د وير او غم مانا لري. که مو په خوب کي وليدل او ومو نه خوړل په هغه اندازه ئې وير او غم لږ دئ. که په خوب کي چا باقلي درکړل او ومو خوړل په دې مانا چي ويرجن کيږي. که چا به کور کي باقلي درلودل وې نه خوړل دباندې ئې وغورځول زيان نه لري.

بت

که مو په خوب کي وليدل چي د بت عبادت کوي مانا ئې دا ده چي پر خدای تعالی درواغ وايست.

که بت له لرگي څخه جوړ سوی وي او تاسي ئې عبادت کوی په دې مانا چي په دين کي منافق یاست.

که بت له سپینو زرو څخه جوړ وو د دې مانا بیا دا ده چي د جنسي غوښتنو لاندې راځی.

که بت له جواهرو څخه جوړ وي د دين څخه ئې مطلب پاچهي ده یا بل کوم لوړ مقام ته د ځان رسول دي.

بخشش

که چا په خوب کي ولیدل چي خپل مال د خیر په کار کي بخشش کوي په دې مانا چی خپل زوی ته ښځه وکړي او یا خپل وراره یا بل نژدې کس ته ښځه غواړي.

که چا خپل مال د فساد په لاره کي بخشش کړ په دې مانا چي د فساد او حرامو پر لور روانیږي.

برېتونه

په خوب کي برېتونه د همت او لوړوالي علامه او بېلگه ده. که په خوب کي د چا برېتونه په بیاتي سره لنډ سول چي هغه ته زیان و نه رسیږي د ښکړو او ښو مانا لري او که چیري ئې برېتونه له بېخه ووتل یا کل سول دا نو بیا د زیان مانا ورکوي.

که د چا برېتونه اوږده سوي وه دا بیا د غښتلتوب مانا لري. که په خوب کي چا برېتونه دروشکول دا بیا د دښمنۍ مانا لري.

برېنډ يا لڅ

که چا په خوب کي وليدل چي برېنډ دئ او له خلکو څخه شرميري په دې مانا چي حج ته ځي .
 که چيرته ښځه دا خوب وويني گناه ئې عفو کيږي .
 برېنډتوب په خوب کي د ښه او پرهېرگار سرې له پاره خير او برکت دئ او د مفسد له پاره بيا بدې او رسوايي ده .

بزاز

بزازي په خوب کي ناکاره او بېکاره مانا لري تر دې ټولي پوري چي خطرناکه وي .
 که چيرته چا په خوب کي بزازي کوله او د ټوکړانو بيه ئې نه غوښتل بيا هم ښايي چي زيان ور ورسيري او که ئې نور شيان پلورل په دې مانا چي مراد ئې حاصليري .

بستر

په خوب کي بستر ليدل د ښځي په مانا سره دئ ، ښه او بد ئې هم په ښځه پوري اړه لري .
 که چا په خوب کي بستر رانيوی او يا ئې الیش کړ او يا له يوه بستر څخه و بل بستر ته ولاړ دا مانا لري چي بله ښځه غواړي او خپلي پخوانۍ ښځي ته طلاق ورکوي .

که چا په خوب کي خپله بستره وپلورله او يا ئې ټوله کړه، په دې مانا چي ښځي ته به طلاق ورکړي او يا به ئې ښځه له ده څخه ليري سي او يا به يو له دوی څخه مړ سي.

که چا خپله بستره په يوه نابله ځای کي وليدله دا مانا لري چي زيان وررسيري. او که ئې خپله بستره د بل چا پر کټ هواره وليدله او پر هغه ناست وو په دې مانا چي لوړ مقام او بزرگي تر لاسه کوي. بل ځای بيا وايي چي په خوب کي بستر ليدل د ولايت او هوسايي مانا لري.

که چيرته چا په خوب درې يا څلور بستره وليدل په دې مانا چي ممکن د درو يا څلورو ښځو يا مينځو خاوند سي.

که چا په خوب کي بستره له خپل کور څخه دباندې واچوله او بيرته ئې راوړه په دې مانا چي ممکن د ده او ښځي تر منځ ئې رجعي طلاق واقع سي. که چا په خوب کي وليدل چي پر ښه پسته بستره ويده دئ په دې مانا چي په همدغه کال به د ښه ژوند خاوند وي. که ئې بستر له وړيو وو په دې مانا چي ډېره غښتلي ښځه به ئې په برخه وي.

که چا په خوب کي وليدل چي بستر ئې څيري او يا سوی دئ په دې مانا چي مرگ ئې نژدې سوی دئ.

که د چا بستر د ورېښمو وو او هغه ئې د کرباسو په بستر بدل کړ داسي مانا لري چي بې عقله او فاسقه ښځه به خوشي کړي او د هغې پر ځای به پاکه او هوښياره ښځه وغواړي.

که چا په خوب کي وليدل چي بستره ئې له هوا څخه مځکي ته راغله په دې مانا چي ښځه به ئې ناروغه سي او بيرته به جوړه سي.

که چا په خوب کي خپله بستره شنه ولیدله په دې مانا چي دینداره او پرهنزگاره ښځه به ئې په برخه سي .

که چا خپله بستره سره ولیدله په دې مانا چي ښځه ئې بده ده .
که د چا بستره زړه وه په دې مانا چي ښځه ئې له بدې لاري څخه و ښکي لاري ته راگرځي .

که چا په خوب کي ولیدل چي بستره ئې سره وي هغه بیا سپینه یا ژړه سي په دې مانا چي ښځه ئې له گناه څخه توبه کاري .
که په خوب کي د چا بسترې اور واخیست او وسوځله په دې مانا چي ښځه به طلاقه کړي او یا به ئې ښځه مړه سي .

بلور

د بلور لیدل په خوب کي د بېعقلي او بې اصله او نښه ښځي په مانا ده .
که چا په خوب کي بلور درلودی او یا چا ورکړ په دې مانا چي د همدغه ډول ښځي سره به واده وکړي .
که بلور ځني ورک سو په دې مانا چي ښځي ته به طلاق ورکړي ، د بلورو کاروبار په خوب کي د ښځو د دلالي مانا لری .

بند یا پتی

که چا په خوب کي ولیدل چي پر خپله پښه ئې بند ایښی وو په دې مانا چي هولکي او وبه ډار سي او که چا ولیدل چي پر پښه باندي ئې دوه بندونه

يا پټۍ ايسې دي او هغه هم په جومات کي وي په دې مانا چي په دين يا لمانځه او يا جهاد کي يا د دين په بله نېکه لاره کي کلک ولاړ دئ.

که څوک په سفر تلي او بند ئې پر پښه تړلي وي په دې مانا چي سفر ئې اوږدېږي او هلته ځای پر ځای کيږي.

که چا په خوب وليدل چي پر پښه باندي ئې بند دئ په دې مانا چي د زيار او زحمت څخه ژغورل کيږي.

که لوړ چارواکی وي په دې مانا چي هغه مقام ته تر ډېره پاته کيږي. که چا په خوب کي وليدل چي د اوسپني بند ئې په پښه کي دئ په دې مانا چي دين ئې بشپړ نه دئ او په درواغو د مسلماني دعوه کوي، سوگت او بخيل هم وي او له هغه څخه هيڅ خير او برکت چا ته نه رسيږي او که نېک سړی پر خپل لاس بند وويني په دې مانا چي د وران کاريو څخه لاس پر سر کيږي. که څوک په خپله غاړه کي د لرگي بند په خوب وويني په دې مانا چي امانت د ده پر غاړه پاته وي او هغه هم نه ورکوي.

او که د لرگي بند ئې په پښه باندي وي په دې مانا چي د خداي پاک اطاعت او بندگي په حقيقت سره کوي.

په لنډه توگه ويلاى سو چي په خوب کي بند د دين ثبات دئ. که چا په خوب کي وليدل چي په دواړو پښو ئې بند ايسى په دې مانا چي د لوړ مقام او ولايت خاوند به سي.

بنسټ يا تهډاب

که چا په خوب وليدل چي د خير بنسټ ئې ايسى دئ چي له هغه څخه عام او خاص گټه پورته کړي که دا بنسټ پر خپله مخکې وي په دې مانا دئ

چي حلاله گټه او روزي په لاس راوړي او که پر بېگانه ځای وي په دې مانا چي د دين او دنيا په کار کي خرابي او تباهي ده .

که چا دا بنسټ له پخو خښتو او گچو څخه ايښی وي په دې مانا چي مال او دولت ئې له حرامو څخه لاس ته ورغلی دی .

که چيرته ئې له اومو خښتو او خټو څخه ايښي وی او پورته کړي يا لوړ کړی ئې وي په دې مانا چي له عامو خلکو څخه گټه تر لاسه کوي . که چا په خوب کي د کلا بنسټ کېښود په دې مانا چي د دښمنانو د شر او فساد څخه به وژغورل سي او که چا سرای جوړ کړ او په هغه کي ئې ژوند اختيار کړ خير او ثواب به ئې په برخه سي .

او که ئې د مسجد بنسټ کېښود په دې مانا چي ټولني ته ئې خير رسېږي او خلک د انسانيت پر لور راهڅوي . او که ئې مناره جوړه کړه د هغه ښک نوم به مشهور سي .

بیزو

بیزو په خوب لیدل د ویر او غم مانا لري که چیرته پر بیزو سپور وو او هغه د ده تابع وه په دې مانا چي پر دښمن بريالی کیږي او هغه ته ماته ورکوي .

که له بیزو سره په جنگ سو په دې مانا چي په ناروغي اخته کیږي .
که چیرته ئې بیزو مړه کړه بیا هم ناروغه کیږي مگر بیرته ژر شفا پیدا کوي .

په خوب کي ښځه بیزو د ناکاري او جادوگري ښځي مانا لري .
که چیرته بیزو کور ته راداخل سوه په دې مانا چي په هغه جادو کوي .

او که بیرو خبري ورسره وکړې په دې مانا چي ښځه ئې ژبه ورسره چلوي
 او که بیزو په خوب کي څوک وډاړی په دې مانا چي ناروغ به سي او يا له
 خپلو اولادو څخه وراني خبري او کنځاوي اوري .

بوی

ښه او بد بوی په خوب کي د صفت او يا غندلو په مانا دئ ، که چا په
 خوب کي وليدل چي هغه ئې خوشبويه کړی دئ په دې مانا چي د هغه مدح
 او صفت دئ او که د چا بد بوی تلی په دې مانا چي په بد نامه سره مشهوره
 کيږي .

بېره يا ډار

بېره په خوب کي نصرت او برياليتوب دئ .
 بېره په خوب کي امنيت دئ او که په خوب کي له يو چا څخه وېرېدی
 ښايي د هغه کس له خوا زيان ور ورسېږي .

[پ]

پښه

که چا په خوب کي ولیدل چي یوه پښه ئې پرې سوې او یا ماته سوې وي په دې مانا چي خپله نیمه دارايي او دولت له لاسه ورکوي. که ئې دواړي پښې ماتي او یا د لاسه ورکړي وي په دې مانا چي خپله ټوله سرمایه له لاسه ورکوي او یا خپله له منځه ځي.

ځيني بیا وايي که چا دواړي پښې له لاسه ورکړي وي په دې مانا چي په سفر ځي، که ئې پښه د اوسپني او یا مسو وي په دې مانا چي اوږد عمر به ولري او ژوند به ئې ډېر ښه وي.

که یو چا ولیدل چي په خوب کي ئې پښې په پرې تړلي وي په دې مانا چي د یو چا له لوري گټه ورته رسيږي.

د دواړو پښو لیدل په خوب کي د مور او پلار په مانا دي.

که چا په خوب کي ولیدل چي پښې ئې د اوبښ یا غوايي په ښه دي په دې مانا چي زور او قوت ئې ډېریږي.

پري یا شاه پری

د پري په هکله ډول ډول ماناوې وجود لري، ځيني وايي پري په خوب کي دښمن دئ او ځيني بیا وايي بخت دئ.

د رسول مبارک (ص) له خوا روایت سوی دئ چې پري په خوب لیدل دولت او بزرګي ده او لاس په لاس کي ورکول او خبري ورسره کول د تازګۍ او شادابی مانا لري.

شاپړاني هم پر دوه ډوله دي: مسلماناني او کافراني. که چیرته چا مسلماناني په خوب ولیدلې بخت او دولت دي او که چا کافراني ولیدلې او ورسره مخامخ سو مانا ئې دا ده چې د دشمن سره به مخامخ سي بدبختي او زوال به ئې په برخه وي.

که چا په خوب کي ولیدل چې د شاپړانو په منځ کي وو په دې مانا چې په سفر ځي او هغه سفر به ئې بختور وي او که چیري پري په اوږو کي سپور کړ او ولاړ په دې مانا چې بزرګي او لوړوالی به ئې په برخه سي. او که ئې له اوږو څخه لاندي واچاوه د مقام او بزرګۍ څخه لویږي. که پري طلا او سپین زر ورکړل بخت او اقبال ئې ډیریري. که پري یو وار ځان ورشکاره او بیا پټه سي په دې مانا چې ښځه ئې مکر او غداري ورسره کوي.

پراخي یا آزادي

که چا په خوب کي ولیدل چې له تنګ ځای څخه و لوی او پراخ ځای ته ولاړ په دې مانا چې تړلی او ناممکنه کار ئې خلاصیږي او له غمه ژغورل کیږي. که چا ولیدل چې کور یا دوکان ئې غټ سول په دې مانا چې رزق او روزي ئې ډیریري.

د ځای لوی والی او غټوالی د کارو د خلاصون په مانا سره دئ.

پل جوړول

پل په خوب کي د حاکم په مانا سره دئ، یا د هغه چا په مانا سره چي څوک د هغه په مرسته و خپلي موخي او مراد ته رسيږي. پل په خوب کي ښه مانا لري که څوک په خوب کي له پله څخه تېر سو په دې مانا چي و لوړ مقام او عزت به ئې په برخه وي. که چا پر پله باندي د يو ځای پښت اېښودی په دې مانا چي ولايت او حکومت کی به لوړ مقام تر لاسه کړي او ډېر مال او دولت به راټول کړي.

پړانگ

پړانگ په خوب لیدل د غښتلي دښمن په مانا سره دئ. که چا په خوب کي د پړانگ غوښي خوړلې په دې مانا چي د جنگ او شخړي سره به مخامخ سي مگر بريالی کيږي، شرف او بزرگي تر لاسه کوي. که چيري پر پړانگ سپور سو د ده سرلوړی، پت او عزت سره د وياړه ډگ ژوند مانا لري او دښمن ته ماته ورکوي. که چيرته په خوب کي چا د پړانگ پوست، هډوکي يا وړی ورکړې په هغه اندازه د دښمن څخه غنیمت تر لاسه کوي. که ئې پړانگ مړ کړ په دې مانا چي له اسلام څخه مخ اړوي او هيڅ خير پکښي نسته.

د پړانگ لیدل په خوب کي درې ماناوي لري: لومړی قوي دښمن، دوهم غنیمت مال له دښمن څخه په لاس راوړل او دریم له حاکم څخه بېره.

پوليس

که څوک په خوب کي له ښو پوليسو سره گرځېدی د گټي په مانا سره ده او که د وړانو پوليسو سره يو ځای وو د زيان په مانا سره دی. که چيرته پوليسو ئې جامې ورڅيري کړې او هغه ئې محبس ته بوت داسي مانا لري چي د پاچا د خلکو له خوا څخه بې عزتي او بې حرمتي ويښي.

پنبه

په خوب کي پنبه ليدل د حلال مال مانا لري او پنبه دانه بيا هغه مال او دارايي ده چي بې له زيار څخه په لاس راځي. د پنبې ليدل درې ډوله مانا لري: لومړی حلال مال، دوهم گټه، دريم پر نورو خلکو لوړوالی او برتري.

پوڅه يا پڼير

لاندۀ پڼير په خوب کي په پېڅر مال او دولت دی او وچ پڼير يا پوڅه بيا لږ گټه ده چي هغه هم په ډېر زيار او رحمت سره لاس ته راځي.

پوست

د انسان پوست په خوب کي لیدل سینگار او ښایست دئ، که چا خپل پوست په خوب کي شین ولیدی په دې مانا چي غمگین او ویرجن به سي .
که د پښو پوست ئې روڼ وو په دې مانا چي کارونه به ئې ښه پر مخ ولاړ سي .

د ټولو حیواناتو پوست په خوب کي لیدل مال او دارايي ده. د اوبښ پوست میراث دئ، د لوړ سړي د پسه پوست بیا رزق او روزي ده هغه چا ته چي په خوب ئې لیدلی وي .
که چا د غوايي پوست کیښ په دې مانا چي هغه سړی پخواني شیان چي له منځه تللي وي بیا رغوي او جوړوي .

پوستین

که چا په خوب ولیدل چي په ژمي کي پوستین اغوستی وو په دې مانا چي یو څه سپما او معاش په لاس راوړي او که ئې په دوبي کي پوستین اغوستی وي نو بیا داسي مانا لري چي ویرجن او غمگین کیږي .
که چا سمور پوستین اغوستی وي په دې مانا چي بډایه او غښتلې ښځه به ئې په برخه سي .

او که ئې نوی دگیدړي پوستین اغوستی وو په دې مانا چي یوه چالاکه او دوکه ورکوونکې ښځه به ئې په برخه وي او که ئې پوستین د سوی له پوست څخه وو په دې مانا چي د هر ځایي او بدکاری ښځي سره به واده وکړي .

او که ئې د پیشو له پوست څخه پوستین جوړ کړی او اغوستی وي په دې مانا چي له ښایستی او جنگره ښځي سره به واده وکړي .

پياز

پياز په خوب ليدل حرام مال او دولت او ورانه خبره ده. که چا پوخ پياز وخوړی په دې مانا چي له حرامو څخه به توبه گاره سي. پياز په خوب ليدل پر درې ډوله دی: لومړی حرام مال، دوهم وراني خبري او غيبت او دريم په کارو کي پښېماني.

پياله

په خوب کي د پيالې ليدل د مينځي او خدمې په مانا سره ده چي له هغې سره عيش او عشرت کوي. که ئې له پيالې څخه اوبه يا شربت چنبډل په دې مانا چي له مينځي سره به په حلال او مشروع ډول يو ځای سي او له هغې څخه به صالح اولاد پيدا کړي. که چيرته هغه اوبه او شربت توی سول له اولاد څخه به چندانې خير و نه ويني.

پرتوگ

پرتوگ په خوب کي ښځه ده. که چا پرتوگ کلک تړلی وي په دې مانا چي ښځه کوي يا ښځه غواړي. که د چا پرتوگ ورک سي په دې مانا چي له ښځي څخه بېلېږي. که ئې پرتوگ خيري سو دا ئې د ښځي عيب او زيان دی که ئې پرتوگ په اور کي وسوځي د ښځي ناروغي او افت ئې دی.

که د چا پرتوگ وړین او یا د پنبې وي په دې مانا چې ښځه ئې دینداره او پاک لمنې وي که د چا پرتوگ زوړ او خیرن وي ښځه ئې ناپاکه وي.

پورته کېدل

که څوک په خوب کې پر غره، غونډۍ یا لوړ بام ناست وو د دې مانا دا ده چې کوم شی د هغه غوښتنه وي ورته رسیږي او حاجت ئې پوره کیږي. که څوک په زیار سره کوم ځای ته پورته کېدی داسې مانا لري چې هر څه په زیار سره تر لاسه کوي او که څوک پر زینه پورته کېدی داسې مانا لري چې په دین کې به بزرګي تر لاسه کړي.

پزه یا پوزه

پزه په خوب لیدل د لوړوالي او مقام په مانا سره ده. که څوک وويني پزه ئې لټل سوې ده په دې مانا چې قدر او بزرګي ئې لږیږي که ئې پزي که ئې د پزي سوري غټ سوي وه د عیش او عشرت لاره ئې سمیږي او ژوند ئې هم اوږدیږي او که ئې د پزي سوري واړه سوي وي په دې مانا چې معاش او روزي ئې مخ پر لږېدو ده. که په خوب کې د چا د پوزي څخه مچ، چنډی او یا مچۍ راووزي په دې مانا چې د اولاد خاوند به سي. که د چا له پزي څخه ويني راتلې په دې مانا چې ډېر مال او دارايي تر لاسه کوي.

که چیرته په خوب کي د چا د پزي سوري دواړه یو سوری سوی وو په دې مانا چي د پوه او هوښیاري ښځي سره به واده وکړي. که د چا د پزي سر پرې سوی وي په دې مانا چي خپل زوی به سنت کړي او ځيني بیا وایی د مقام او بزرگی څخه به ولوېږي.

پيسې

په خوب کي پيسې لیدل په دې مانا سره دي چي په وینه کي هم پيسې په لاس راوړي. وایی هر څوک چي پيسې په خوب کي وويني په دې مانا چي ښه خبر په واورې.
که په خوب کي لږ پيسې وموندلې د کوچني او یا زوی په مانا ده.
که د چا پيسې ورکي سوې په دې مانا چي د زوی له لوري ورته یو څه درد او زیان رسيږي.

پخول یا اشپزي

که چا په خوب کي ښه خوندور خواړه پاڅه کړل گټه ورته رسيږي او که ئې بې خونده او ناکاره خواړه پاڅه کړل په دې صورت کي زیان وراوړي.

پړی یا رسی

پړی په خوب کي د قول او وعدې په مانا سره دی.
پړی په خوب کي په څلور ډوله سره مانا کيږي: لومړی وعده، دوهم دین، دریم امانت او څلورم قضاء حاجت.

پوليس

که څوڪ په خوب کي له وسله والو پوليسو سره گرځېدی په دې مانا چي ده ته گټه رسيري.

پرچل (عطسه)

که چا په خوب کي وپرچل او الحمدلله ئې وويل هر مراد او هيله چي لري د لوړو خلکو په واسطه به خپلو موخو ته ورسيري.
که ئې درې واره وپرچل ښه مانا لري او که ئې ډېر وپرچل مراد او موخه به ئې ستونزمن وي.

پوښ يا تېکي

که چا توره له تېکي څخه راوکښله په دې مانا چي زوی به و دنيا ته راوړي.
د چرې پوښ يا تېکي هم دا مانا لري.

پسه

پسه به خوب کي غنيمت دئ. که چا پسه حلال کړ په دې مانا چي پر دښمن غلبه پيدا کوي.

که چا وزې او مېري درلودې او هغه هم ښکروري وې په دې مانا چي
سړی په غښتلی وي او واک به ولري.

په اوبو کي ډوبېدل

که څوک په ډېرو او ژورو اوبو کي وغورځيږي، مگر لاندې د اوبو تل ته
و نه رسيږي. دنيا به ئې ډېره پراخه سي، ځکه دنيا هم ژور بحر دی، او يا به
خوښي او نعمت تر لاسه کړي.

[ت]

تاج يا جوغه

تاج په خوب کي د حاکمانو له پاره سلطنت او پاچهي ده او د ښځو له پاره مېړه او د عادي خلکو له پاره ښه حال او زېږی دی. که چا د سرو زرو او جواهراتو تاج درلود قدرت او منزلت ئې لوړیږي، مگر په شرعي اموراتو کي به ضعیفه وي.

که چیرته لوړپوړی چارواکي تاج د چا پر سر ورکښېښود په دې مانا چي غښتلې ښځه به ئې په برخه سي چي ډېره ښایسته به هم وي.

که چیرته تاج د چا له سر څخه ولوېدی او مات سو په دې مانا چي خپلي ښځي ته به طلاق ورکړي او که چا تاج د هغه له سر څخه ليري کړ په دې مانا چي له ښځي څخه به بېل سي.

که ښځي چي مېړه و نه لري په خوب کي ئې تاج پر سر ولیدی، په دې مانا چي مېړه کوي او که ئې مېړه درلود نو په خپلو سیالانو کي ئې مرتبه او درجه لوړیږي او که تاج ئې چا له سر څخه واخیست په دې مانا چي مېړه ئې بله ښځه کوي او دې ته طلاق ورکوي.

تیاره

په خوب کي تیاره گمراهي ده، هغه هم په دین کي.

که څوک په تیاره کي وو او هغه په رڼا تبدیله سي داسي مانا لري توبه به وکارې او د دين لاري ته به سيڅ سي .
تیاره په خوب کي غم او وير دئ .

تاوه يا تبخی

تاوه په خوب کي د کور چوپړ کوونکی وي که چا نوې تاوه درلوده او يا چا ورکړه په دې مانا چي امانت کاره خدمتگاره به پيدا کړي .
که چا د تبخي پر سر څه شي خوړل په دې مانا چي د هم هغه خوړو په اندازه گټه ورته رسېږي ، که چيرته خواړه تروه او بې خونده وي په دې مانا چي ويرجن کيږي .

تبه

که چا په خوب کي وليدل چي پرله پسې تبه لري او هيڅ ئې نه خوشي کوي او تبه ئې نه شکيږي په دې مانا چي پخپله دوامداره په گناه او فساد بوخت دئ . بايد توبه وکړي تر څو له دې بلا څخه وژغورل سي .
که د چا تبه ډېره اوږده وي په دې مانا چي عمر ئې ډېر اوږد وي .

تبر

تبر په خوب کي د بېړندوکي سړي په مانا سره دئ ، چي تل خلک په جنگ سره اچوي او د خلکو تر منځ بېلوالی راولي . که چا تبر درلودی او يا چا ورکړه په دې مانا چي د هم دغسي سړي سره به دوستي وکړي .

تبله يا طبله

تبله په خوب کي ښه خبر نه دئ .
 که چا د تبلې سره نڅا او رقص کاوه د غم او وير په مانا سره ده او که
 يوازي ئې تبله وهله په دې مانا چي درواغ وايي او بې مانا خبري کوي يا
 ناوړه کار وکړي ، چي په هغه باندي مشهور سي .
 که چا تبله وهله په دې مانا چي ناروا او باطل کارونه کوي او خلکو ته د
 درواغو وعده ورکوي .

تخت

که چا په خوب کي وليدل چي پر تخت ناست دئ او پر تخت څه شي
 هوار نه دئ ، په دې مانا چي په سفر ځي او که پر تخت روجايي او کوم بل
 پوښ هوار وي او دی پر هغه پروت وي په دې مانا چي قدر او بزرگي ئې
 ډيريري او خپلو دښمنانو ته ماته ورکوي .
 که چيرته تخت مات سو او هغه ولوبدی په دې مانا چي د بزرگۍ او مقام
 څخه لوېږي .

تخم کرل

که چا په خوب کي تخم وکړي او حاصلات ئې ټول کرل په دې مانا چي
 لوړ مقام ، شرف او بزرگۍ ته رسيري .

د خپل کر حاصلات هغه څه چې ئې کرلي وه وځوري مانا ئې ډېره ښه ده، د لوړو درجو او خوښیو خاوند کیږي.

که ئې تخم کرلی وو او حاصلات ئې نه درلوده او یا په پوه نه سو چې حاصلات ئې څه شي دي مانا ئې غم او ویر دی.

که ئې غنم کرل په دې مانا چې خیر او ښکې ورته رسیږي او که ئې وربشي کرلي وې په دې مانا چې مال او دولت ئې ډیریري، که ئې ږدن کرلي وه لږ گټه ورته رسیږي.

که چا په خوب کې په خپله مخکې ونی کښنولې په دې مانا چې په هم هغه اندازه ئې عزت او پت ساتل کیږي.

ترازو

ترازو په خوب کې قاضي دی. که چا نوی ترازو درلودی او یا چا ورکړ په دې مانا چې په هغه سیمه کې یو پاک نفس قاضي ټاکل کیږي.

د ترازو کابې د قاضي د عدل او انصاف په مانا سره دی. که د ترازو دواړې پلې سره برابري وې په دې مانا چې قاضي عدل او انصاف کوي او که ترازو مساوي او برابر نه وو په دې مانا چې قاضي رشوت خوره دی او عدالت نه کوي.

ترب

د ترب لیدل په خوب کې غم او ویر دی. په تېره بیا که ئې وځوري په هره اندازه چې ئې وځوري په هم هغه اندازه په غم او ویر اخته کیږي.

که چا ترې ورکړ په دې مانا چې د هغه سړي څخه غم ورته رسېږي. که چا ترې له کوره څخه وايستی او هيڅ ئې و نه خوړی په دې مانا چې له غم او وير څخه ژغورل کېږي.

ترياک

که په خوب کې څوک وويني چې ترياک د ناروغۍ له کبله خوري په دې مانا سره چې له ناروغۍ څخه ژغورل کېږي او که ئې څوک په بل مقصد خوري د غم او زيان مانا لري.

تنده

تنده په خوب کې ښه مانا نه لري. که څوک ډېر تېری وي او اوبه نه سي پيدا کولای په دې مانا چې زیار او زیان ور رسېږي. که څوک ډېر تېری وي اوبه نه پيدا کوي او يا څوک اوبه ورکوي او هغه ئې نه چښي د رېږ او زحمت څخه ژغورل کېږي او مراد ته رسېږي.

تعويذ

که چا په خوب کې تعويذ کاوه له سختۍ او غم څخه ژغورل کېږي، که پوروی وي د هغه څخه خلاصېږي، که ناروغ وي شفا مومي، که په سفر کې وي په سلامتې سره کور ته راځي.

که چا تعویذ لیکي او خلکو ته ئې ورکاوه په دې مانا چي خلکو ته ئې
گټه رسيږي او که ئې د تعویذ په بدل کي له خلکو څخه پیسې اخیستې په
دې مانا چي غمگین او سرگردانه کیږي.

تنور

تنور په خوب کي د کور مېرمن ده.
که چا تنور په کور کي درلود چي ډوډۍ پر پخوي د روغتیا په مانا سره
دئ او که ئې تنور وران او ونړېدی مانا ئې رنځ او افت دئ. که ئې په تنور
کي ډوډۍ وهله په هم هغه اندازه به حلاله روزي ومومي او کارونه به ئې پر
مخ ولاړ سي.

توبره

توبره په خوب کي خیر او برکت دئ له گټې سره په تېره بیا که نوې وي.
که چا توبره درلوده او یا چا ورکړه د هغه چا له خوا به خیر او گټه ور
ورسيږي.

تلل

که څوک له ښار او یا کوم بل ځای څخه دباندي تلل او نه پوهېدل چي
چیرته ځي په دې مانا چي بدبخته او بېچاره کیږي.

تاجر

که څوک ځان په خوب کي په دوکان کي وگوري او شاوخوا ئې سامانونه ايښي وي، په تجارت کي به پرمختگ وکړي، که تجارت نه کوي د فقر او غريبي څخه به ورغورل سي.

تمساح (کره کډيل)

په خوب کي تمساح ليدل د غله يا پوليس مانا ورکوي. همدارنگه د ظالم تاجر په مانا هم راځي. که څوک په خوب وويني چي تمساح ئې اوبو ته راکشوي، نو پوليس به ئې ونيسي يا غله به ئې مال واخلي.

توت

په خوب کي توتان ليدل د پراخ کسب او گټې په مانا سره دي. د توت ونه په مالونو او اولاد لرونکي کس باندي دلالت کوي. څوک چي توتان وخوري، د دين سمون، ښه يقين او بدني روغتيا په مانا سره دي. د خوږو توتو خوړل په خوب کي روزي او رزق دي.

تيره (ډبره)

په خوب کي تيري ليدل د مړي مانا ورکوي او يا د جاهل انسان مانا لري. ځکه چي حکيمان د جاهل انسان تشبيه له تيري سره کوي.

تشناب

په خوب کي د تشناب لیدل له مشکل او تکلیف څخه د وتلو دلیل دی،
او ځیني وخت د هغې ښځې په مانا راځي، چي خپل خاوند سره یو ځای
کیري.

تیاره

په خوب کي تیاره گمراهي او حیرانتیا ده. که څوک له تیاری څخه رڼا ته
ووزي که کافر وي مسلمان به سي، که گناهکار وي توبه به وباسي، که
زنداني وي آزاد به سي، که ناروغ وي روغ به سي.

توره

که چا په خوب کي توره ولیدله چي په پوښ کي وي د ښځې مانا لري،
مگر بېله پوښه بیا د مال او دولت مانا لري.
که ښځه په خوب کي وويني چي توره ئې په لاس کي ده په دې مانا چي
زوی په نړۍ ته راوړي او که توره ئې په پوښ کي ماته سوه په دې مانا چي
اولاد ئې په گېډه کي له منځه ځي.
که څوک په خوب کي څوک په توره ووهي نوم ئې مشهوره کیري او که
چا توره تر ملا کړه په دې مانا چي عمر ئې اوږدیري.

تندی

تندی په خوب کي قدر او عزت دی او ځیني وايي چي تندی په خوب کي
د زوی په مانا دي او کورنۍ ئې د بخت او طالع څخه برخورداره کیري او که

د چا پر تندي تپ يا بله نښاني وي په دې مانا چي خاوند ئې مشهوره او پرهېزگاره كيږي.

که د چا تندي وپرسېدی په دې مانا چي مال او دولت ئې ډېريري.

تي يا تيان

د تيو ليدل په خوب کي د لور په مانا ده.

که له تي څخه شيدې راوتې په دې مانا چي د لور رزق او روزي ئې ډېريري او حلال مال په لاس راوړي. که ئې تيان ډېر اوږده وه په دې مانا چي لور به دنيا ته راوړي.

که د نارينه په تي کي شيدې وې او ښځه ئې نه درلوده په دې مانا چي ښځه غواړي او د اولاد خاوند به سي او که ځوانه ښځه داسي خوب وويني په دې مانا چي عمر ئې اوږديږي.

په خوب کي د نارينه تي د ښځي په مانا او د ښځي تي بيا د لور په مانا دي. که د ښځي دواړه تي غټ سوي وي په دې مانا چي اولاد ئې نېک او صالح وي او يا خپله لور و مېړه ته ورکوي.

[ج]

جادو

جادو په خوب کي بې مانا او بېکاره مانا لري .
 که چا جادوگري کوله په دې مانا چي بې گتني او باطل کار کوي او ځيني
 بيا په دې نظر دي چي جادو فتنه ده .
 جادوگر په خوب کي د دښمن په مانا سره دئ .

جارو

جارو په خوب کي خادم ، چوپړ يا خدمتگار دئ .
 که چا خپل کور جارو کاوه په دې مانا چي مال به ئې ورکړ سي او که
 ئې د بل چا کور جارو کاوه په دې مانا چي د بل چا مال ورته رسيري . په تېره
 بيا که ئې هغه خاوره خپل کور ته يووړه .

جامې يا کالي

جامې په خوب کي د سړي کاروبار دئ .

که چا په خوب کي خپلي جامې ښې ولیدلې په دې مانا چې کسب او کار ئې ښه کيږي.

که څوک خپلي جامې توري وويني، د هغه د ښه حال او احوال په مانا سره دی. دا د لوړ مقام او لوړپوړي له پاره دي.

که عادي خلک خپلي جامې توري وويني د غم او وير مانا لري. ژبه جامه به خوب کي د ناروغۍ مانا لري. سره کالي په خوب کي بريا او تازگي ده. شنې جامې بيا د جنتيانو په مانا دي.

د حيواناتو له پوست څخه جامې بيا په دې مانا دي چې خير او برکت به ور ورسېږي.

که ئې په خوب کي د خړه له پوست څخه جوړي سوي جامې اغوستي وې په دې مانا چې سرلوړي او عزت مومي.

په خوب کي ډېره ښه جامه د پښې ده چې په هغه کي ورېښم نه وي کار سوي.

پراخي او ارتي جامې او کالي په خوب کي د بزرگۍ او مقام په مانا سره دي. که چا په خوب کي پاکي جامې او ښې پاکيزه اغوستي وې په دې مانا سره چې د خلکو سره سخاوت وکړي.

که د چا جامې وسوځلې په دې مانا چې له دوستانو څخه به ئې يو وفات سي او که د چا جامې څيري سوې د ستونزو او مصيبت مانا لري. د کاليو او جامو ليدل په خوب کي د زوی په مانا سره هم دي. که ئې ښه سپيني جامې اغوستي وې زوی ئې صالح او صادق وي او که د چا جامې توري وې په دې مانا چې زوی ئې قاضي، خطيب او يا نصيحت کوونکی وي.

جرايي

په خوب کي جرايي د خدمتگاري ښځي په مانا سره دي، که چا په خوب کي نوي جرايي اغوستي وې په دې مانا چي اصله خدمتگاره به ولري. که چا ښايستې وړيني جرايي درلودې په دې مانا چي د ډېري ښايستې ښځي سره به واده وکړي.

که ئې ژرې جرايي درلودې په دې مانا چي خدمتگاره به ئې ناروغه وي او که ئې سرې جرايي درلودې په دې مانا چي شوخه او بې شرمه خدمتگاره به پيدا کړي.

که د چا جرايي زړې او خيرني وې په دې مانا چي خدمتگاره به ئې تور پر ولگوي. که د چا جرايي د اوبش له پوست څخه وې په دې مانا چي خدمتگاره ئې لوړ صفت او اصلزاده وي.

جوالي

جوالي په خوب کي خطر دئ. که ئې بل چا ته جوالي گيري کوله او پيسې ئې نه ځني اخيستې وړيا ئې درانه بارونه ورسره وړل په دې مانا چي د خلکو سره خيل او احسان کوي، که چا جوالي گيري کوله او پيسې ئې اخيستلې د غم او وير په مانا سره دي. په تېره بيا که ئې درانه بارونه په شا وي او ده ته زيار رسوي.

جواهر، مرغلي، طلا، سپين زر او نور ...

ياقوت: که چا ياقوت په خوب وليدل د مال، دولت او زوی په مانا سره دي. او که چا لعل په خوب وليدل دولت او عزت دئ او که چا زمرد په خوب وليد و خپل مراد ته رسيري او کارونه ئې سم پر مخ ځي او که چا الماس په خوب وليدل و لوړ مقام او عزت ته رسيري. که چا فېروزه په خوب وليدل خپل مراد ته رسيري. که څوک مرغلري په خوب وويني د زوی خاوند کيږي او که سپين زر وي بيا د مخکي له لاري مالونه ورته رسيري او خوښي ئې په برخه کيږي. که چا تشت، کتوري، گلوه، گيلاس، خراغ، پايه، هاون، دېگ، دستشوی او نور د کور سامان په خوب وليدل دولت، عزت او گټه پيدا کوي.

جوغي، گوتمی، کړی، غوروالي، او غامي په خول ليدل

که چا په خوب کي لنگی وليدله رتبه ئې لوړيږي او که ئې شنه لنگی وليدله په دواړو جهانو بې غمه دئ او خپل مراد ته رسيري. که چا په خوب کي لنگی ترله سفر کوي که د چا خولی پر سر وه و دولت ته رسيري. که چا وليدل چي جوغه او فسر ئې درلود د خپلي رتبې څخه لوړي رتبې ته ځي. که چا غوروالي او کړې په خوب وليدل د ښځو له پاره ښک او ښه دي او که ئې نارينه وويني د قرآن حافظ کيږي. که ئې غمي درلودل زوی او که ئې نه درلودل لور زېږوي.

جغندر

جغندر په خوب کي د غم او وير په مانا سره دئ.

که چا په خوب کي جغندر خوړی د هم هغه په اندازه غم ورته رسيږي،
که چا جغندر له کور څخه دباندې وغورځاوه په دې مانا چي له غم څخه
ژغورل کيږي.

جنت

په خوب کي جنت لیدل زېری او تازگي ده.
که چا د جنت مېوه وخوړله د هم هغي مېوې په اندازه علم او پوهه زده
کوي او د دین په لاره پوه سي مگر گټه نه لري.
که څوک د جنت له حورو سره وو په دې مانا چي ځکندن به ئې ډېر
آسانه وي. که د جنت دروازه د چا پر مخ وتړله سي په دې مانا چي مور او
پلار له ده څخه خوابدي دي.
که جنت ته نزدې ورغی او بیرته راوگرځېدی په دې مانا چي ناروغ به
سي چي د مرگ تر حالتو به ورسیري مگر بیرته شفا مومي.
که چا د کوثر له حوض څخه اوبه وچښلې په دې مانا چي پر دښمن
باندي بری مومي او که ئې په جنت کي یوه ښه ماڼۍ ورته ورکړه په دې مانا
چي د ده د خوښي سره سم به د یوې ښځې سره واده وکړي.

[چ]

چاره

که په خوب کي چا چاره په لاس کي درلوده او په ده ئې اړه درلوده په دې مانا چي د زوی خاوند به سي او که د چرې په څنگ کي نوري وسلې هم ورسره وې د بزرگۍ په مانا سره دي او ځيني بيا وايي چي د خدمتگار او مينځي خاوند به سي .

چرگ

که چا په خوب کي چرگ درلود په دې مانا چي زوی به ئې پيدا سي او يا د يوه نېک سړي سره به ئې ناسته او ولاړه وسي .

چرگه

چرگه په خوب کي مينځه او غلام دئ که چا په کور کي ډېر چرگان درلودل په دې مانا چي لوړ مقام ته رسيري او هم دا ډول کورنۍ چرگه د بنايستې بڼځي په مانا سره ده ، که چيرته چرگي هگۍ واچوله په دې مانا چي له بڼځي څخه گټه کوي .

چرگي او هېلی

چرگي او هېلی په خوب کي د خدمتگار او خدمتگاري مانا لري .
 که چا په کور کي ډېري کورنۍ چرگي درلودې په دې مانا چي بزرگۍ ته
 به ورسیري او بريالی به وي .
 کورنۍ چرگه د ښکلي او بلایي ښځي په مانا سره ده . که چیرته چرگي د
 چا په کور کی هگۍ واچوله په دې مانا چي له ښځي څخه گټه په لاس
 راوړي .

چینه

چا چي په خوب کي چینه ولیده ، د ساده ښځي په مانا سره ده . که چینه
 رنگ سوې وي مینه ناک زوی به پیدا کړي ، که څوک په خوب کي چینه
 واغوندي شتمن به سي .

چنگوښه يا چنډڅه

په خوب کي د عابد او پرهېزگاره سړي په مانا سره ده .
 که څوک له ډېرو چنگوښو سره يو ځای وي له خپلوانو سره به ئې
 حالات ښه سي .

چینه

که څوک د خوږو اوبو چینه په خوب وويني ، د ځوانمرده ، سخي او
 غیرتي مانا لري . که ئې اوبه خړي ، ورستې او بېخونده وې مانا ئه غم او وير

دئ که د چينې اوبه وچې سوې په دې مانا چي بزرگي، سخاوت او مړانه له هغې سيمي څخه ځي.

په خوب کي چينه د سړي، اور او عمر په مانا سره ده.

چنگاښ

چنگاښ په خوب کي د بدخوی او پست سړي مانا لري چي تل عناد او کينه په زړه کي ساتي.

که چا چنگاښ ونيوی په دې مانا چي د بد اخلاق او وران سړي سره به مخامخ کيږي او له هغه څخه به لږ گټه په لاس راوړي.

که چا چنگاښ مړ کړ او يا ئې ليري واچاوه په دې مانا چي د بدخوی او نامرد سړي سره چي ئې ناسته ولاړه درلوده له هغه څخه بېلېږي.

چوغکه يا چينچنه

چوغکه په خوب کي د قدرمن سړي په مانا سره ده.

که ئې چوغکه له ځالگۍ څخه راپورته کړه د زيان او رنځ مانا لري. که ئې سره چوغکه ښکار کړه په دې مانا چي ډېره ښايسته ښځه به ئې په برخه سي.

او که ئې ژړه چوغکه پيدا کړه په دې مانا چي ناجوړۍ ښځه به ئې په نصيب سي. بل ځای بيا راغلي دي چي چوغکه د زوی په مانا سره ده.

د چوغکو ښځه او رېښ په خوب کي د تسبیح په مانا سره دی. که چا ډېري چوغکي درلودې په دې مانا چي د خپل قوم مشر به وي، ډېر مال او دولت به ولري.

چوغکه په خوب کي اته ماناوي لری:

لومړی پاچا، دوهم والي، دریم بزرگوار او د قدر سړی، څلورم ښایسته غلام یا مینځه، پنځم قاضي، شپږم لار وهونکی غل، اووم خښمگین سړی، اتم بداخلاقه څوک.

چیچل یا په غاښول

که په خوب کي چا ولیدل چي بل چا وچیچي د هم هغه چیچلو په اندازه زیان ورته رسیږي.

د ټولو حیواناتو چیچل د زیان په مانا سره دي او یا د دښمنۍ په مانا سره.

چيني لوبښي

چيني لوبښي په خوب کي د ښځي په مانا سره دي.

که چا په خوب کي ډېر چيني لوبښي درلودل په دې مانا چي خدمتگاري ښځي به په هم هغه اندازه ډېري ولري.

که له چا څخه چيني لوبښي مات سول په دې مانا چي خدمتگار یا خدمتگاره به ئې مړه سي.

[ح]

حج

که چا په خوب کي ولیدل چي حج ته ولاړ، خدای پاک به ئې حج روزي کړي. که ناروغ وي جوړیږي، که پورپوی وي هغه به ادا کړي، که بېره لري ډاډه به سي، که په سفر کي وي په سلامتي سره به بیرته کور ته راوگرځي.

که څوک حج ته تللی مگر د حج وخت ځني تېر سوی وي عمر به ئې اوږد سي، که چا به خوب کي په کعبه کي لمونځ کاوه په دې مانا چي د لوړو خلکو او بزرگانو له لوري به ئې کارونه سم او منظم سي.

په خوب کي حج اووه ماناوي لري: لومړی واده کول، دوهم مینځه نیول، دریم د حاکم او لوړپوړو سره لیدل، څلورم له خلکو سره ښه کول، پنځم د خیر په کار کي زیار ایستل، شپږم ثوابي کارونه کول، اووم د علم او پوهي درلودلو کسانو سره ناسته ولاړه درلودل.

حلوا

حلوا په خوب کي د غم او ویر په مانا سره ده او خوړل ئې ناروغي ده. په بل عبارت حلوا په خوب کي حرام مال او دولت دی.

بل ځای بیا راغلي دي چي حلوا د ډېر مال او دين په مانا سره ده. د يوې
 گولې خوړل د زوی په مانا سره دي.
 که په حلوا کي د بادام او يا بل شي مغز وي په دې مانا چي د يوه بخيل
 سړي څخه په هغه اندازه چي خوړلې ده گټه رسيري.

حوض

اصلاً حوض په خوب کي علم او پوهه ده، که چا ځان په حوض کي
 پرېولی په دې مانا چي د گناه او بدو کارو څخه ليري کيږي او بریا ئې په
 برخه کيږي.
 که چا خپل ځان او جامې په حوض کي مينځلې په دې مانا چي کورنۍ
 ئې پر نېکه او سمه لاره روانيږي.
 که چا په خوب کي د حوض اوبه چنبډې کارونه ئې سميري او هغه
 حوض په اندازه مال او دولت لاس ته راوړي.
 حوض په خوب کي څلور ماناوي لري:
 لومړی نېک او گټور خلک، دوهم بډای سړی، دريم د مال او دولت
 ټولول، څلورم له پوه سړي څخه علم او پوهه تر لاسه کول.

[خ]

خاوره

خاوره په خوب لیدل که لږ وي يا ډېره د پیسو په مانا سره ده، که چا ولیدل چي په کور کي ئې خاوره وه داسي مانا لري چي په هم هغه اندازه بېله زیار څخه مال او پیسې په لاس راوړي.

که په خوب کي څوک پر خاورو ناست وو يا ئې خاورې ټولولې او يا نط خوړلې په دې مانا سره چي د خپل ځان له پاره پیسې ټولوي.

خوتي

که څوک په خوب کي وويني چي خوتي ئې غټي سوي دي په دې مانا چي قوت او مال ئې ډېر سي.

که ئې ولیدل چي دواړي خوتي ئې پرې سوي دي په دې مانا چي دښمن پر ده بری مومي.

که د چا خوتي اوږدې سوي وې په دې مانا چي ډېر مال او دولت به لاس ته راوړي.

خر

په خوب کي د خره لیدل بخت او د سپري بزرگواري ده .

که چا خر درلودی او یا ئې کور ته راغی او هغه ئې وتری په دې مانا چي د خیر او خیرات ور د ده پر مخ پرانستل کيږي او د غم او ویر څخه ژغورل کيږي . که ئې خره ډېر ولیدل په دې مانا چي خیر او نعمت او مال کي ئې ډېروالی راځي .

که څوک پر تور خره باندي سپور وو په دې مانا چي بزرگی ته رسيږي او که پر سپين خره سپور وو مانا ئې دا ده چي عزت او مال به ډېر پيدا کړي .

او که پر شنه خره باندي سپور وو په دې مانا چي زاهد او پرهېزگاره به سي او د دواړو جهانونو خوشبختي به ئې په برخه سي .

او که پر سره خره سپور وو په دې مانا چي د نړۍ په عیش او عشرت به بوخت سي . او که پر ژړ خره سپور وو دا مانا لري چي ناروغ به سي .

که چا په خوب کي د خره غوښني خوړلې په دې مانا چي د سوداگرۍ څخه به ډېر مال او نعمت تر لاسه کړي .

که څوک له خره څخه کښته سو او بيا بيرته پر سپور سو په دې مانا هره غوښتنه او طلب چي ولري ژر ورته رسيږي .

ختکۍ

د ژړ ختکي په خوب لیدل د ناروغۍ په مانا سره دي او شين ختکۍ چي خوږ نه وی تر ژړ ختکي ښه دي .

په خوب کي د خټکي خوړل تاوان نه لري. بل ځای بيا وايي چي د خټکي خوړل په دې مانا سره چي د غم او وير څخه ژغورل کيږي. که چا ډېر خټکي درلودل په دې مانا چي په غم او وير به بوخت سي.

خوگ يا خرس

په خوب کي خوگ ليدل د پست او غله دښمن په مانا سره ده، که چا په خوب کي خوگ مړ کړ په دې مانا چي پر دښمن بری مومي. که ئې د خوگ غوښي خوړلې او يا ئې پوست له ځان سره درلود په دې مانا چي بېرته ورسېږي.

بل ځای بيا راغلي دي چي په خوب کي خوگ ليدل د بدبخته او لېوني سړي په مانا سره دي.

خرما

خرما په خوب کي مال او دارايي ده.

که چا خرما خوړل، په دې مانا چي د پوهي، ليات او اهليت لري او پوهه ئې ډېرېږي.

که چا خرما خوړله او منډکي يا زني ئې غورځولې د شريعت احکام ئې پر ځای کړي دي.

بل ځای بيا راغلي دي که چا خرما وخوړله مانا ئې دا ده چي ميراث تر لاسه کوي.

که په خوب کي د چا په کور کي د خرما ونه وه چي دېره مېوه ئې نيولې
 وه په دې مانا چي د يوه اصيل او نېک چا سره به واده وکړي. که چيرته هغه
 د خرما ونه وچه سوې وي په دې مانا چي د دوی تر منځ په بېلوالي راسي.
 او که د خرما ونه بيرته شنه سوه که څوک ناروغ وي شفا مومي او که ئې
 د خرما ونه پرې کړه په دې مانا چي په کورنۍ کي ئې څوک ناروغه کيږي.
 که چا تازه خرما درلوده په دې مانا چي مال او دولت به په زيار او سختي
 سره په لاس راوړي.

په خوب کي خرما ليدل د خوښۍ او گټې په مانا سره ده.
 که چيرته خرما د چا په لاس پورې وموښلي په دې مانا چي د بډايي
 ښځې سره به واده وکړي او د شتو خاوند به سي.
 په خوب د خرما ليدل حلال مال دئ. د تازه خرما ليدل د سترگو رڼايي او
 نېک اولاد دئ.

څښتنه

څښتنه په خوب کي د ډېر مال راټولول او يو ځای کېدل دي. که چا
 څښتي وهلې او هغه وچي سوې په هم هغه اندازه مال په لاس راوړي.
 که څښتي ټوټه ټوټه کړي او ايسته ئې واچولې په دې مانا چي خپل مال
 او دارايي و نورو ته مصرفوي.
 د پخې څښتي په خوب ليدل د غم او وير په مانا سره دي، ځکه چي اور
 ور رسېدلی دئ.

خطبه

که چا په خوب کي د منبر پر سر خطبه ويل، وعظ او نصيحت ئې کاوه
په دې مانا چي عزت او بزرگي مومي.
که ښځي خطبه ويل او خلکو ته ئې پند او نصيحت کاوه په دې مانا چي
د هغې ښځي مېړه رسوا سي.

خليفه

که په خوب کي خليفه په ورين تندي او خوشحالي خبري ورسره کولې
په دې مانا چي د دنيا او عقبی خیر او گټه ئې ده.
که خليفه د يوه ټاکلي کار له پاره دنده وروسپارله په دې مانا چي عزت او
بزرگي ئې نوره هم لوړو درجو او مرحلو ته رسيري.
که چيرته د خليفه و سرای ته ورغی په دې مانا چي د خليفه د خپلوانو او
دوستانو په ډله کي به راسي.
که چيرته خليفه څه شي ورته ډالی کړ په دې مانا چي مقام او بزرگي ئې
ډېريري او يو پېژندل سوی او نامور کس ځني جوړيري.
که چا مړ سوی خليفه ژوندی په خوب وليدی خبر مراد او مقصد ته
رسيري، په تېره بيا که ئې په خوښي خبري ورسره وکړي.

خم

خم په خوب کي د ښکې او پاک لمنې ښځي په مانا سره دی، دروند خم
په خوب کي گنج او خزانه ده. د اوبو خم غښتلې ښځه ده.

که چا په کور کي د اوبو ډک خم درلودی او له هغه څخه ئې اوبه چنبلي
په دې مانا چي ډېر مال او دولت پيدا کوي او د خير او نېکه لاره کي ئې
مصرفوي.

که چا د سرکې خم په خوب کي وليدی دا بيا د پرهېزگاره سړي په مانا
سره دي. د سرکې او غوړو خم د ډېر مال په مانا سره دی.
د شاتو خم د حلال مال په مانا سره دی.

خنجر

که چا په خوب کي وليدل چي خنجر ئې په لاس کي وي په دې مانا چي
د چا سره جنگ او دښمني وکړي.
که چا په خوب کي وليدل چي خنجر ئې ورک يا مات سو په دې مانا
چي جنگ او دښمني ئې پای ته رسېږي.
که د چا په خوب کي خنجر بې له تېکي څخه په لاس کي وو هر هغه
کار چي دی غواړي وئې کړي د چا له خوا مرسته ورته رسېږي.
که چا له خنجر سره نوري وسلې هم درلودې په دې مانا چي پر دښمن
بری مومي.

خندا

خندا په خوب کي غم او وير دی.
که چا په خوب کي په کټ کټ خندل په هم هغه اندازه ئې غم ډېرېږي.

ورو خندا په خوب کي خپل مراد او موخي ته د رسېدلو په مانا سره دي،
بل ځای بيا وايي چي ورو خندا په خوب کي د نجيب زوی په مانا سره ده.

خولی

که چا په خوب کي فولادي خولی پر سر وه، په دې مانا چي قدر او منزلت ئې ډېرېږي او ډېر غښتلی کيږي.
که څوک خولی پر خپل سر وويني د هوشيار زوی په مانا سره ده. که د
چا خولی ماته او يا ورکه سوه په دې مانا چي قوت او عزت ئې له منځه ځي.
خولی په خوب کي پنځه ماناوي لري: لومړی قوت او غښتلتوب، دوهم
مال او بزرگي، دريم زوی، څلورم نېکي، پنځم اوږد ژوند.

خواړه

په خوب کي هر ډول خواړه چي ښه بوی ولري نېکي او هغه خواړه چي
بد خوند ولري د شر او بدۍ په مانا سره دي.
د پياز او هوري خوړل د غم او وير په مانا سره دي.
که چا په خوب کي ترخه او بدخونده خواړه وخوړل د ملنگۍ او
بېچارگۍ په مانا سره دي. د خوړو خوړو په خوب ليدل د عيش او عشرت په
مانا سره دي.

خوله

که چا په خوب کي وليدل چي خوله ئې له وجود څخه روانه ده په دې
مانا چي د هم هغي خولې په اندازه به ئې په مال او دولت کي کمبود او

لېروالی راسي. که ناروغ سپړی په خوب کي خوله ولیدله په دې مانا چي روغتیا به ئې په برخه سي.

خرس يا خوگ

خرس په خوب کي د قوي او غښتلي سپړي په مانا سره دئ، مگر ناپوهه او بې همته به وي.

کورنی خوگ يا اير د بېرندوکي او بدکاره او بې دينه سپړي په مانا سره دئ.

د اير بچی هم په خوب کي د غم په مانا سره دي. که خوگ د خوگانو په منځ کي ناست وو د دې مانا لري چي پر غليم يا دشمن بری پيدا کوي او بزرگي لاس ته راوړي.

څنگ

څنگ په خوب کي د ښځي په مانا سره دئ، که د چا کين څنگ پېرېدلی وو په دې مانا چي مينځه او ښځه به ئې دواړي ميندواري سي. که چا څنگ ژړ وو په دې مانا د هغه به پوهه او پرهېزگاره زوی وي.

ځان مينځل

ځان مينځل په خوب کي د ښايست او آرامۍ مانا لري. که چا ځان مينځی په دې مانا چي هغه امانت چي د ده پر غاړه پاته وي ادا کيږي.

خوله

خوله په خوب کي د ټولو کارو کيلي (کلید) ده.
هر هغه شی چي په خوله کي خوږ او په آساني سره وخوړل سي د راحت
او خوښۍ په مانا سره ده البته د عیش په هکله.
که د چا خوله غټه سوې وي په هم هغه اندازه روزي او نعمت ورته
رسیري.
که په خوب کي د چا خوله روغه او نېکه وه په دې مانا چي نېکي خبري
به اوري.

که د چا له خولې څخه ښه بوی پورته کېدی په دې مانا چي خلک د ده
صفت او ثنا وايي. او که ئې بد بوی له خولې څخه ولاړی برعکس ده. که د
چا له خولې څخه مرغلري راوتلې په دې مانا چي د ده د علم او پوهي څخه
خلک گټه پورته کوي.

که چات ارړمۍ کښله په دې مانا چي د یو چا شکایت کوي.
په خوب کي خوله اووه ماناوي لري:
لومړی کور، دوهم خزانه، دریم د کارو پرمختگ، څلورم مال او دارايي،
پنځم حاجت، شپږم وزیر، اووم مطلب ته رسېدل.

ځمکه

د ځمکي لیدل په خوب کي د ښځې په مانا سره دي.
که چا ښه پاکه، هواره او یو لاس مځکه درلوده په دې مانا چي ښځه ئې
ډېره راستکاره، پاکه او وفاداره وي چي د نورو ښځو په منځ کي لوړ مقام او

درجه لري. که د چا ځمکه ډېره وه په دې مانا چې د ښځې له خوا ډېره گټه ورته رسېږي.

که چا مځکه جوړول چې تخم پکښې وکړي مانا ئې دا ده چې په لوی او غټ کاروبار به بوخت سي او له هغه څخه به ډېره گټه تر لاسه کړي. که څوک خپله مځکه ودانه او آباده وويني په دې مانا چې کارونه ئې ورځ په ورځ په ښه توگه پر مخ ځي.

او که د چا مځکه شاړه او وړانه وي مانا ئې دا ده چې کارونه ئې مخ پر وړاندو او کمزوری وي.

که څوک په خپله کرلې مځکه کي وي په دې مانا چې له چا سره شریک یا گلې سي او یا ښځه په نکاح کړي.

که د چا مځکه تر اوبو لاندې سوه مانا ئې دا ده چې له حاکم څخه په امان او سلامتي خلاصیږي. په خوب کي د مځکي لیدل په څلور ډوله سره مانا کیږي:

لومړی ښځه، دوهم دنیا، دریم مال او څلورم ولایت او قومانداني.

خېمه

که چا په خوب کي لویه خېمه درلوده په دې مانا چې بزگري او مقام تر لاسه کوي او ښايي د اردو یا وسله والو قواوو قوماندان سي او که چیرته دا لویه خېمه د حاکم وي په دې مانا چې د حاکم له لوري به احترام او عزت ورکړل سي.

که د حاکم خېمه ونړېدله په دې مانا چې د هغه شان او دېدبه له منځه ولاړه سي او که ئې خېمه وسوځله مانا ئې دا ده چې حاکم به وفات سي.

خوشايي

د غويو او آسانو خوشايي مال او نعمت دئ. په خوب کي په تېره بيا که چا ډېر خوشايي درلوده په هم هغه اندازه مال او نعمت ئې ډېر وي. د خلکو خوشايي په خوب کي د حرام ملا په مانا سره دي.

خوله (عرق)

که په خوب کي د چا له وجود څخه خوله روانه وه په هره اندازه چي ئې له وجود څخه خولې تللي وي په هم هغه اندازه ئې د مال او دارايي څخه لږيري. که ئې خولې سپيني او ښه بوی درلود په دې مانا چي مال ئې حلال دئ. برخلاف په دې مانا چي مال ئې حرام دئ. که ناروغ وويني چي خولې ئې کړي وي په دې مانا چي ناروغ شفا پيدا کوي روغ رمت او سلامت به سي.

ختي کول

که چا په خوب کي جومات، مدرسه يا خانقاه جوړه کړه، په دې مانا چي د دين له پاره ئې سم بنسټ کښېښود او که ئې کور، دوکان او دا ډول بل کوم شی جوړ کړ د دې دنيا گټه به تر لاسه کړي.

چور

که په خوب کي څوک د چا مال او داريي چور کړي په غم او وير بوخت کيږي. که مسلمانان د کافرانو مال چور کړي بېله د گډې په وخت کي په لوی غم او وير اخته کيږي.

خزانہ

که چا په خوب کي خزانہ وليده په دې مانا چي ناروغ به سي او که خزانہ بيرته ورکه سوه نو بيا زيان نه ورته رسيږي.

خوسکی يا گيلگی

که چا نر خوسکی درلود په دې مانا چي زوی به ئې پيدا سي او که خوسکی وه بيا نو د لور خاوند کيږي.

که څوک پر خوسکي سپور سو په دې مانا چي د پاچا سره به اړيکه پيدا کړي او لوړ سړی به سي.

که چا سپين خوسکی درلود زوی به ئې ښايسته او پرهڼزگاره وي که خوسکی نيم تور او نيم سپين وي نو د زوی په وجود کي به ئې خير او برکت ډېر وي. که ئې خوسکی ډېر چاغ او مزی وي زوی به ئې زوځ رمت وي او که ئې خوسکی ډنگر وي بيا نو برعکس خبره ده.

خوله

خوله په خوب کي د کارو کيلي (کلید) او د هغو پای دي. هر هغه شی چي په خوله کي ښه خوند کوي د ښکي او ښو خبرو مانا لري او هر هغه شی چي په خوله کي بدخونده وي د رنځ او زيار په مانا سره دي.

خولی

د خولی لیدل په خوب کي د پټ او عزت مانا لري .
 که د چا په خوب کي سمه خولی پر سر وي مانا ئې دا ده چي ښه د
 برکت دنده او وظیفه به ئې په برخه سي .
 که چا لنگی پر خولی تړلې وه په دې مانا چي خپل راز به سم وساتي او
 له خلکو څخه به پټ وي .
 که د چا د دوبي خولی په ژمي کي پر سر وه په دې مانا چي خپل د زړه
 مراد ته به ورسیري .
 که د چا توره خولی پر سر وي د خیر او برکت مانا ورکوي . او که د چا له
 سره څخه خولی ولوېده زیان ورته رسیري .
 که د چا نوې خولی پر سر وي مقام او مرتبه ئې ډېریري . که سپینه خولی
 وه عقیده ، باور او دیانت ئې پاک وي .

خلک

که چا په خوب کي داسي کسان ولیدل چي سپین یا شنه کالي ئې
 اغوستي دي د ښه او آرام ژوند په مانا سره دي او که چیرته خلکو خیرن یا
 تور کالي اغوستي وه د مصیبت او غم مانا لري .

[خ]

خانگه

په خوب کي د خانگي لیدل زامن ، ورونه او دوستان دي . که ئې ولیدل
چي د وني خانگي ډېري گڼي وې په دې مانا چي دوستان به ئې ډېر سي .
که ئې کومه خانگه له وني څخه ماته کړه په دې مانا چي د خپلو خپلوانو له
ډلي څخه څوک له لاسه ورکوي . او که ئې خانگه کمه سوه په دې مانا چي
له خپلوانو څخه ئې څوک مړ کيږي .
که ئې د خرما خانگه درلوده په دې مانا چي زوی به ئې وزېږي .

څوکی

څوکی په خوب کي علم او پوهه ده .
د څوکی لیدل په خوب کي شپږ ماناوي لري : لومړی عدل ، دوهم
انصاف ، دریم عزت او شرف ، څلورم نظم او ترتیب ، پنځم ولایت او
قومانداني ، شپږم د مقام لوړېدل .
که په آسمان کي پر څوکی ناست وي په دې مانا چي کارونه ئې ټول په
ښه ډول سره پر مخ ځي او خپلي موخي ته رسيږي او د خلکو په منځ کي
عزت پیدا کوي . د لرگي څوکی د ښځي په مانا سره ده . له هغې څوکی څخه
چي هر زیان او گټه ور ورسېږي په ښځي پوري اړه لري .

[خ]

خاله

که څوک په خوب کي په خپل کور کي د مرغانو څالگي وويني د هغو
مرغانو په اندازه گټه ورته رسيري.

که څوک د لويو مرغانو په څاله کي ځان وويني د لوړپوړو کسانو له خوا
گټه او خير ورته رسيري او که څوک د مرغانو څاله ور ورانه کړي زيان ور
اوړي.

ځک

که څوک د اوبو ځک (کف) په خوب وويني په دې مانا چي د يوه لوړ
مقام خاوند له خوا گټه ور رسيري.

[د]

دارو يا دوا

که چا د خپلي ناروغۍ له کبله دوا خوړله او هغه ښه پر ولگېده په دې مانا چي د دين سره به دوستي او علاقمندي ولري .
که چا د خلکو له پاره دارو جوړول په دې مانا چي خلکو ته ئې گټه رسيږي .

که چا په خوب کي د بېسدي (بېهوشي) دوا وخوړله په دې مانا چي د غم او وير څخه ژغورل کيږي . هر ډول دوا چي خوړل ئې آسانه وي په دې مانا چي روغتيا او آسودگي به ئې په برخه سي .

د اوبو بند

په خوب کي ئې ليدل له تندي او ستونزي وروسته په آساني او پراخۍ باندي دلالت کوي ، اړتيا هم پوره کوي .

د مړي ژوندي کېدل

که چا په خوب کي وليدل چي مړی ژوندي سو او په ښه جامه کي وي خوشحاله وي په دې مانا چي حالت ئې ښه او ښک دئ .

له مړي څخه څه شي اخيستل: که په خوب کي مړي کوم شی چا ته ورکړي د هغه ځای او چا څخه چي هيله او اميد نه لري څه شي په لاس راوړي.

او که مړي چا ته خواږه ورکړل په دې مانا چي د حلال رزق او روزی خاوند به سي.

درد

که چا په خوب کي وليدل چي د بدن ټول غړي ئې درد کوي په دې مانا چي شته او مال ئې له لاسه ولاړ سي.

که د چا سر درد کاوه په دې مانا چي ډېره گناه کوي، بايد توبه وباسي او صدقه ورکړي. که د چا تندي درد کاوه د ده د دين په زوال پوري اړه لري، په وير او غم اخته کيږي.

که د چا سترگو درد کاوه او دوا ئې پکښي واچول په دې مانا چي پر سمه لار او حقه لار روانيږي.

که ئې غوږ درد کاوه په دې مانا چي د هر چا څخه بدي او وراني خبري واوري. که د چا ځيگر درد کاوه په دې مانا چي پر خپل زوی مهربان او مينه ورسره لري.

خلاصه د وجود د غړو درد د زيان او تاوان په مانا سره دی.

دوږخ

که څوک په خوب کي و دوږخ ته ولاړ او بيرته راونه ووت په دې مانا چي ډېر گناهکار دی بايد توبه وکاري.

که چیرته دوږخ وويني او ده ته زیان و نه رسيږي په دې مانا چې په غم او ویر اخته سو. که څوک په خوب کي دوږخ ته ولاړ په دې مانا چې د گناه کولو په وخت کي به مړ سي.

د جامو یا کالیو اودل

د جامو اودل په خوب کي د سفر په مانا دي. پخپله اودونکی سفر کوي. په بل ځای کي راغلي دي: د کالیو اودل د خصومت او دښمنۍ په مانا دي. د کالیو پرې کول هم د خطر او زیان مانا لري او که چا پرې پیچي هم د سفر په مانا دي.

که چا د ورېښمو پر ځای د مالوچو یا پنبې څخه پرې اودی د هغه شگون هم بد وي ولي چې د خیامت مانا لري. که چا اودل کول په دې مانا چې له خلکو سره په دښمني اخته کیږي.

دیو یا دېب

دېب د شیطان په مانا سره دی.

شیطان بیا د لوی دښمن او مکار غلیم په مفهوم او مانا سره دی. که چیرته شیطان د ده سره اړیکه ونیوله په دې مانا چې دی باید له ناوړه کارو څخه توبه وکاري، تر څو د ده دښمنان د ده د ژوند اخیستلو نیت او قصد و نه کړي او پر ده غښتلي نه سي.

که چیرته ئې شیطان خوښ او خوشحال ولیدی په دې مانا چې د فساد، شهوت او نورو ناوړه کارونو باندې اخته کیږي او که چیرته شیطان ویرجن او غمگین وویني په دې مانا چې ځان اصلاح کوي او عبادت ته مخه کوي.

دېگ

دېگ په خوب کې د کور مېرمن او د کور ښځه ده. هر عیب چې په دېگ کې وویني هغه د کور په مېرمن کې وي. که په دېگ کې ئې ښه خواږه لکه وریجې او غوښې وې په دې مانا چې رزق او روزي ئې بېله زیار څخه ورته رسیږي. که چیرته دېگ مات سو په دې مانا چې د کور مېرمن ئې وفات کیږي. که چیرته چا نوی دېگ رانیوی او یا چا ورکړ په دې مانا چې و مېرمني ته زیان رسیږي، د دېگ لیدل په خوب کې ډېر مهم نه دي. که چیرته په دېگ کې ښه خوندور خواږه وي د مېرمني له لوري گټه ورته رسیږي او که په دېگ کې خوندور خواږه نه وه په دې مانا چې د کور مېرمني ته زیان اوږي. که چا په خوب کې د پسه پښه خوړل مانا ئې دا ده چې په هم هغه اندازه گټه ورته رسیږي او که چا د غوايي پښه خوړله په دې مانا چې په هم هغه کال کې پراخي د روزی او نعمت ډېروي.

د اوبو ترمامیتر

په خوب کې لیدل ئې د الله تعالی له خوا باران او رحمت راتلو په مانا سره دي. که چیرې اوبه ئې خپل حد ته رسیدلي وي. د زېري او خوشحالی په مانا سره دي او ځینې وخت او اخترو په مانا سره هم راغلي دي.

دم او دعا

که خوب لیدونکی پر ناروغ هغه دمونه او سورتونه وایي، کوم چی په قرآنکریم او سپېڅلو سنتو کې راغلي وي. له دردونو، غمونو او تکلیفونو د ساتنې او محفوظ کېدو په مانا دي.

او که چیرې له دې پرته نور گډوډ منترونه او دمونه وایي. د درواغ، ریا، ځانښودنې او خلکو غولولو په مانا سره دي.

درهم او روپی

که چیرې د چا ښځه حامله وي او په خوب کې روپی وويني، نارینه اولاد به وزېږوي. همدارنگه د ذکر او تسبیح مانا هم ورکوي. د پیسو شمېرل د ښکونکو کارونو په مانا هم راځي.

د تور پیسو شرنګار او ږغونه اورېدل د ښکې خبرې په مانا سره دي.

درمل

په خوب کې درمل په دین کې د اصلاح او سمون په مانا سره ده. که څوک په خوب کې د خپل ځان د روغتیا له پاره درمل وخوري، د علم او نصیحت مانا ورکوي او له علم څخه به ګټه واخلي.

که مجرد سړی دا خوب وويني، له ځوانې پېغلي سره به واده وکړي، که مینداره ښځه وي د اولاد په مانا سره دی او که فقیر یا مسکین وي شتمن به سي.

دېوال

په خوب کي دېوال لیدل د خوب لیدونکي په وینه حال او احوال بیانوي.

که څوک په خوب کي پر دېوال ناست وو دېوال کلک او محکم وو په دې مانا چي په ژوند کي ئې حال او احوال ښه او نېک وي. که چا زوړ دېوال وړاناوه په دې مانا سره چي مال او دولت په لاس راوړي. او که نوی دېوال ئې وړاناوه بیا نو د غم او ویر په مانا سره دئ.

که څوک پر دېوال ولاړ وو ښه راتلونکی نه لري. او که د دېوال څخه راولوبدی په دې مانا چي حالت اوضاعيت ئې اوړي.

که چا کور دېوال سم کړ او یا ئې زوړ دېوال نوی کړ په دې مانا چي په ژوند کي ئې ښه والی او پرمختګ راځي.

بل ځای بیا راغلي دي چي دېوال په خوب کي د بزرګ او صادق سړي په مانا سره دئ.

د ونو پاني

که چا په خوب کي ولیدل چي د ونو پاني ټولوي په دې مانا چي د هغو په اندازه سره زر په لاس راوړي. او که ئې له ونو څخه مېوه ټولول د هغه اولادونه او نسل به ئې ډېء سي. که څوک په ونه کي ناست وي او مېوه ئې خوري د هغه په اندازه مال او دولت ورته رسيري.

که چا ډېري د مېوې ونې درلودې ډېر عمر به ولري او ښه بريا او کاميابي به ئې په برخه وي. که چا ونه پرې کول سخت به په ناروغي اخته سي او يا ئې په خپلوانو کي څوک مړ سي.

درد

که په خوب کي د چا د وجود غړو درد کاوه په دې مانا چي ډېر مال او دولت به له لاسه ورکړي.

د سر وېښتان خريل

که چا د سر خريل په خوب وليدل د خوارۍ او ذلت څخه وزي او له گناه څخه توبه کاري. او که چا خپل وېښتان اوږده او ببر وليدل د غم او ستونزو سره به مخ سي. که چا خپل وېښتان سپين وليدل له غم څخه ژغورل کيږي او له گناه څخه توبه باسي.

دښت

دښت په خوب کي روزي ده. د هم هغه دښت په اندازه. که څوک د يوې ډلي سره په دښت کي گرځېدی په دې مانا چي مال او دولت به له سفره څخه ډېر په لاس راوړي او روزي به ئې ډېره سي. که څوک له دښت څخه راووت په دې مانا چي د غم او وير څخه به وژغورل سي او که څوک دښت ته ورننوت په دې مانا چي غمگين به سي.

[د]

ډوډۍ

د پاكي او خوندوري ډوډې په خوب کي ليدل د خوښۍ او تازگۍ په مانا سره ده.

که چا دوې يا درې ډوډې لاس ته راوړې په دې مانا چي له غم څخه ژغورل کيږي.

که چا ډوډۍ نه سواى خوړلاى په دې مانا چي اجل ئې نږدې سوى دى. سپيني ډوډۍ پر پراخ او هوسا رزق باندي دلالت کوي، توري ډوډۍ بيا په تنگ ژوند باندي دلالت کوي.

که څوک ډوډۍ پخوي د رزق په لټه کي به وي. که د اوربشو ډوډۍ وي په تکليف سره به رزق تر لاسه کړي.

پراتې ليدل د ډبري گټي په مانا سره دي.

[ر]

رڼا

که څوک په خوب کي رڼا وويني کارونه ئې نېک دي. د مال او نعمت خاوند کيږي، کارونه ئې پر مخ ځي او د يوه مقام رياست به ئې په برخه سي.

که د چا د کور دېوال نړېدلی وي او يا درز ئې کړی وي هغه ته لوی غم او مصيبت متوجه دئ. بايد صدمه ورکړي. که چا په خوب کي شمع، ډېوه، روڼ قنديل وليدل د خوارې څخه خلاصیږي.

که د چا له لاسه څخه شمع او يا بله رڼا مړه سوه عمر ئې لنډیږي. که چا شمع او يا بل د رڼا شى په لاس ورکړ په دې مانا چې خداى به ئې د زوی خاوند کړي او په دواړو جهانو کي عزيز او نېکبخته وي.

رنگيني جامې يا کالي

که څوک لنگۍ په خوب وويني د ښځي په مانا سره ده. که چا لځي پښې په خوب وليدې د زيار او ستونزو څخه ژغورل کيږي.

که چا شال په خوب ولیدی د قوت او عزت په مانا سره دئ او که چا په خوب کي ولیدل چي ملا ئې تپلې ده و بزرگی ته رسیږي او حلال مال مومي .

او که چا په خوب کي ولیدل چي ملا ئې خلاصه سوه عمر ئې لښیږي او د چيني لیدل هم د عزت په مانا سره ده او که چا نوی پتو یا خادر په خوب ولیدل د عزت خاوند کیږي او له بدو څخه توبه کاري او د حج فريضة ادا کوي .

رنگ یا بڼه

په خوب کي د چا رنگ او بڼه لیدل د شرف او نورانيت په مانا سره دي او د خلکو شرف او عزت دئ .

که مو ولیدل رنگ ئې سور او پاک وي د خلکو په منځ کي به مشهور سي او لوړ مقام به ومومي که ئې رنگ ژړ او یا تور وي د زیان او تاوان سره مخ کیږي .

رنگ د سړي له پاره د هغه سینگار دئ که د چا پر رنگ او بڼه باندي وېښتان وه په دې مانا چي پوروړی کیږي .

د خوشحالی بڼه د نېکۍ او برکت مانا لري او وړانه او د خښم بڼه د غم او ویر په مانا سره ده .

رسی یا پړی

رسی په خوب کي وعده او قول دئ .

که رسی وشلېده او یوه ټوټه ئې چا ته په لاس ورغله په دې مانا چې قدر او عزت ئې لږ سي.

رنگونه

په خوب کي سپینه جامه د صداقت، رشتینولۍ او د دین د پاکۍ په مانا سره ده. سره کالي د نارینه وو له پاره رنځ او زیار دئ مگر د ښځو له پاره ښکي او خوشبختي ده.

شین لباس بیا د ټولو له پاره په دین او دنیا کي د خیر په مانا سره دئ. ژړه جامه بیا د رنځ او بیماری په مانا سره ده.

توره جامه بیا د غم او ویر په مانا سره ده مگر هغه کسان چې په وینښه کي تور کالي اغوندي د هغو له پاره زیان نه لري، بل ځای بیا راغلي دي سپین او شین رنګ د خیر او برکت او عزت په مانا سره دي ولي چې د جنت جامه هم په دغو رنګو ده.

روژه

که چا په خوب کي ولیدل چې روژه لري او قرآن وايي داسي مانا لري چې له حرامو خوړلو او گناه کولو څخه توبه کاږي.

که چا پر روژه سربېره غیبت کاوه او یا ښکنځل ئې کول داسي مانا لري چې طاعت او عبادت ئې ریايي دئ او د دین په لاره کي صداقت نه لري.

په خوب کي روژه پر خو ډوله ده: بزرگي، رياست، روغتيا، مقام او مرتبه، له گناه څخه توبه، پر غليم باندي بری، د نعمت ډېروالی، حج، جهاد او د زوی خاوند به سي.

رڼا

رڼا په خوب کي لیدل لارښوونه ده.
 که پر چا باندي رڼا ولگېدله په دې مانا چي علم او پوهه به تر لاسه کړي.
 تیاره په خوب کي بې ديني ده.
 که رڼا د چا پر ټټر ولگېده په دې مانا چي سپېڅلی دی.
 رڼا په خوب کي څلور ماناوي لري:
 لومړی الهي دين او لارښوونه، دوهم پوهه، دریم پاکه او سپېڅلې لار،
 څلورم ایمان او پاک باور.

ريحان

که څوک په خوب کي تازه ريحان وويني چي ډېر ښه بوی لري په دې مانا چي د زوی خاوند به سي.

رسی یا پری

رسی په خوب کي سفر دی.

که چا له وړيو څخه پری اودی په دې مانا چي په سفر ځي او له هغه سفر څخه خیر او نېکي ورته رسيږي. او که دا پری له پنبې يا ورېنمو څخه اويي په دې مانا چي حلال کار کوي.

که ښځي خوب وليدی چي له وړيو څخه پری اويي په دې مانا چي مسافر ئې له سفر څخه راځي او که ئې پری وشلېدی په دې مانا چي مسافر ئې په سفر کي ډېر پاتېږي.

که چا ډېر پري درلودل په دې مانا چي اوږد عمر به ولري.

[ز]

زمری

که چا په خوب کي له زمري سره جنگ کاوه د دښمن سره به په شخړه
 سي که چيرته پر زمري غښتلی سي پر خپل دښمن به بری ومومي او که زمري
 و ده ته ماته ورکړي دښمن به ئې پر ده بری پيدا کړي.
 د زمري ليدل په خوب کي د پاچا په مانا او د زمري ښځه بيا د ملکې په
 مانا سره ده.

زغره (د اوسپني واسکت)

د زغري اغوستل په خوب کي د ښکمرغۍ او خوښۍ په مانا سره دي او
 هم د دښمنانو څخه په مانا وي او هغه هيڅکله پر ده بری لاس ته نه ور
 وړي. که چيرته ئې له زغري سره وسله هم درلوده د شر او فساد له خلگو
 څخه په امان کيږي.

زغره په خوب کي شپږ ماناوي لري:

لومړی بزرگي، دوهم پناه، دريم قوت، څلورم مال او دولت، پنځم ژوند
 او شپږم يار او ملگری.

زر يا طلا

زر په خوب کي د نارينه و له پاره غرامت او وير دئ. مگر د ښځو له پاره نېک او مناسب شی دئ.

که چا زر په خوب کي درکړل په دې مانا چي مال ئې تباہ او برباديږي او يا ئې زيان ورکړي او يا څوک ورته په خښم سي.

که چا په خوب کي طلا يا سپين زر سره گټول په دې مانا چي د خلکو و خولې ته لويږي او نوم ئې بدیږي. که چا يو خرورار زر کور ته يووړه په دې مانا چي ډېر مال او دولت به په لاس راوړي.

له طلا څخه جوړ سوي شيان د خلکو له پاره بد مگر د ښځو له پاره ښه دي. که سره زر او سپين زر په يوه ځای کي سره ټول وه په دې مانا چي عزت او لوړوالی لاس ته راوړي.

که چا د سپينو زرو کان وليدی په دې مانا چي د ډېري ښايستې او پېژندل سوي نجلۍ سره به واده وکړي.

زړه يا د اوسپني جامې

که چا په خوب کي زړه اغوستې وه په دې مانا چي د دشمن له شر څخه به په امن کي سي.

که چا ولیدل چي زره ئې ورکه سي په دې مانا چي دښمن بری پر پیدا کوي. که چا په خوب کي زره درکړه او تاسي واغوستل په دې مانا چي هغه څوک د دښمن په ماتولو کي ستاسي ملاتړ دئ.

او که چا د زري په څنگ کي وسله هم درلوده بیا نو د ټولو خلکو له شر څخه ژغورل کيږي.

زره په خوب کي شپږ ماناوي لري:

لومړی ټپکاو، دوهم د دین ساتل، دریم قوت، څلورم مال، پنځم ژوند او شپږم نېکي.

زره جوړونکی په خوب کي داسي مانا لري چي خلکو ته فرهنگ او ادب ورشي.

زعفران

که چا ولیدل چي زعفران ورسره دي په دې مانا چي خلک په هغه اندازه د ده صفت او ثنا وایي په تېره بیا ښه تازه زعفران. که چا زعفران واړه کول په دې مانا چي ناروغ به سي. که چا د زعفرانو رنگ له ځان څخه ليري کاوه په دې مانا چي د ناروغۍ څخه به شفا ومومي.

زکات

د زکات ورکول په خوب کي داسي مانا لري چي مال او دلت ئې ډېرېږي. که چا د خپل مال زکات ورکاوه مال ئې حلال، له بلا او افت څخه ژغورل کيږي.

د زکات ورکول په خوب کي اووه ډوله مانا لري :
لومړی دلاوري او تازگي، دوهم خیر او برکت، دریم د ستونزو حل،
خلورم د حاجت او غوښتنې حاصل، پنځم رنایي، شپږم له غم څخه
خلاصون، اووم د مال ډېروالی.

زلزله

که چا په خوب کي زلزله ولیدله چي مخکه ښوري په دې مانا چي د
هغې سیمي و خلکو ته زیان او بلا رسیږي. ناروغي او وبا هم پر نازلیري.

زنځیر

رنځیر په خوب کي گناه او مصیبت دی.
که چا زنځیر پرې کړ او لیري ئې واچاوه په دې مانا چي له گناه څخه توبه
کوي او د خدای و لوري ته راگرځي.
که چا ولیدل چي زنځیر ئې په غاړه کي دی په دې مانا چي ظلم ئې کړی
دی. او که ئې زنځیر په لاسو کي وي په دې مانا چي د خلکو مال ته ئې
لاس ورغځولی دی او له حرامو څخه ئې پرېږه نه دی کړی. او که ئې زنځیر
په پښو کي ولیدی په دې مانا چي د خلکو سره ئې ظلم کړی دی.

زندان

که څوک ځان په زندان کي وويني داسي زندان چي هيڅکله ئې نه وی
لیدلی د مرگ مانا لري او که شناخته زندان کي وي بیا نو د غم په مانا سره

دئ. که چیرته په زندان کي ولچک او زولانه وو په دې مانا چي په هغه کار چي بوخت دئ تر ډېره وخته به ورسره مل وي.

زهر

زهر په خوب کي حرام مال او ناحقه شخړه او مرگ دئ او که څوک زهر خوري په هم هغه اندازه حرام مال خوري او يا د چا وينه په ناحقه تويوي.

زیتون

په خوب کي خوندور زيتون بد نه دي او که چیرته تور او ترخه زيتون څوک په خوب کي ويني دا نو بيا د غم او وير مانا لري، که ئې څوک خوري په هم هغه اندازه غم خوري.

زين

که چا زين په خوب وليدی چي د حيواناتو پر شا نه وي پروت بده مانا لري او که ئې د حيوان پر شا وليدی ښه او نېک خبر دئ. که چا زين رانيوی او يا چا ورته ورکړ مانا ئې دا ده چي ښځه به وکړي که ئې زين په طلا پوښ سوی وي په دې مانا چي ښځه ئې ډېره متکبره او مغروره وي. او که ئې زين تور او ساده وي نو ښځه ئې دينداره او امانتکاره وي.

[ژ]

ژرنده

د ژرندي په خوب ليدل جنگ او شخړه ده. كه څوك په ژرنده ځان
 وويني په دې مانا چي له چا سره په جنگ او شخړه اخته كيږي.
 ژرنده په خوب كي پنځه ماناوي لري:
 لومړی حاكم، دوهم رئيس، دريم توان او طاقت، څلورم زړه وړ سړی،
 پنځم سرگرداني.

[د]

ډلی

ژلی په خوب کي عذاب او خپګان دی، مګر د لږ وخت له پاره.
 که په ژمي کي وي نو د هغې سیمې د خلکو له پاره سرسبزي او ډېره
 روزي رسېږي او که بې وخته ډلی وه بیا نهو د غم او بېچارګۍ مانا لري.
 د ډلۍ اورېدل په خوب کي پنځه ماناوي لري:
 لومړی بلا، دوهم دښمني، دریم لښکر، څلورم بیماری او پنځم کاختي.

ډیره

په خوب کي ډیره د نارینه سینګار او ښایست دی.
 که د چا ډیره ډېره اوږده وه د غم او ویر په مانا سره ده. که چا ډیره
 ږمونځوله او عطر ئې په وهله په دې مانا چي وکوم چا ته به وظیفه او کار
 ورکړي او خلک به ځني خوښ او راضي وي او مننه به ځني کوي.

[س]

ساطول يا ساطور

ساطول په خوب کي د دلاوره او زړور سړي په مانا سره دئ. که چا ساطول درلود او يا چا ورکړ په دې مانا چي د دغسي دلاوره او زړه ور سړي سره به ئې ملگرتيا سي او له هغه څخه به خير او گټه ور ورسيري. که ئې ساطول مات سو د دغسي ملگري څخه به بېل سي. په بل ځای کي بيا راغلي دي چي د ساطول ليدل په خوب کي د داسي سړي چي ډېر ستونزمن کارونه د هغه په واسطه د خلکو له پاره اسانه کيري.

ستوري

ستوري په خوب کي د اميرانو، لويانو او بزرگانو په مانا سره دي. لمر د پاچا په مانا سره دئ. سپوږمۍ د وزيرانو په مانا سره ده. نور ستوري لکه مشتري، زحل، مريخ، عطارد، اورانوس او نور بېلي بېلي ماناوي لري څرنگه چي موږ تر اوسه په سترگو نه دي ليدلي نو د مانا او تعبير څخه ئې د اوس له پاره تېرېږو.

سر

سر په خوب کي بزړگ دئ. که چا په خوب کي وليدل چي پرې سوی
سر ئې په لاس کي وي په دې مانا چي ډېر ښه دوست پيدا کوي او له هغه
څخه خیر او گټه ور رسيري.

سرکه

په خوب کي د سرکې ليدل حلال مال او د برکت مال دئ او د هغې
خوړل ښه او نېک شگون لری.
ځيني وايي تروه سرکه په خوب کي غم او وير دئ.

ساره

ساره يا يخ په خوب کي رنځ، زيان او افت دئ. که د چا ساره وسول په
هم هغه اندازه غريبي او بېچارگي ورته پېښيري.
که سړو د چا و بدن ته زيان ورساوه په دې مانا چي خپلوان ئې و ده ته
زيان وراړوي.

سفر

که چا په خوب کي سفر کاوه او کوم ځای ته ورسېدی کوم چي د ده د
اوسېدو تر ځای ښه وي نو د ده حال او احوال په ښو او نېکو سره اليشيري او
کې داسي ځای ته ولاړ چي د ده تر اصلي ځای وړان وي نو حال ئ د بدو او
وړانۍ پر لوري ځي.

که چا سفر کاوه او نه پوهېدی چې چیري ځي په دې مانا چې له ښځي
څخه به بېل سي او يا له خپل کور څخه بل کور ته کله وکړي

سقاو

سقاو په خوب کي د دینداره او ښه سړي په مانا سره دی .
که چا په خوب کي سقاوي کوله او خلکو ته ئې اوبه ور رسولې په دې
مانا چې د خلکو سره ښکي او احسان کوي .
او که ئې خلکو ته وړيا اوبه ورکولې په دې مانا چې د آخرت په کار
بوخت کيږي .

سکنجبین

يو ډول گاته شربت دي چې خلک ئې له کاهو سره خوري . که چا په
خوب کي وليدل چې خواړه وي د مال او روزی په مانا سره دي او که تروه
وه د وير او غم په مانا سره دي .
که ناروغ په خوب کي دا شربت وليدل که خواړه وه ژر شفا مومي او که
تروه وه بيا ئې نو ناروغي اوږديږي .

سپی

د سپي لیدل په خوب کي د یوه ناکاره او بېکاره دښمن په مانا سره دي .
مگر سپی بیا د بدې ښځې په مانا سره ده . که په خوب کي سپي څوک
وداړی په دې مانا چې د دښمن له خوا زیان وراوړي .

که ئې سېي کالي ورځيري کړل په دې مانا چې په مال او دولت کي زيان او تاوان ورته رسېږي. که په خوب کي چا سېي ته ډوډۍ ورکوله په دې مانا چې روزي ئې ډېرېږي. که سېي له چا څخه تنبېدۍ په دې مانا چې دښمن له ده څخه ډارېږي.

او که سېي په خوب کي د چا و جامو ته خوله ورواچوله په دې مانا چې ناراحته کېږي.

سوی (خرگوش)

په خوب کي سوی لیدل د ښځي په مانا سره ده. که چا سوی ونيوله نو ښځه به په نکاح کېږي. که چيري ئې حلاله کړه ښځه به ئې ځني بېله سي. بل ځای بيا راغلي دي چې سوی لیدل د ډارېدونکي سړي په مانا ده، که چا په خوب کي د سوی غوښه رانيوله په هماغه اندازه به له ښځي څخه خیر او برکت ورسېږي.

سوالگر (فقير)

په خوب کي سوالگر لیدل د علم او پوهي طلب دئ. که څه ورته ورکړل سي علم به تر لاسه کړی، عاجزي او برياليتوب دئ. که چا د سوالگر چا څخه کوم شی واخيست دې کس ته به غم، سوچ او فکر ورسېږي. بل ځای بيا راغلي دي چې سوالگر په خوب کي زده کوونکی دئ.

سره زر

په خوب کي سره زر لیدل د بدکار مانا ورکوي .
 ځيني نور بيا وايي سره زر غم دئ . که څوک په خوب کي وگوري چي
 سره زر ئې اچولي دي ، د داسي قوم څخه به واده وکړي چي د ده سيال به نه
 وي که څوک په خوب کي سره زر ويلي کوي په ناروا کار به بوخت سي .

سرکه

په خوب کي سرکه لیدل د مال ، تقوا او په ژوند کي د برکت په مانا ده . که
 څوک ئې له ډوډۍ سره وخورې د خوشحالی مانا ورکوي . که څوک سرکه
 وچښي د کورنۍ د دښمنۍ مانا ورکوي ، که چيري بندي داسي خوب وويني
 چي سرکه چښي د آزادۍ مانا لري .

سلام

که په خوب کي ستاسي دوست سلام درته کوي په دې مانا چي دښمن
 دي سوله درسره کوي .
 که کوم نابنده سلام درته وکړ په دې مانا چي د کوم بېچاره او غريب سړي
 سره دوست او ملگری کيږي .
 که چا سلام درواچاوه چي د هغه سره دي تجارت او سوداگري گډه
 درلوده او تا ئې سلام ته وعلیکم ووايه په دې مانا چي سوداگري مو پای ته
 سره رسيږي .
 که ښځي سلام درواچاوه په دې مانا چي خوښي دي په برخه کيږي .

ستن

که په خوب کي د چا ستن په لاس کي وه او کوم شی ئې گنډی داسي مانا لري چي کارونه ئې په ښه ډول سره پر مخ ځي. حاجت او غوښتنه ئې بشپړيږي. که له چا څخه ستن ورکه سوه حال او احوال ئې خرابيږي او هغه هيله چي لري نه ور رسيږي او که ئې ستن په کوم ځای کي وتومل کارونه ئې په خیر کيږي او خپلي هيلي او موخي ته رسيږي.

که چا ستن ورته ډالۍ کړه په دې مانا چي هغه کس ئې د مهربانو دوستانو څخه دئ او که ئې ډېري ستني درلودې د خیر او برکت په مانا سره دي.

سیل یا سپلاب

سیل په خوب کي د لوی دښمن او یا ظالم پاچا په مانا سره دئ. که د سیل سره مقابله وي په دې مانا چي د کوم دښمن سره لاس او گروان کيږي.

که له سیل څخه روغ راووت په دې مانا چي پر دښمن بری مومي.

که سیل کوم ځای وړاناوه په دې مانا چي پاچا پر هغه سیمه ظلم کوي.

سینه یا بوتل

د سینې لیدل په خوب کي د ښځي په مانا سره دي او ځيني بیا نظر لري چي د مینځي یا خدمتگاري په مانا سره دي.

کا چا سینه یو چا ته ورکړه په دې مانا چي د فقیر ښځي سره واده کوي که چیرته بوتل مات سو په دې مانا چي ښځه بې مړه سي.

که په بوتل کي عطر وه په دې مانا چي ناروغ به سي که چا سينه وپلورل
يا ئې له ځانه ليري کړل په دې مانا چي د غم او وير څخه ژغورل کيږي .

سيند

که چا په خوب کي سيندونه وليدل د سلطنت او بزرگۍ مانا لري ، که چا
د هغه سيند اوبه وچښلې عزت او پت مومي او د خپل قوم مشر به سي او هم
دا ډول دولت او نعمت تر لاسه کوي .

که چا لوی رود په خوب وليدی او يا په هغه کي ولمبيدی د ډېر دولت
خاوند به سي او کارونه به ئې ښه پر مخ ځي . او له ټولو غمونو څخه ژغورل
کيږي . که ناروغ وي شفا مومي ، او که چا وچ رود په خوب وليدی حج ته
ځي او که چا وياله په خوب وليدله بزرگي ئې په برخه کيږي او که ئې د هغې
ويالې څخه اوبه وچښلې مال او دولت په لاس راوړي او کارونه ئې مخ پر
ښه کېدو کيږي .

که اوبه روڼي وې حلال مال به ئې په نصيب سي او که اوبه خړي وې
حرام مال په لاس راوړي .

که د اوبو څخه ډارېدی پر دښمن بريا مومي او که ناروغ وي شفا مومي .

[ش]

شمع

شمع په خوب کي عزت، دولت، نعمت او بریا ده.
 که څوک په خوب کي وويني چي لگېدلې شمع ئې په لاس کي وي په
 دې مانا چي عزت او دولت ئې ډېريري.
 که چا په خپل کور کي شمع وليدله چي لگېدله او کور ئې رڼا کړی وي
 په دې مانا چي په هغه کال کي نعمت او دولت بيخي ډېر وي او که ئې
 لگېدلې شمع د ده له لاس څخه بل چا واخيسته ده ته قوت او عزت رسيري.
 که د چا په لاس کي لگېدلې شمع مړه سوه په دې مانا چي ښځه ئې مړه
 کيري.
 که څوک په خوب کي لگېدلې شمع په لاس کي ولري که ښځه ولري د
 زوی خاوند به سي، که مجرد وي د ښځي خاوند به سي، که د چا دوست
 مسافر وي هغه به له سفر څخه راسي.

شاتمچۍ

په خوب کي د شاتو مچۍ د شتمنۍ او فصلونو پر ډېروالي دلالت کوي.

که څوک شات راوباسي حلال مال به تر لاسه کړي. د عسکرو له پاره
 مچۍ په خوب لیدل د جگړې په مانا سره دي.

[ص]

صابون

که چا په خوب کي خپلي جامې په صابون سره پرېوللې په دې مانا چي له بدو کارو څخه لاس پر سر کيږي او که ئې د بل چا جامې په صابون سره ورمينځلې په دې مانا چي له بدو کارو څخه ئې راگرځوي.

که چا په خوب کي صابون خوړی په دې مانا چي کوم حرام شی خوري، که چا ډېر صابون درلود په دې مانا چي خپلي موخي او هدف ته رسيږي.

صحرا

که چا په خوب کي صحرا او دښت په خوب وليد د هم هغي صحرا په اندازه د پاچا له خوا ده ته خير او گټه رسيږي.

که چا خپل ځان د غټي او شني صحرا په منځ کي وليدی په دې مانا چي د پاچا له نژدې خلکو څخه به سي. او که صحرا له ازغيو او خټلو څخه ډکه وه په دې مانا چي د کوم ظالم چا سره به ئې ناسته ولاړه سي.

صدقه

صدقه ورکول په خوب کي په هر ډول چي وي د دواړو جهانو نېکبختي او سعادت دی.

که عالم صدقه ورکړي په دې مانا چې د ده له عمر څخه خلکو ته گټه رسيږي، که پاچا صدقه ورکړي په دې مانا چې د ده عدل او انصاف ټولو ته رسيږي.

که بندي صدقه ورکړي له بنده خلاصیږي، که پوروړی وي له پور څخه خلاصیږي، که ناروغ وي شفا پیدا کوي.

صراط

که چا په خوب کي ولیدل چې د صراط پر پله ولاړ دی په دې مانا چې کاره کارونه د ده په لاس سم سي.

که څوک د صراط له پله څخه تېر سو په دې مانا چې له غټي بلا څخه ژغورل کیږي او که له پل صراط څخه و دورځ ته ولوېدی په دې مانا چې په بلا به اخته سي.

بل ځای بیا راغلي دي که د صراط له پله څخه تېر سو نېکه او د خیر لار به ونیسي او کړنه به ئې صالح سي.

طاوس

په خوب کي د طاوس لیدل د بدکاری او فاسدي بنځي په مانا سره دي. که په خوب کي له چا سره طاوس خبري وکړې په دې مانا چې لوړ مقام ته به ورسېږي.

که د چا له کور څخه طاوس والوتی په دې مانا چې ښځه به طلاقه کړي،
 که چا په خوب کې طاوس مړ کړ په دې مانا چې له نجلۍ سره به یو ځای
 سي.

[ط]

طیب

که چا په خوب کي ولیدل چي طیب د چا درملنه کوي په دې مانا چي
 څوک د وړانکارۍ او گناه څخه و سمي او راسته لاري ته رالږوي .
 که طیب و چا ته دارو او درمل ورکړل او د هغه درملنه په وسوه مانا ئې
 دا ده چي د علم او پوهي سره کړنه او عمل کوي .

طلاق

که چا یوه ښځه درلوده او هغه ئې هم په خوب کي طلاقه کړه د شرف ،
 لوړوالي او بزګرۍ مانا لري .
 او که چا دوهمه ښځه هم درلوده د مقام او بزګرۍ څخه لوړېږي .

طوطي

طوطي په خوب کي د زوی او یا نوکر په مانا سره دئ .
 که د چا له لاس څخه طوطي والوتی په دې مانا چي زوی به ئې په سفر
 ولاړ سي . که طوطي خبري د هغه سره وکړې په دې مانا چي دی به په ټولنه
 کي داسي یو نېک کار وکړي چي خلک به هک پک سي .

طوق يا غاړگی

که د چا په خوب کې د طلا طوق په غاړه وو د هغه په اندازه قدر او عزت پيدا کوي او هم انصاف او عدالت ساتي .
 او که طوق يا غاړگی د اوسپني وي بيا نو زيان ورته رسېږي .

[غ]

غڼې (عنكبوت)

غڼې په خوب کي د کمزوري او گمراه سړي په مانا سره دي. که چا غڼې ونيوله په دې مانا چي پر دا ډول خلکو بريالی کيږي.

غابښ لگول

په خوب کي غابښ لگول د حسد او بدینۍ په مانا سره دي. ځيني بيا وايي د ډېر محبت دليل هم دئ. که څوک په خپلو گوتو باندي غابښ ولگوي هغه ضدي سړی دئ.

غريبي

په خوب کي شتمني ده، که څوک په خوب کي فقير سي ډېر رزق به تر لاسه کړي، که څوک دومره فقير سي چي له خلکو سوال کوي دا به ډېري دعاگاني غواړي. که څوک ورته څه شي ورکړي له ستړيا پرته به مال تر لاسه کوي.

غنم

په خوب کي غنم لیدل د مال او شرف د خاوند کېدو په مانا دي .
 که څوک د غنمو پلورلو ته اړتیا ولري ذلت او خواري ورته رسیږي . که
 لوړپوړی چارواکی غنم خرڅوي له کار څخه به گوښه سي .
 که څوک غنم تر لاسه کړي ، عزت او شرف به تر لاسه کړي . همدارنگه
 تر سختۍ وروسته به آساني پر راسي . د رزق او نېک عمل مانا هم ورکوي .
 که چيري د غنمو شنه وږي وگوري ، د کښتونو او فصلونو زیاتېدو مانا
 ورکوي .
 وچ وږي په خوب لیدل د مشکلاتو په کال باندي دلالت کوي .

غشی جوړونکی

په خوب کي جاسوس دئ او خلکو ته د شیطانت امر کوي او همدارنگه
 د سفر ، غم ، تکلیف او جگړې مانا هم ورکوي .

غزا یا جهاد

که چا په خوب کي د خدای له پاره غزا کوله هیڅکله نه خواریږي او که
 ئې د ځان په گټه غزا کوله د جهاد نوم وربږي .

غسل

که چا په خوب کي ولیدل چي په اوبو گله سو او په هغه کي ئې غسل
 وکړ غم ئې لیري کیږي او که ناروغ دا خوب ولیدی ناروغي ئې له منځه ځي

که پوروږي وي پور ئې ادا کيږي، که بندي وي له بنده خوشي کيږي او که چا په تودو اوبو غسل وکړ او لاس او مخ ئې هم پرېولل دوي نېکۍ به تر سره کړي.

په خوب کي غسل د دين پاكي ده.

غور

که چا په خوب کي له دانو او نورو شيانو څخه غور ايستل په دې مانا چي داسي نېک او ښه کار به وکړي چي خلک به ئې په نړۍ کي په ښه او نېک نوم سره مشهور کړي او صفت به ئې کوي.

غم او وير

غم په خوب کي د خوښۍ په مانا سره دئ، که څوک غمگين وو، خوښ خوشحاله به سي.

غېر

که څوک په خوب کي د چا په غېر ورغلی وو او هغه ئې له مخکي وواهه په دې مانا چي پر هغه کس باندي بری مومي په گټه ئې تماميږي او که دواړه سره مساوي او برابر وه په دې مانا چي يو او بل ته زيان اړوي.

غونډۍ

په خوب کي غونډۍ ليدل د خطرناک سړي په مانا سره دي. که څوک وويني چي پر غونډۍ ولاړ دئ، هم دومره عزت او شرافت به تر لاسه کړي او پر هم هغه ځای به ودانۍ جوړيږي.

خوځ که داسي يوه مخکه وويني چي غونډۍ پکښې وي، د هم هغي
مخکي په اندازه به ورته د دنيا پراخي ورکړل سي.

غاړگۍ

په خوب کي د ښځو لاکټ او غاړگۍ زينت او ښايست دئ او د نارينه
وو له پاره تقوا، پرهېزگاري او عاجزي ده. د ښځي غاړگۍ خاوند او زوی
دئ.

که چا واده نه وي کړی د ښايستې ښځي نکاح کولو مانا لري. او که ئې
واده کړی وي او ښځه ئې ميندواره وي، هوبښيار زوی به پيدا کړي.

[ف]

فال

که په خوب کي چا فال لیدی او فال ئې ښه او نېک وو په دې مانا چي پر دښمن بری مومي او که ئې فال بد وو نو بیا د زیان په مانا سره دی .
فال په خوب کي درې ماناوي لري :
لومړۍ مانا ئې پر دښمنن بری ، دوهمه خپلي موخي او هدف ته رسېدل ،
دریمه هم د حاجت روا کېدل .

فیروزه

په خوب کي فیروزه بریا او قوت دی او غوښتنه ئې هم ځای نیسي .
که چا ډېره فیروزه درلوده په هم هغه اندازه مال او دولت پیدا کوي .
که په خوب کي فیروزه د چا له لاسه څخه ولاړه په دې مانا چي خپلي موخي او هدف ته نه رسیږي . فیروزه په خوب کي درې ماناوي لري : لومړۍ بریا ، دوهم قوت او دریم ولایت .

فیل

داسي ویل کیږي چي د شپې یا ورځي خوب لیدل کوم توپیر نه سره لري .

که چا په خوب کي ولیدل چي پر فیل سپور دئ دا مانا لري چي بدکاره
 ښځه به ئې په برخه سي. که ئې دا خوب د ورځي ولیدی په دې مانا چي
 خپله ښځه به طلاقه کړي، که ئې فیل مړ کړ په دې مانا چي یو لوړپوړی
 چارواکی به ووژني او یا ټینگه محاصره او قلعه ماته کړي.

[ق]

قالین یا غالی

که چا په خوب کي ولیدل چي قالینه ئې غوړولې ده په دې مانا چي عمر
 ئې اوږدیري او رزق او روزي ئې هم ډیریري.
 که څوک پر کوچنۍ غالی ناست وو په دې مانا چي عمر به ئې لنډ وي.
 او که تر هغه لاندې قالینچه لویه او غټه سوه په دې مانا چي رزق او روزي
 ئې پراخیري.

قرباني

که چا په خوب کي اوبښ، غویۍ او یا پسه قرباني کړ که ناروغ وي شفا
 مومي، که بندي وي خوشي کیري، که آزاد وي بختور او نېکمرغه کیري،
 که چا بېره درلوده ډاډه کیري.
 که چیرته دا خوب د لوی اختر په شاوخوا کي وويني اغېزه ئې ډیریري.
 قرباني څلور ماناوي لري:
 لومړۍ له بهري څخه ژغورل کېدل، دوهم موخي او هدف ته رسېدل،
 دریم خیر او برکت، څلورم د کاڅتۍ او قیمتۍ څه وتل او بله مانا ئې هم
 زېږی او ښایست دئ.

قصه

که چا په خوب کي قصه کوله په دې مانا چي د ظالمانو له ظلم څخه
ژغورل کيږي او هم خپل مراد او موخي ته رسيږي.
که ئې د شر او فساد کيسه کوله په ويښه هم هغه ويني.

قفس

که چا به خوب کي قفس درلود په دې مانا چي په يوه تنگ ځای کې به
ولوږي يا به بندي سي که ئې قفس مات سو په دې مانا چي له بند څخه
وزي او خلاصیږي.

قفل

که چا په خوب کي وليدل چي قفل خلاص سو په دې مانا چي ټول
کارونه ئې سم پر مخ ځي او بنيادي و حج ته هم سفر وکړي. که قفل ورته
خلاص نه سي په دې مانا چي کارونه ئې په ځنډ مخته ځي.
قفل څو ماناوي لري: د کار موندل، مراد ته رسېدل، گټه، ښځه او باور
او اعتماد.

قلم

د خوب مانا کوونکي د قلم پر مانا اختلاف سره لري.

ځيني وايي قلم په خوب کي ملايکه ده چي د خداى په امر او فرمان
عمل کوي. ځيني بيا وايي که څوک قلم په خوب وويني د پاچا سره به ئې
سروکار سي.

که ئې قلم په لاس کي وو په دې مانا چي د فاضل او هوشيار زوى خاوند
به سي او که ئې په قلم ليکل کول په دې مانا چي علم او پوهه به تر لاسه
کړي.

[ک]

کارېز

که چا په خوب کي په کارېز کي کار کاوه په دې مانا چي د خلکو سره چل و ول او مکر و حيله کوي .
 که ئې اوبه ښکاره سوې او رواني سوې مانا ئې نکاح او واده دئ ، که څوک په کارېز کي ولوېدی په دې مانا چي په مکر او چل سره اخته کيږي .

کاسه

په خوب کي لرگينه کاسه چي په هغه کي خواړه وي په دې مانا چي له سفر څخه حلاله روزي او خواړه لاس ته راوړي . که چيرته کاسه تشه وي د زيان په مانا سره ده .
 د سينې کاسه بيا د ښځي په مانا سره ده . که په کاسه کي کوم خوندور خواړه وه د گټي مانا لري او که تروه يا ترخه خواړه وي بيا د غم او وير مانا لري .

کاغذ

که چا به خوب کي سپين او پاک کاغذ درلود په دې مانا چي حلال مال او دولت مومي . که چيرته کاغذ په اوبو کي ولوېدی او يا وسوځي په دې مانا چي مال او دولت ئې لږيږي .

که چا ډېر کاغذ درلود په دې مانا چي په علم او پوهه کي به ښه شهرت تر لاسه کړي.

کاغذ درې ماناوي لري:

لومړی حلال مال، دوهم کسب او کار، دریم بریا او کامیابي.

کښتۍ

که څوک کښتۍ په خوب وويني يا پکښي سپور سي له غمونو څخه نجات پيدا کوي او له ستونزو څخه ساتل کيږي. که څوک د کښتۍ څخه راووت غښتلی کيږي کارونه ئې سم پر مخ ځي او د عزت خاوند کيږي. که څوک د کوم مقام څخه لوېدلی وي بيرته هغه مقام ته رسيږي. که مسکين او غريب وي بډای کيږي.

د څاه يا کوهي اوبه هم په خوب کي د غښتلتوب مانا لري، که چا کارېز او يا چينه په خوب وليدله حلاله روزي په لاس راوړي.

که چا له کوهي څخه اوبه راکښلې او چښلې ئې د علم او پوهي خاوند به سي او که په هغو اوبو ځان ومنيځي د ستونزو او غم څخه ژغورل کيږي او که ئې هم هغه اوبه کور ته وړلې بيا نو مال او گټه په لاس راوړي.

مقصد اوبه په خوب کي رڼا ده که هر شی اوبه وي لکه د سيند، رود، ويالې، کوهي، کارېز او يا بل کوم شي اوبه د گټي او بزگرۍ په مانا سره دي.

کوټره

کوټره په خوب کي د ښځي مانا لري.

که چا کوتره ونيوله او يا چا ورکړه په دې مانا چي ښځه به وکړي .
 که چا د کوترې غوښي وخوړلې په دې مانا چي د ښځي مال ئې
 وخوړی ، که چا ډېري کوترې درلودې په دې مانا چي د ښځي څخه به خیر
 یوسي . که چا کوتره درلوده په دې مانا چي ورکړ سوی مسافر به ئې له سفر
 څخه راسي .

که چا ډېري کوترې په خپل کور کي درلودې په دې مانا چي د ډېرو
 اولادو خاوند به سي او ډېر مال او دولت به په لاس ورسې .
 په خوب کي سپینه کوتره د ښه بخت مانا لري او که ښځي په خوب کي
 کوتره ولیدله په دې مانا چي مېړه به وکړي او ډېري لوني به وزېږوي .

کتاب

که چا په خوب کي کتاب وایه په دې مانا چي د دین لاره به وټاکي او
 ستونزمن کارونه به ورته آسانه سي .
 که چا اخبار او حدیث وایه په دې مانا چي د پاچا له دوستانو څخه به
 سي .

کلېو

که د چا په کور کي کلېو شین سوی وو او او وده ئې کړې وه په دې مانا
 چي رزق او روزي ئې ډېرېږي ، که ناروغ وي شفا مومي او که پوروړی وي
 له پور څخه خلاصیږي . که بندي وي له بند څخه خلاصیږي ، که کافر وي
 مسلمان کیږي که مسافر وي خپل کور ته په خیر و خیریت رسیږي . که

بدلاری وي و لاري ته سمیري، که چا پوخ سوی کډو و خوړی هر حاجت
 او مراد ئې حاصلیري .
 د کډو نوري ماناوي هم دا دي: عزت، مقام، مال، نعمت، د روا کارو
 پرمختګ او ګټي .

کمیس

په خوب کي د لنډ لستوني کمیس اغوستل د قوت او غښتلتوب مانا لري .
 که چا په خوب کي نوی او سپین کمیس اغوستی وي په دې مانا چي له
 غم څخه ژغورل کیري .
 که ئې کمیس له ورېښمینو څخه جوړ وو په دې مانا چي لوړ ځای او
 مقام پیدا کوي . که د چا کمیس ورک سو د قوت له پاره ئې زیان دی .

کون

که څوک په خوب کي کون وي پر غریبي او بیچارګي باندي دلالت
 کوي چي تباهي، نامرادي، مسکیني هم ورسره تړلې ده .
 هم دا ډول د منافق، فتنې او مصیبت مانا هم لري .
 که ګونګی یا کون سړی په خوب کي ویونکی او یا اورېدونکی سو په
 دې مانا چي ستونزمن کارونه ورته آسانیري او خپل مراد او موخي ته
 رسیږي .

کونوالی دا لاندي ماناوي هم لري:

فقر او ملنګي، تباهي، غم او ویر .

کرهڻه

که ڇا په خوب کي کښت رښی په دې مانا چي په هغه سیمه کي به څو کسان مړه سي .

که ڇا په کرهڼه کي ښه وتلی نوم درلود په داسي نېک عمل به لاس پوري کړي چي د دین او دنیا له پاره گټور وي .

که څوک به کښت کي روان وو په دې مانا چي جنگ او جهاد ته ځي . که په کښت کي اور ولگېدی او هغه ځای وسوځېدی په دې مانا چي هلته به کاڅتي او قیمتي راسي .

که په خوب کی څا رسېدلی کښت رښی د گټي په مانا سره دی او که چیرته ئې شین کښت چي رسېدلی نه وي رښی د ناروغۍ په مانا سره دی .

کښتی

په خوب کي د کښتی لیدل د غم او اندېښنې په مانا سره ده . په تېره بیا که د کښتې څخه نه راووتی او دریاب ته ولاړی .

که څوک په کښتی کي وو روغ رمت ځني راووت په دې مانا چي د غم او مصیبت څخه ژغورل کیږي .

که څوک په کښتی کي وو او حرکت ئې نه کاوه په دې مانا چي ډېر وخت په سفر کي پاتېږي .

کور (کفتار)

د کور لیدل په خوب کي د بدې او ناکاري ښځې په مانا سره دي .
که د چا په کور کي کور تړلی وي مانا ئې دا ده چي د وراني ښځې سره
به واده وکړي . د کور غلا کول او نیول هیڅ خیر او برکت نه لري .

کلنگ

کلنگ په خوب کي د بېچاره ، اسکېرلي او مسکین سړي په مانا سره دی .
که چا کلنگ واخیست په دې مانا چي د عزت او مسکین سړي سره اړیکه
پیدا کوي او یو له بله په گټه سره تماميږي .
که چا ډېر کلنگان درلودل په دې مانا چي د غریبانو د ډلي مشر به سي .

کلچه

په خوب کي کلچه د ښه او آسوده ژوند په مانا سره ده .
که چا په خوب کي کلچه خوړله په دې مانا چي مال او دولت په لاس
راوړي .
کلچه په خوب کي څو ماناوې لري ، لکه حلال مال او دولت ، د روزی
پراخي ، ډېر نعمت او ښه آسوده ژوند .

کيلي يا کليد

په خوب کي کيلي د داسي يوه سړي په مانا سره ده چي ستونزي حلولاى
سي او هم دا ډول پر دښمن يا غليم باندي د بري په مانا سره ده .

که چا په خوب کي ډېري کلیاني درلودې د بزرگی او گټې مانا لري .
 که چا د اوسپني کيلي درلوده په دې مانا چي غښتلی او قوي کيږي او که
 چا د مسو یا ژړو کيلي درلوده په دې مانا چي خبره ئې پر نورو ښه اغېزه
 کوي او ورته د منلو وړ ده .
 او که چا د سرو زرو یا سپینو زرو کيلي درلوده په دې مانا چي بډای
 کيږي .

کلیسا

که په خوب کي څوګڼ کلیسا ته ورغی او د اسلام قبلې ته ئې لمونځ وکړ
 په دې مانا چي له ګناه څخه توبه وکاري او دین به ئې قوي سي په دې خاطر
 چي کلیسا د عبادت ځای دی .

کمان یا غشی او لېنده

که چا په خوب کي غشی او لېنده درلودل په دې مانا چي له سفر څخه
 ګټه تر لاسه کوي .
 او که چا غشی ورکړ په دې مانا چي د زوی یا ورور خاوند به سي . که چا په
 لاس غشی او لېنده جوړ کړل په دې مانا چي کارونه به ئې سم پر مخ ولاړ سي .

کمر بند

که چا په خوب کي کمر بند تړلی وو د هم هغه په اندازه مال او دولت پیدا
 کوي او هم د ده اولادونه به د ده کلک ملاتړي وي .

نه يوازي دا چي مال او دولت لاس ته ورځي پت او عزت ئې هم په ټولنه کي ډېرېږي او عمر ئې هم اوږدوي .
 که چيرته د چا کمربند وشلېدی او يا ورک سو و ده ته زيان رسيږي ،
 نوري ماناوي ئې دا دي: گټه، زوی، بزگي، اوږد عمر، مراد، اخلاص او د دين پاکي .

کوزه

که چيرته چا خاورينه کوزه په خوب وليدله، په دې مانا چي يا به ښځه وکړي او يا به مزدوره يا مينځه پيدا کړي او که چيرته کوزه د مسو يا رويي وه بيا به مزدور يا غلام پيدا کړي او که ئې په کوزه کي اوبه وچښلې د مزدورۍ سره به يو ځای سي .
 کوزه په خوب کي د ښځي، مينځي، غلام، زوغتيا، اوږد عمر، مال او دلت، خير و برکت، د ښځي ميراث او نوري ماناوي لري .

[گ]

گوره خر

که چیرته گوره خر و چا ته نژدې سو داسي مانا لري چي گټه او فايده تر لاسه کوي.

که چا گوره خر په ښکار کي ونيوی په دې مانا چي خير او گټه لاس ته راوړي. که گوره خر جنگ ورسره کاوه او له ده څخه ئې سر واخيست ياغي سو، ده ته غم او ستونزي مخ کوي. گوره خر د جاهل او بېعقل سړي په مانا سره دی.

گوډ

په خوب کي گوډ لیدل علم او پوهه ده. د سفر مانا هم ورکوي. گوډوالی د عمر، دين او علم ډېروالي باندي دلالت کوي. د چا چي ښی پښه گوډه سي زوی به ئې ناروغ سي، که ئې چپه پښه گوډه وي او لور ولري څوک به ئې لور ته به مرکه ورسې.

[ل]

لامبو

که څوک په خوب کي په بحر کي لامبو وهي او لامبو ئې هم زده وي .
 په علم او پوهه کی به خپلي موخي ته ورسیري .
 ځيني بيا وايي چي لامبو د زندان په مانا سره ده . که څوک په وچه کي
 لامبو وهي زندان به ئې ځای سي .
 که څوک په بحر کي بڼه لامبو وهي او د څپو او باداکسو څخه تېریري
 لوړ مقام ته به ورسیري .

لویه کاسه

په خوب کي د لرگي کاسه دنیا او مال دئ . که څوک کاسه خټي رزق به
 ئې خلاص سي او د مرگ نېټه به ئې نژدې وي . کاسه د ښځي او خادم مانا
 هم ورکوي .

لېمو

په خوب کي لېمو ملامتي او ستړيا ده ، که چيري لېمو ژړ وي د مرض په
 مانا سره دئ . که ئې ونه خوري او يوازي ئې تر لاسه کړي ، د مال په مانا

راځي او شين لېمو تر ژړه بڼه دئ. د لېمو ونه خلکو له پاره گټور سپړی دئ.
ځيني بيا داسي نظر لري چې د لېمو شنه ونه شتمنه بڼځه ده.

لېوه

په خوب کي لېوه ليدل د ظالم، دښمن، غله او درواغجن په مانا سره دي.
که څوک وگوري چې لېوه ئې کور ته راننوتلی دئ نو غل به کور ته وردننه
سي.

[م]

ماهی

په خوب کي ئې لیدل د قسم په مانا دئ .
 ځيني بيا وايي چي نېکانو او ښو خلکو به عبادت خوني او جومات
 باندي هم دلالت کوي .
 په خوب کي د ماهي لیدل په تودو اوبو کي د سختۍ او بلا مانا ورکوي
 او که ئې په سرو اوبو کي وليدی ښه او نېکه خبره ده .
 که چا ډېر او تازه غټ ماهيان درلودل غنیمت په لاس راوړي او کوچنی
 ماهی بيا د غم په مانا سره دئ .

مانی

په خوب کي مانۍ لیدل د فاسق سړي له پاره شاتګ ، کمزوري ، د مال او
 قدرت لږېدل مانا ورکوي . او د نېک سړي له پاره د کارونو آسانی او پورونو
 خلاصېدو مانا ورکوي ، که څوک مانۍ ته ننوزي د نېکمرغۍ لوري ته ځي او
 دين به ئې وساتل سي .

مټ (بازو)

په خوب کي د ورور او زوی په مانا دئ .

که په مټ کي قوت وگوري ورور او زوی کي ئې د قوت په مانا دئ.

مرغابی

په خوب کي مرغابی لیدل د ښکلو، مالدارو او مشهورو ښځو په مانا ده.

مسواک

که څوک په خوب کي مسواک وهي او له غاښونو څخه ئې ويني راځي له گناهونو څخه به پاک سي او يا د خير او برکت په کارونو به لاس پوري کړي.

مشوانی

مشوانی په خوب کي د پاکي او پوهي ښځي په مانا سره ده. که چا مشوانی درلوده په دې مانا چي د دغه ډول پاکي ښځي سره به واده وکړي او له هغې څخه به خير او برکت او هم دا ډول گټه تر لاسه کړي. که د چا مشوانی ورکه سوه خپله يا د دوستانو ښځه به ئې وفات سي. په خوب کي مشوانی لیدل د عزت، دولت او لوړ منصب په مانا ده. همدارنگه پر مال او ښځي هم دلالت کوي. که څوک په خوب کي له مشوانی څخه لیکل کوي ښځه به په نکاح کړي. که کوم ناروغ په خوب کي مشواني وويني پاک الله به ئې روغتيا ور په برخه کړي.

مڼه

په خوب کي مڼه لیدل د اولاد مانا ورکوي او هم دا ډول د ښایسته مخونو په مانا سره هم ده.

خوږه مڼه د حلال رزق مانا ورکوي، تروه او بې خونده مڼه د حرام مال په مانا سره ده.

د مڼو ونه لیدل د مؤمن انسان په مانا سره ده.

که څوک د مڼو نهال ايردي، دا کس به د یتیم پالنه کوي.

که څوک مڼې شکوي د ښک انسان څخه به ورته مال ورسیري.

که څوک په جومات کي مڼې بوی کړي د نکاح کولو په مانا سره ده.

به خوب کي په مڼې خوله لگول د ښښکني او گتني په مانا سره ده.

منگل یا منگاچه

که په خوب کي څوک ځان لکه مرغه د منگلو خاوند وويني په دې مانا چي به عیش او ساعتېري کي بريالی وي، که چا د مرغانو منگل په واک کي درلود په هم هغه اندازه گټه ورته رسیري.

که په خوب کي د چا د وجود غړی په منگل باندي تېپي سو په دې مانا چي د ناوړو کسانو له خوا زیان ورته رسیري. که د چا منگل ورک سي او یا ئې چا ته ورکړي په دې مانا چي د ناوړو کسانو څخه ځان ليري ساتي.

مور

په خوب کي خپله مور لیدل ښه مانا ورکوي .
 که څوک بېوزله او فقیر وي پراخي به پر راسي . که څوک بندي وي آزاد
 به سي ، که څوک ناروغ وي روغ به سي .

مینه

په خوب کي عشق او محبت د امویښت په مانا دی .
 که څوک په خوب کي عاشق وي ، امتحانات او ازموینتونه به پر راسي او
 د زړه مینه د فتني دلیل دی . که څوک چا ته ووايي چي ته مي خوښېږي ، د
 هغه سره به بغض لري ، که بغض وکړي محبت به لري . عشق ټول غم او
 خپګان دی او همدارنګه په فقر ، مرګ ، ناروغي او زیان باندي هم دلالت
 کوي .

مار

مار په خوب کي پټه دښمني ده .
 که چا په خوب کي مار په خپل کور کي ولیدی په دې مان چي کورنی
 دښمني ده او که ئې په صحرا کي ولیدی په دې مانا چي بېګانه دښمن دی .
 که له مار څخه وتښتېدی په دې مانا چي دښمن غلبه پر کړېده ، که چیرته
 مار له چا څخه وتښتېدی په دې مانا چي دښمن ته ئې ماته ورکړېده .

که چا مار پر منځ دوه ځايه کړ په دې مانا چي د دښمن مال خوري، که چيرته ئې وليدل چي مار مړ دئ په دې مانا چي د زيان او آفت څخه په امان دئ.

مياشت

په خوب کي مياشت د وزير په مانا سره ده. که چا مياشت په غېږ کي ونيوله په دې مانا چي ښايسته ښځه به وکړي. که دا خوب ښځه وويني د هغې بيا ښايسته مېړه به برخه کيږي. که چيرته مياشت د ده څنگ ته راغله په دې مانا چي زوی به ئې ډېر پوه او عالم وي.

مجلس

که يو چا په يوه مجلس کي د يارانو سره شراب خوړل مانا ئې دا ده چي د حرامو په خوړل مانا ئې دا ده چي د حرامو په خوړلو او عيش او عشرت به بوخت سي او که د شرابو په مجلس کي ناست وو او ده شراب نه چښل په دې مانا چي د حرامو او فساد په کولو کي رضايت ولري. او که څوک د ساز او آواز په مجلس کي وو په دې مانا چي په مصيبت به اخته سي.

مجامعت

مجامعت يا د ښځي سره يو ځای کېدل په خوب کي يا شيطان بازي ورکول د حاجت پوره کول او سر ته رسېدل دي. که څوک له نجلۍ سره يو ځای سو په دې مانا چي په هغه کال به ښځه وکړي.

که څوک له حیوان سره یو ځای سو په دې مانا چې کارونه به ئې پر مخ ولاړی سی .

که څوک له اوبښ سره دا د خیر کار وکړي مانا ئې دا ده چې د زیان او سختې څخه به وژغورل سي او پر دښمن به بری ومومي .

مړی

که چا مړی په خوب ولیدی چې ښه جامې ئې اغوستي وي په دې مانا چې د ایمان سره تللی دئ او که مړي سپین کالی وي په دې مانا چې به آخرت کي ئې ښه نېک حال لري او که ئې توري جامې اغوستي وې بده مانا لري .

که په خوب کي مړي چا ته څه شی ورکړ په دې مانا چې د کوم ځای څخه چې هیله او امید نه لري مال ورته رسیږي او که ئې د خوړلو شی چا ته ورکړ په دې مانا چې حلال رزق او روزي ئې ډېریږي .

که ئې خپل کالي مړي ته ورکړل په دې مانا چې په مصیبت به اخته سي ، که مړي جامې پلورلې هغه ډول جامې گرانیري .

که چا په خوب کي مړی په عذاب ولیدی په دې مانا چې مړی په دنیا کي بد بد کارونه کړي دي .

مرغه

مرغه په خوب کي لیدل که هر څومره غټ وي په هم هغه اندازه گټمن دئ . که د ډېرو مرغانو نارې وې بیا په هغه ځای کي د مصیبت علامه او بېلگه ده .

که ئې ولیدل چي مرغانو هگی اچولي دي د اولاد خاوند به سي .

مرغلره

مرغلره په خوب کي د اولاد په مانا سره ده او هم د ښایستې ښځي په مانا سره ده .

که چا ډېري مرغلري درلودې په دې مانا چي په هغه اندازه به مال او دولت تر لاسه کړي .

که چا مرغلري شیندلي او تیت و پرک ولیدلې د عملي خبرو مانا لري .

مزدوران

که چا په خوب کي ولیدل چي ډېر مزدوران او کارگران ئې په کور کي کار کوي په دې مانا چي د چا سره به دښمني او خصومت کوي .

مسجد

مسجد یا جومات په خوب کي د خیر او برکت مانا لري . که چا په خوب کي مسجد جوړ کړ په دې مانا چي د مسلمانانو سره مرسته کوي .
بل ځای بیا راغلي دي که چا د مسجد بنسټ یا تهداب کښېښود په دې مانا چي له یوې دینداري ښځي سره به واده وکړي . که چا د جومات خراغ ولگاوه په دې مانا چي په کارو کي به ئې رڼا او پرمختګ راسي .

مشک

د اوبو مشک په خوب لیدل په دې مانا چي په سفر ځي او مال په لاس راوړي.

که چیرته مشک سوری وو په دې مانا چي له سفر څخه زیان ويني.

مکه

که چا مکه شریفه په خوب ولیدله په دې مانا چي د مکې شریفې زیارت ته به ولاړ سي او که ئې مکه ښه ودانه ولیدله په دې مانا چي ښه مال او دولت به تر لاسه کړي.

مچ

د مچ لیدل په خوب کي د بدو خلکو په مانا سره دي.
که مچان پر راټول وه په دې مانا چي د بې غیرتو او پستو خلکو څخه به څه شي په لاس راوړي.
که په خوب کي د چا په غوږ مچ ننوتی په دې مانا چي د وړانو او سفله خلکو له خوا به وړاني خبرې واورې او په تنگ به سي.
که چا په خوب کي مچ مړ کړ په دې مانا چي سخت او کنجوس سړي ته ئې ماته ورکړې ده.

موزه

د موزې لیدل په خوب کي د ژمي په وخت کي د خیر په مانا ده. د دوبي په وخت کي د غم او ویر په مانا سره ده.

که چا د موزې سره وسله هم درلوده دښمن ورڅخه په ډار او اندېښنه کي وي. که چا د څرمني موزې درلودې په دې مانا چي ښځه کوي.

مورک

مورک په خوب کي د ښځي په مانا سره دئ چي په ظاهره کي پاکه او پرهېزگاره وي مگر په باطن کي بدکاره وي.

که چا مورک ونيوی په دې مانا چي هم داسي ښځه کوي که د چا په کور کي ډېر مورکان وه په دې مانا چي ډېري ښځي به ئې په کور کي سره راټولي سي.

که د چا په بستره کي مورک وو که ښځه وي يا نارينه په دې مانا چي د بل چا سره به ناروا اړيکي ولري.

ممیز

ممیز یا کشمش په خوب کي مال او نعمت دئ.

که چا له ممیزو څخه اوبه وایستلې په دې مانا چي حلال مال به په لاس راوړي، که هر څوک په خوب کي ممیز وڅوري په کاروبار کي به ئې برکت راسي.

مېخ

که څوک مېخ په کوم شي کي وويني لوړ نوم او عزت په دنيا او آخرت کي ورته په برخه کيږي.

مېخ په خوب کي د ورور په مانا سره دئ. که چا مېخ په دېوال کي ټک واهه په دې مانا سره دئ چي له منافق سړي سره به دوستي وکړي. که مېخ د هلوکي څخه وي د قوت او غښتلتوب مانا لري او که چا د اوسپني مېخ درلودی په دې مانا چي د زوی خاوند به سي.

مېخ په خوب کي د ورور، زوی، دوست او ښځي په مانا سره دئ.

مېر

مېر په خوب کي د شريفي او ښکي ښځي په مانا سره ده.

که چا مېر درلوده په دې مانا چي د يو بزرگ او ښک سړي څخه به گټه تر لاسه کړي. که چا د مېري پوست وکښی په دې مانا چي پر خپل مخالف باندي به غښتلی سي او مال به ئې تر لاسه کړي.

که چا د مېري سره چنگ کاوه په دې مانا چي ښځي به ئې مکر او ټگي کوي او که چا د مېري شيدې خوړلې په دې مانا چي ناروغ به سي او که چا مېر ورته ډالی کړه په دې مانا چي د زوی خاوند به سي.

مېوه

که چا په خوب کي د خپل وخت مېوه وخوړله په دې مانا چي مال او دولت به ټول کړي.

هره مېوه د هغې په ونه پوري اړه لري که د ښې ونې مېوه وي ښه او ښکته مانا لري او که بده ونه وه او مېوه ئې هم تروه يا ترخه وي بده مانا لري.

اومه مېوه د حرام مال په مانا سره ده او که چا د دوبي مېوه په ژمي خوړل ناروغ به سي .

که له وني څخه مېوه شکول د هم هغي مېوې په اندازه مال په لاس راوړي، او که مېوه له وني څخه پر محکه لوېدلې وه بې له زیار او زحمت څخه مال په لاس راوړي .

مرغی

مرغی په خوب کي عزت، منصب او بنایست دی. د سوداگر له پاره گټه ده. که د چا ښځه میندواره وي او نر مرغه وويني، نر اولاد به ئې پیدا سي، توري مرغی گناهونه دي او سپيني مرغی ښکې دي .

[ن]

نارنج

که نارنج ژړ رنگ لري په هر صورت ښه بوی لري او د جنت له مېوو څخه ده، که چا په خوب ولیدی ښه او ښکه خبره ده. که چا څو دانې نارنج درلودل، د زامنو په مانا سره دي او ډېر نارنج ئې درلود د مال او نعمت مانا لري.

که چا یو خروار نارنج درلودل ډېر مال او دولت به په لاس راوړي.

نرگس

د نرگس لیدل په خوب کي د ښایسته سړي په مانا سره دي. که ښځه دا خوب وويني چي تازه نرگس لري ښایسته لور به دنیا ته راوړي او که مېړه نه لري ښایسته مېړه به ئې په برخه سي. او که چا نرگس له مخکي څخه وشکاوه په دې مانا چي ښځي ته به طلاق ورکړي او که ښځي خپل مېړه ته نرگس ورکړ په دې مانا چي له هغه څخه به بېله سي.

ناسته

که څوک پر مخکه ناست وو په دې مانا چي له سفر څخه به گټه تر لاسه کړي.

نال يا نعل

که چا د آس نعل درلود په دې مانا چي د لوړپوړو کسانو څخه به گټه تر لاسه کړي او که چا د خره نال درلود په دې مانا چي له سفر څخه به گټه تر لاسه کړي او که چا پخپله حيوانات نعلول په دې مانا چي په سفر به ولاړ سي.

نوی

په خوب کي د هر نوي شي درلودل د خير او برکت په مانا سره دي.

نهنگ

د نهنگ لیدل په خوب کي د غله په مانا سره دي. که چا د نهنگ سره جنگ وکړ او پر بريالی سو په دې مانا چي پر خپل دشمن بريالی کيږي.

نېزه

نېزه په خوب کي د زوی په مانا سره ده. که چا د نېزې سره بله وسله هم درلوده په سیمه کي به لوړ مقام او واک ولري.

ناوه

په خوب کي د ناوې لیدل د ښکو خاوند دی. که څوک وگوري چي ناوه له باران پرته بهیري د شر او فتنې دلیل دی او که د باران په وخت کي ناوه بهیري له ستونزو څخه ژغورل کیري.

که له ناوې څخه پاکي او روڼې اوبه رابهیري د هوساینې او آرامۍ په مانا سره دي او که خړي اوبه وي د ناروغیو مانا لري.

نایي (دلاک)

په خوب کي نایي لیدل غریبانو، بېوزلانو او فقیرانو ته گټه رسوونکي سړي په مانا سره دی او همدارنگه د هغه ناوړا پولیس په مانا هم دی چي له خلکو څخه په زور او جبر څه شي اخلي.

که څوک خپل برېښنه لڼد کړي خیر او برکت به ئې په برخه سي. که سر او ږیره یو ځای وڅیړي که ناروغ وي روغتیا به ئې په برخه سي.

نجار

نجار په خوب کي مؤدب سړی دی چي خلکو ته ادب ورشي. د ښار نجار گټه ده.

نکاح

په خوب کي نکاح کول لوړ منصب دی.

که څوک خپل دشمن په نکاح کړي پر هغه به بري ومومي .
 نکاح د قرض خلاصولو مانا هم ورکوي ، که څوک برېښه ښځه په نکاح
 کړي له غم څخه به وژغورل سي . که څوک زناکاره ښځه په نکاح کړي
 حرامه دنيا په ئې په برخه سي .

نوکان

که چا په خوب کي خپل نوکان اوږده وليدل په مصيبت اخته کيږي او يا
 خپل بدن په وېښتانو ډک وويني هم په غم او وير اخته کيږي .
 که چا خلاصه دروازه په خوب وليدله کارونه ئې پر مخ ځي او که چا
 تړلې دروازه په خوب وليدله او کيلي ئې هم ورکه کړې وي د خپل کاروبار
 سلسله ځني ورانيري .
 که څوک بالښت په خوب وويني خوشي ئې په برخه کيږي ، او که څوک
 بستره په خوب وويني و لوړ مقام او رتبې ته رسيږي . که څوک څوکۍ يا
 تخت په خوب وويني و لوړي رتبې ته رسيږي او که ځان پر څوکۍ ناست
 وويني ډېري لوړي مرتبې او مقام ته رسيږي او د قوم مشر ټاکل کيږي .
 که څوک زانگو په خوب وويني خپل مطلب او مراد ته رسيږي ، که
 څوک خېمه او يا کيردۍ په خوب وويني مانا ئې پاچاهي ده او خپل مراد او
 موخي ته رسيږي او کارونه ئې پر مخ ځي .
 که څوک پايه په خوب ويني د کلي ملک يا مشر به سي او خپلي موخي
 ته رسيږي .

نېکان

چا چي په خوب کي نېکان وليدل د ښه ژوند مانا ورکوي او نېکان خلک خپلو ملگرو ته نصيحت او لارښوونه کوي. که په هره سيمه کي نېکان وليدل سي په هغه سيمه کي به پراخي، آساني، خوشحالي، عدل او انصاف وي.

نېکي

که څوک په خوب کي وويني چي کوم نېک کار ئې کړی دی، خپلوي به پالي او مسکينانو ته به صدقه ورکوي. که څوک نېک کارونه کوي که په وينښه څه غم ولري د هغه غم او خپگان څخه به وژغورل سي. که سوداگر وي پر ښو گټو به واوري او له پورو څخه به خلاص سي.

[و]

واوره

که څوک په خوب کي وويني چي بي وخته واورې او ژلۍ اوريرې
 خوب ليدونکۍ به ناروغ سي او بيرته به روغ سي .
 که چيرته دغه واورې پر خپل وخت او موسم برابره اوريرې په دې مانا
 چي غمونه او خپگان به ختم سي او پر دشمنانو به برۍ ومومي .
 واوره ليدل دگتۍ په مانا سره ده . ځيني بيا وايي چي د مينې او محبت
 مانا هم ورکوي . که څوک وويني چي واوره پر اوريرې ليري سفر به وکړي .
 که څوک واوره واخلي گته به وکړي ، که څوک وويني چي پر وجهه محکه
 واوره اوريرې پاک خداى به باران وکړي .

وعده

په خوب کي له چا سره وعده کول خير ، نعمت او د عمر پر ډېروالي
 باندي دلالت کوي . که دشمن ئې وعده وکړي خير او خوښي به ورته
 ورسيرې .

که چا ته دښمن نصيحت وکړي دوکه به ورسره وکړي او وعده قرض دئ، که چا وعده وکړه او پر هغه باندي ئې عمل وکړ او پوره ئې کړه د ايمان او ښه باور په مانا سره ده .

ورکېدل

که څوک په خوب کي ورک سي، د ليري سفر په مانا دئ. که څوک په مخکه کي ورک سي د دنيا په طلب کي به مغروره وي .

ورېښم

ورېښم په خوب ليدل د خير او گټي کار دئ. که ژر وه د ناروغۍ مانا لري. پاخه ورېښم تر اومو ورېښمو په گټه دي. د ورېښمو جامې د نارينه وو له پاره زيان او د ښځو له پاره گټمن دي .

وزير

که چا په خوب کي وليدل چي وزير دئ په دې مانا چي په دولت کي به لوړ مقام ته ورسيري .
که وزير هغه ته خولۍ او ډالۍ ورکړه په دې مانا چي پر خلکو به قومانداني کوي او که وزير د چاکور ته ولاړ د غم او وير په مانا سره دئ او که چا د وزير سره خواپه خوړل و مقام او بزرگۍ ته رسيري .

وړی

د غنمو وړی په خوب کي که شین او تازه وي د زوی او مال د ډېروالي په مانا سره دي او که وچ وړي وي د داسي زوی مانا لري چي اوږد ژوند ولري.

د خرما او انگورو وړي چي تازه وي ډېر ښه وي.

ورون

ورون په خوب د ده او د خپلوانو د قوت او زور په مانا سره دی. که د چا ورون مات سو په دې مانا چي د خپلو خپلوانو څخه بېلېږي او وجود ئې کمزوری کیږي.

ورځي

که څوک د شنبې ورځ په خوب وويني کار دي پیل کړي په گټه ئې دي.

وني

په خوب کي د وني لیدل ښک او گټور تمامېږي. که څوک د ونو وهل، ماتول، کښل په خوب وويني غم او مصیبت دی د هغه کس له پاره چي داسي خوب ئې لیدلی دی.

مگر د ونې کښنول په خوب کي د زوی او مال په مانا سره ده. که څوک رواني اوبه، شینگياه په خوب وويني ورځي ئې په خوښي او عيش سره تېريږي او گټه تر لاسه کوي.

که څوک وچه ونه په خوب وويني منافق خلک دي په تېره بيا د خرما ونه.

هغه ډول ونې په خوب ليدل چي خلکو ته گراني او د قدر وړ وي په دې مانا چي د يوه شريف او بزرگ سړي ليدل دي. هره ونه ځانته بېل بېل تعيرونه او ماناوي لري لکه:

د الو ونه:

په خوب کي د الو ونه د طبيب سړي په مانا سره ده چي گټه ئې و ټولو خلکو ته رسيري. د ژړو الو ونه بيا د ناروغۍ په مانا سره ده.

د انارو ونه:

په خوب کي د انارو ونه د داسي سړي په مانا سره ده چي ډېر مال او نعمت لري او هم د بېلای او بڼايستې ښځي په مانا سره ده.

د انځر ونه:

د انځر ونه په خوب کي د غښتلي سړي مانا لري.

د انگورو ونه:

په خوب کي د مهربانه، بڼايستې او ښکلي ښځي په مانا سره ده.

د بادام ونه:

د بادام ونه د بدکاره ښځې په مانا سره ده.

د پستې ونه:

د بډای مگر بخیل سړي په مانا سره ده.

د چنار ونه:

د ښک سړي په مانا سره ده چې کټه ئې ټولو خلکو ته په تېره بیا خپلو خپلوانو ته رسېږي.

د اغزي ونه:

د بدکاره سړي په مانا سره ده چې خلکو ته ئې زیان رسېږي ځینې بیا وایي د ناروغ سړي په مانا سره ده چې هیڅا ته ئې کټه نه رسېږي.

د خرما ونه:

د شریف او عالم سړي په مانا سره ده که چا ولیدل چې د خرما ونه ئې په کور کې ده په دې مانا چې د ښه او پوه سړي سره به ملگری او وېږني.

د زردالو ونه:

په خوب کې د ناروغ سړي په مانا سره ده.

د زيتون ونه:

د داسي سړي په مانا سره ده چي د ښه اصل او نسب خاوند وي مگر مال او دارايي ډېره نه لري او خلکو ته ئې لږ گټه رسيري.

د سنځلي ونه:

د خوښ او ښک سړي په مانا سره ده.

د مېو ونه:

د ښه قد او قامت سړي په مانا سره ده.

د شفتالو ونه:

د غښتلي او پوه سړي په مانا سره ده چي د خلکو سره په پسته ژبه برغيري.

د خټکي جوړنگ:

د ښه سړي په مانا سره ده مگر ژر له منځه ځي او مړ کيږي.

د صنوبر ونه:

د ملنگ سړي چي نه دين لري او نه دنيا.

د کډو جوړنگ:

د داسي طبيب په مانا سره ده چي د ښه کلتور او فرهنگ خاوند وي او په ښه پوهه سمبال وي .

د گلانو ونه:

د خوښ او زړه وړونکي سره په مانا سره ده چي ډېري ښې خوږې خبرې کوي .

د نارنجو ونه:

د ناروغ او لټ سړي په مانا سره ده .

د نل يا کړکي ونه:

د خشک او دردمن سړي چي د يوه خبره بل ته وړي او چغلي هم کوي په مانا سره ده .

ماخذونه

۱. تعبیر خواب
۲. د خوبونو مستند تعبیر

د ليکوال چاپ او ناچاپ آثار

چاپ:

۱. د ټوکو ډالۍ
۲. خندا
۳. اوس نو ورته خنده
۴. خندا روغتيا ده
۵. وخانده چي نړۍ درته وخاندي
۶. راشه وخانده
۷. راځي چي وخاندو
۸. خندا مينه ده/ لومړی ټوک
۹. خندا مينه ده/ دوهم ټوک
۱۰. خندا د ژوند مالگه ده
۱۱. خندا خوند دی
۱۲. هم له ځان او هم له خلکو سره وخانده
۱۳. خندا بنایست دی
۱۴. چي نه خاندې هم وخانده
۱۵. خندا ژوند دی
۱۶. د گالليو ماشومانو ټوکي

۱۷. ټوکه څه شي ده؟
 ۱۸. ټوکه خندا ده
 ۱۹. جوکس
 ۲۰. تريخ حقيقت
 ۲۱. خواړه او ترخه
 ۲۲. د لندن طوطي
 ۲۳. انساني کرامت
 ۲۴. د غازي امان الله خان د خولې خبري
 ۲۵. سنگسار
 ۲۶. د اولس ږغ
 ۲۷. د کندهار اولسي دودونه
 ۲۸. د بنځو په وړاندي تاوتريخوالی
 ۲۹. افغانستان څنگه جوړېدای سي؟
 ۳۰. يوه ځولۍ پښتو گرني
 ۳۱. پښتو هممانيزونه
 ۳۲. د کندهار ناميان
 ۳۳. شگون يا انگېرني
 ۳۴. د خوب مانا (تعبير)/ همدغه اثر
- ناچاپ:

۱. د شنه پاکټ گولۍ
۲. پښتو سيمه ييز قاموس
۳. له ټوکو څخه خوند واخلي!